

Thinking Real Estate?

BUYERS we'll find the right home for you.
We have a common goal: Making you a homeowner.

SELLERS we know your local markets

Pradeep Singh
847-322-5832
iShowHomes@Yahoo.com
www.Tajhomegroup.com
20 S. Roselle Rd.,
Schaumburg, IL 60193

COLDWELL BANKER
Residential Brokerage

MLS

Blue Diamond
BANQUET HALL & CATERING

ਬਲੂ ਡਾਇਮੰਡ ਬੈਂਕੁਇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਓ

Ph: 317-406-9924

5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB

ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ

Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

Buying/Selling in Michigan

All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.

All types of loans.

Landmark Realty
40600 Ann Arbor Rd., Suite# 150,
Plymouth, MI 48170
Call: 734-751-4455
rajsshergill@yahoo.com

Raj Shergill
Associate Broker

Twenty-Second Year of Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 22, Issue 02, January 8, 2022 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਹੁਣ ਪੰਥਕ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ 'ਚ ਜੁਟੇ ਬਾਦਲ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਘਮੰਡੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਦਲ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਧਿਰਾਂ ਸੱਤਾ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਣ ਉਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹਨ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਜਿਥੇ ਮੁਫਤਖੋਰੀ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਹੁਣ ਪੰਥਕ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਖਿਲਾਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਰੋਸ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਤਕੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਉਤੇ ਸਖਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਦੀ ਰਹੀ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸਖਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲੰਧਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ 1996 ਦੀ ਮੋਗਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਬਾਦਲ

ਦਲ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਥਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੁਜ਼ੂਰਪੁਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵਰੰਟ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਤੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮਸੰਦਾਂ ਦੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹੇ, ਕਿਹੜੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਜਾਮ-ਏ-ਇਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਡੇਰਾਦਾਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾਂ ਪੁਗਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਖਾਰਜ

ਰਿਪੋਰਟ ਭਰੀ ਅਤੇ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲਈਆਂ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਪੁੱਠ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਕੇ ਡੇਰੇਦਾਰ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਵਿਚ ਸਾਲ 2015 ਦੀਆਂ ਹਿਰਦੇ-ਵੇਦਕ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਦੋਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌਦੇ ਸਾਧ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿਵਾਈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖਰਚਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਢਵਾਏ। ਕੀ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਮਸੰਦ ਕੌਣੀ ਹੈ?

ਰੰਧਾਵਾ ਦੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਚੁੱਪ ਹੈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਝਾਕਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ (ਰੰਧਾਵਾ) ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਕੋਝਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਪਿਛਲੇ ਤਕਰੀਬਨ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਸਣੇ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਹੁਣ ਭਾਈਵਾਲੀ ਟੁੱਟਣ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਚੁੱਕ ਲਈ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਦੱਸ ਤੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ 'ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਤੱਕੜੀ' ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹੀ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਤਖਤ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਸਣੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਘਿਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੇ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸੱਤਪਾਲ ਮਲਿਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਾਰੇ ਕਈ ਤਲਖ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ 'ਚ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਘਮੰਡ 'ਚ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ 500 ਲੋਕ ਮਰ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮਰੇ ਹਨ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹੀ ਮਰੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜਾ ਜੋ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹੋ, ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰਾ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੱਤਪਾਲ ਮਲਿਕ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਗੂ ਮਲਿਕਅਰਜੁਨ ਖੜਗੇ ਨੇ ਟਵੀਟ ਰਾਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਕੀ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ?

India Palace Restaurant
And Banquet Hall
Restaurant-Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN
(Ph:317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People

Amber Indian Restaurant
Restaurant-Fine Indian Cuisine
12510 N. Meridian St.,
Carmel, IN
Ph: 317-580-0828

We do private party's & catering at your home or business.

Call, **Lakhvir S. Johal**
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com
www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com

Best Buy Motors
1805 Elmwood, Lafayette, IN 47904
Ph: 765-449-0490
www.bestbuymotorsin.com

University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com

Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
5425 E. Thompson Rd.

Buffet
Mon to Sat. 11am to 3pm

*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Ask for, **Baljinder S. Ben**

Like our Facebook page:

Now Open 7 Days a Week

Regal Jewels
Best Jewelry Selection in the Midwest
www.RegalJewels.com
24kt Gold, 22kt Gold, & Diamonds

Store Hours:
11 am to 8 pm
Contact:
Rajveer Singh Gill
Cell: 847-907-1525
Store: 773-262-4377

ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੇ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਵਿਖੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਵੰਡਿਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, 'ਲੰਗਰ' ਦੀ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸਿੱਕਸ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ, 25 ਦਸੰਬਰ, 2021 ਨੂੰ ਸਿੱਕਸ ਦੇ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ

ਏ.ਡੀ. ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਬੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ ਡੇਅ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਡੱਬਾਬੰਦ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਕਿਡ ਲੋਡ ਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਕੈਪਟਨ ਜੈਨੀਫਰ ਕਲੈਂਟਨ ਨੇ ਐਸ.ਡੀ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਪਰੋਸਿਆ। ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਵਿਖੇ ਆਏ ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਪੈਕ ਕਰ ਕੇ ਵੰਡਿਆ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕੂਕੀਜ਼, ਬੇਗਲ, ਕੇਕ ਅਤੇ ਖਿਡੌਣੇ ਵੀ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਈਸਾਈ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਬੇਘਰੇ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣ ਸਕਣ। ਸਿੱਕਸ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ 1992 ਤੋਂ ਇਸ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਖਿਡੌਣੇ ਤੇ ਲੜਕਿਆਂ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ। ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।" ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਕੈਪਟਨ ਨਿੱਕੀ ਹਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਕੋਰੀ ਹਿਊਜ਼ ਨੂੰ 1251 ਡਾਲਰ ਸੌਂਪੇ। ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਦੇ ਕੈਪਟਨ ਮਿਸਟਰ ਅਤੇ ਮਿਸਜ਼ ਹਿਊਜ਼ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਇਸ ਨੇਕ ਕਾਰਜ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਤਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਚੁਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਰਾਹ ਚੁਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ. ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੋਰਡ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਗਤ ਇਕ ਇਕਾਈ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਦੋ ਗਰੁੱਪ ਹਨ। ਇਕ ਜਿਹੜੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਜਿਹੜੇ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਧਨ ਤੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਕਰਕੇ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਪਰ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੀ ਬੰਦਿਸ਼ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚਲੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਗਤ ਸਰਵਉੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਗਤ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਚੰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਉੱਚ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਜੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਹਟੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਕਸੂਰ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲੋਂ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਡਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਣ। ਪੁਰਾਣੇ ਫਾਊਂਡਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਤਕਾਫ਼ਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਜਿਹੜੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵੀ ਐਕਟਿਵ ਨਾ ਰਹਿਣ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜ ਜਾਈਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਬੋਰਡ ਬਣਾਈਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਨੌਜਵਾਨ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਗਲਤੀ ਕਰੋਗੇ? ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾ ਦੋਹਰਾਈਏ। ਨੌਜਵਾਨ ਚੰਗੀ ਸੋਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਇਥੇ ਜਨਮੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਅਸੀਂ ਆਏ ਹਾਂ, ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਵੀ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਕਈ ਕੰਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਛੱਤ, ਸਪਰਿੰਕਲ ਸਿਸਟਮ ਆਦਿ ਠੀਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੀਨੀਅਰ ਹਾਂ, ਰਿਟਾਇਰ ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲਵੋ। ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੰਟਰਫੇਬ, ਆਊਟਰੀਚ ਰਾਹੀਂ, ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾ ਸਕਣ ਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਾਲ ਵੀ ਰਾਬਤਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਤਕਾਫ਼ੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਬਹੁਤ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਨਾਲ ਹਨ। ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਹੈ, ਜਿਉਂ ਹੀ ਇਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਸੂਚਨਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਹੋਰ ਬੁਲਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਗੇ।

ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮੈਂਬਰ ਸੀਰਤ ਕੌਰ ਕਲੇਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸੰਗਤ ਅੱਗੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬੋਰਡ ਬਣਾਈਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਣ, ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਭਲਾ ਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤਰੱਕੀ ਹੋ ਸਕੇ।

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਸਕੀਏ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫਾਊਂਡਰ ਮੈਂਬਰ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜਾਤੀ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਇਤਫਾਕ ਲਈ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਰਾਹ ਹੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਹੇਗਾ।

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

LAW OFFICES OF VIVEK MALIK

Follow us on:

ACCOMPLISHED IMMIGRATION Attorneys help FAMILIES REUNITE in the UNITED STATES

Our Global & Nationwide Services in the field of U.S. Immigration & Nationality Law

Come talk to an experienced immigration attorney

Toll Free No. **866-424-4000**

OUR OFFICES

- 432 S Emerson Ave, Suite 220, Greenwood, IN 46143 Phone: 317.560.4777
- 1067 N Mason Rd., Suite 4, St Louis, Missouri 63141 Phone: 314.416.8000
- 2440 W Shaw Ave., Suite 205, Fresno, California 93711 Phone: 559.578.4344

www.usa-immigrationlaw.com

Business Immigration & Worksite Compliance ■
ਬਿਜਨੈਸ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਵਰਕਸਾਈਟ ਕਮਪਲਾਇੰਸ

Family & General Immigration ■
ਫੈਮਿਲੀ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

Naturalization & Citizenship ■
ਨੈਚਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ

Removal Defense & Waivers ■
ਰੀਮੂਵਲ ਡਿਫੈਂਸੀ ਐਂਡ ਵੈਵਰਸ

Languages SPOKEN Punjabi | Hindi | Urdu | Spanish & English

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746 Fax: 847-705-9388, e-mail: punjabtimes1@gmail.com

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu
Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:
Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Live on Jas TV
Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)
7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Gurdip Singh Sandhu
Email: Homeomedicine@yahoo.com

ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲੱਗੀ; ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਘਰ ਤਬਾਹ, ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਲਾਪਤਾ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ: ਡੈਨਵਰ (ਕੋਲੋਰਾਡੋ) ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ 6000 ਏਕੜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਸੈਂਕੜੇ ਘਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਦਕਿ 3 ਵਿਅਕਤੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। 7 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਕੁਲ 991 ਘਰ ਨਸ਼ਟ ਹੋਏ ਹਨ ਜਦਕਿ 127 ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਾਰਡ ਪੋਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਬਾਹੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਧੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਰਾਹਤ ਤੇ ਬਚਾਅ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੰਗਾਮੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋ ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਭਰ ਹੋਈ ਬਰਫਬਾਰੀ ਕਾਰਨ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਈ ਹੈ। ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਗੈਸ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਵੈਦਰ ਸਰਵਿਸ' ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਨਲੇਵਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਰਮਿਆਨ ਹੀ 110 ਮੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਬੋਲਡਰ ਆਫਿਸ ਆਫ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ' ਨੇ ਇਕ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਅੱਗ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਬੰਦ

ਅੱਗ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਲਾਜ਼ਮ

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਇਸਵਿਲੇ ਕਸਬੇ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੌਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਾਰਡ ਪੋਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬੋਲਡਰ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧੁੰਦਾਂ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਨਾ ਲਿਆਉਣ।

ਡਰੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਸਕਰੀ: ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂਚ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਡਰੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ (ਐਸ.ਐਫ.ਜੇ.) ਦੇ ਕਥਿਤ ਮੈਂਬਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਮੁਲਤਾਨੀ ਖਿਲਾਫ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੋਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਇਕ ਸੂਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਰੋਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਥਿਆਰ, ਧਮਾਕਾਖੇਜ ਸਮੱਗਰੀ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂਚ ਇਸੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਸੰਪਰਕ ਹੈ ਜੋ ਤਸਕਰੀ

ਨੂੰ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੇ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਡੇਗਿਆ ਵੀ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਡਰੋਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੇ ਡੇਗਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਡੇ ਪੈਕਟ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸੱਟ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਮੁੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਤਾਨੀ 'ਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਜਰਮਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਤਾਨੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟੜਤਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Suitable match for B.sc. Nursing, good looking Grewal girl, 21, 5'8", belonged from district Ludhiana. Family well settled in USA. Michigan based boy should be preferred, Please Contact : 734-837-8799.

Jatt Sikh family, well settled in the Midwest looking for suitable match for their daughter: 28, 5' 5", US citizen, has great family values, educated (Masters & Juris Doctorate), employed as an attorney at a law firm. Only serious responses from a suitable, modern Jatt Sikh gentleman (ages 29-33), professional or businessman. Email csahi1949@gmail.com or call at (317) 670-7665.

Looking for a suitable Ramgarhia Sikh Dhiman match for our beautiful daughter (green card holder), 28 years, 5' 7", MSC - Physics (India), and licensed paraprofessional educator, residing in Chicago area. Please contact: manpreets1211@gmail.com

Jatt Sikh family looking for a suitable match for their 30 yrs, 5'-8" born and raised in US, never married daughter. Degree in BBA & working in Oil & Gas. Vegetarian/non drinker preferred. Please send bio-data/pictures to kaurd1991@yahoo.com

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

36 ਸਾਲਾ ਜੱਟ ਸਿੱਖ, 5'11", ਆਪਣਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਰਦੇ Green Card Holder ਅਣਵਿਆਹੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 5'5" ਸੋਹਣੀ, ਸੁਨੱਖੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਂ ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਈ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ। ਚਾਹਵਾਨ singhject6084@yahoo.com 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਬਾਇਓਡਾਟਾ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਰਿਜ ਬਿਊਰੋ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ।

31 ਸਾਲਾ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਡਾਕਟਰ, USA citizen ਲੜਕੇ 6'1" ਲਈ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੀ USA ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ Portland (Oregon)/ Vancouver (WA) ਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋਵੇ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ USA ਵਿੱਚ Well settle ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ singh2998@outlook.com 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Suitable match for Ramgarhia sikh boy. 5'8" 1993 born. Qualification BBA Finance & Accounting. MS in Information System Management from US university. Please contact us at 713-594-3233 and email us at Ranbir60@yahoo.com.

Looking for educated Punjabi Sikh girl for Jatt boy 28, 6', US born and raised. Never married. RN-Nurse. Vegetarian/non-drinker preferred. Send bio and picture to dina.kaur@yahoo.com.

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਉਮਰ 36 ਸਾਲ, ਕੱਚ 5'-8" ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੁਦਾ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 319-670-8892

ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਊਥ ਵੈਸਟ ਹਿਊਸਟਨ (14811 Lindita dr Houston TX 77083) ਲਈ 3 ਮੈਂਬਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਿਰਫ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਜਥਾ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਲੋਂ ਤਨਖਾਹ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਲਈ 832-867-5467, ਹਰਦੀਪਕ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ ਫੋਨ: 281-725-3880 E-Mail- secretarygsswh@yahoo.com

ਟਰੱਕ ਵਾਸ਼ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ

ਇਲੀਨਾਏ ਸਟੇਟ ਵਿਚ 'ਟੂ ਵੇਅ' ਟਰੱਕ ਵਾਸ਼ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ

ਫੋਨ: 815-603-5877

ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਕੁੱਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੇਨ ਅੰਤੋਨੀਓ (ਟੈਕਸਾਸ) ਸਥਿਤ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਕੁੱਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੋੜਾ

ਕਾਲ ਕਰੋ ਜਾਂ ਟੈਕਸਟ ਕਰੋ: ਫੋਨ: 210-834-2469

ਸਿੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ: ਜਥੇਦਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਅਦਬੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਸਥਿਤ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਕਾਰਕੁਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ: ਬਾਦਲ

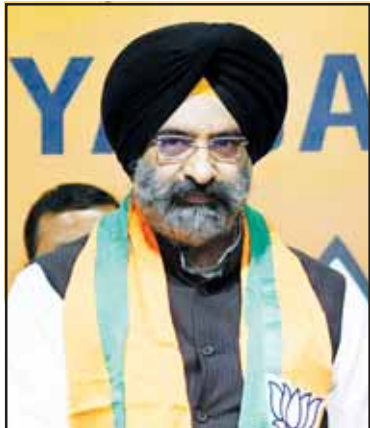
ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਅਸਫਲ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਾਰੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਹਲੀ 'ਚ ਸਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵਾਂਗ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਰਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਨ।

ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ 18 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਨਿੱਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਖੰਡਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਕਸ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 12 ਸਕਿੰਟ 'ਚ ਹੀ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ

ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਿੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਜਮਾਤ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪੰਥ ਨੇ ਜਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਕਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਦਖਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਤਭੇਦਾਂ ਕਾਰਨ ਘਰ ਛੱਡਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰੇ।

ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਹਾਊਸ ਦੇ ਗਠਨ ਤੱਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਲਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਤਕਨੀਕੀ ਰੁਕਾਵਟ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਮੁੜ ਅਹੁਦਾ ਸਾਂਭਣਗੇ।

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਨੇ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਦੇ ਗਠਨ ਤੱਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਧਰ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਇਹ ਸਾਫ ਕਰੇ ਕਿ ਸਿਰਸਾ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਹਨ ਜਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਹੀ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸਿਰਸਾ ਦਾ ਅਸਤੀਫੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ 1 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅੰਤਰਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਨਸੇਆ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯੂ.ਟਰਨ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਸਤੀਫਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਹੀਰੋ ਹਾਰਟ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜੇਰੇ ਇਲਾਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਹੀਰੋ ਹਾਰਟ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਆਏ ਸਨ।

ਵੱਡੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਪੰਥ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਗਹਿਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਵਿਚ

ਲਾਪਤਾ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਲਾਪਤਾ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਕ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ 16 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਢਿਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਹਿਦ

ਜਲੰਧਰ: ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਸਰੂਪ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਤ ਪਾਲਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬਗਾਵਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮਲੀਆ-ਮੇਟ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਦੁਆਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਈਚਾਰੇ ਖਿਲਾਫ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਮਤਾ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਲੜੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਕਵੀਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਆਵੇਗਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਇਸ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਮੁੜ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰ੍ਹਾ 2022 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੋ ਵਾਰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 29 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਫਿਲਹਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕੈਲੰਡਰ ਤੇ ਜੰਤਰੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਪਹੁ ਸੁਧੀ ਸੱਤਵੀਂ ਇਸ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਵਾਰ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਵੀ ਦੋ ਵਾਰ ਆਵੇਗਾ। ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ

ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਵੀ 28 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ

ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖ ਰਹੁਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ 29 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 28 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਮਾਗਮ ਇਕੱਠੇ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਮਿਤੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਉਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ਮਠਿਆਈਆਂ ਵੰਡੀਆਂ

ਜੰਮੂ: ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੁਣਡ ਵਿਚ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਆਮਦ ਮੌਕੇ ਮਠਿਆਈਆਂ ਵੰਡੀਆਂ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਐਲ.ਓ.ਸੀ. 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਫੌਜ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਮੌਕੇ ਮਠਿਆਈਆਂ ਵੰਡਣ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਧੇਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਪੁਣਡ ਤੇ ਮੋਧਾਰ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦੀ ਚੋਕੀਆਂ ਉਤੇ ਮਠਿਆਈ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਕਰੋਨਾ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹੱਲਾ, ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਚੌਕਸੀ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਓਮੀਕਰੋਨ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਤੀਜੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4 ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ।

ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਇਕੱਤਰਤਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਹਤ ਸਕੱਤਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਭੁਸ਼ਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਯੂਟੀਜ਼ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਪਗਰੇਡ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁੜ ਜੋਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤੀ ਪਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 157 ਨਵੇਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜਮੀਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਪੱਛੜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਧ ਰਹੇ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਤੇ ਗੋਆ ਸਮੇਤ 19 ਰਾਜਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਟੈਸਟਿੰਗ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਹਤ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਲ 'ਚ ਕਰੋਨਾ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ: ਗੈਬਰਿਸ

ਜਨੇਵਾ: ਆਲਮੀ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ (ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਓ.) ਦੇ ਮੁਖੀ ਟੈਡਰੋਸ ਐਡਹਾਨਮ ਗੈਬਰਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਕੋਵਿਡ-19 ਦਾ ਫੈਲਾਅ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤਾਂ ਇਸ ਮਹਾਮਾਰੀ 'ਤੇ 2022 ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੰਗ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਵੈਕਸੀਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੈਕਸੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਵਾਇਰਸ ਵਧਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਵੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਆਰਤੀ ਆਹੂਜਾ ਨੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਪਸਾਰ ਰੋਕਣ ਤੇ ਟੈਸਟਿੰਗ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਢਿੱਲ ਨਾ ਵਰਤਣ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ, ਦਿੱਲੀ, ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਜੇਟੀਵਿਟੀ

ਦਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਸੂਬਿਆਂ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਲਾਗ ਦੇ 10 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ 14 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਲਾਗ ਦੀ ਦਰ 5 ਤੋਂ 10 ਫੀਸਦ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਦਾ

15 ਤੋਂ 18 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ 15 ਤੋਂ 18 ਸਾਲ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਵਿਡ-19 ਵਿਰੋਧੀ ਟੀਕੇ ਲਗਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਲਾਗ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਰੂਪ ਓਮੀਕਰੋਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਟੀਕਾਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਟੀਕੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੀਜੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕੋਵਿਡ-19 ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ: ਮੋਦੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗਤੀ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਜੰਗ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੇਗਾ।

ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਆਰ ਨੌਟ ਵੈਲਿਊ (ਰੀਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵੈਲਿਊ) 1.22 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਘੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਅੱਠ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਰੂਪ ਓਮੀਕਰੋਨ ਦੇ ਵਧਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹਤਿਆਜ਼ ਵਰਤਣ ਲਈ ਚਿੰਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਹਤ ਸਕੱਤਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਭੁਸ਼ਣ ਨੇ ਦਿੱਲੀ, ਹਰਿਆਣਾ, ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਗੁਜਰਾਤ, ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟੈਸਟਿੰਗ ਵਧਾਉਣ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਚ ਤਿਆਰੀਆਂ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਵਧਾਉਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਗ ਨੂੰ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ

ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਸਤੋਂਦਰ ਜੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਓਮੀਕਰੋਨ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 46 ਫੀਸਦ ਟੈਸਟਾਂ 'ਚ ਓਮੀਕਰੋਨ ਦੇ ਲੱਛਣ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰ (ਸਿਹਤ) ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਕੇ ਪੋਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪੋਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਲਾਗ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਹਤਿਆਜ਼ੀ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਰੋਨਾ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾਲ ਲਾਗ ਨੂੰ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੋਨਾ ਦੌਰਾਨ ਰੇਲਵੇ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲ ਟਿਕਟਾਂ ਤੋਂ 5 ਅਰਬ ਕਮਾਈ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਲਕਾ ਬਦਲਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਬਠਿੰਡਾ (ਸ਼ਹਿਰੀ) ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਮੁੜ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤਰਫੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣਗੇ।

ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਝੁੰਬਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਪਬਲਿਕ

ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਕਰ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਤੋਂ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੇ ਜਿੱਤੇ 20 ਵਿਧਾਇਕ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝਾੜੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਿੱਲਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਗੇ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ 2020-21 ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ ਲੋਕਡਾਊਨ ਲੱਗਣ ਅਤੇ ਰੇਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਠੱਪ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਨੇ ਤਤਕਾਲ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ 403 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਤਤਕਾਲ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ 119 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਡਾਇਨਾਮਿਕ ਕਿਰਾਏ ਵਜੋਂ 511 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਯਾਤਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਖਰੀ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਗੌੜ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਗਈ ਇਕ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2021-22 ਵਿਚ

ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਡਾਇਨਾਮਿਕ ਕਿਰਾਏ ਤੋਂ 240 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਤਤਕਾਲ ਟਿਕਟਾਂ ਤੋਂ 353 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਤਤਕਾਲ ਟਿਕਟਾਂ ਤੋਂ 89 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2019-20 ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਈਆਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ

ਡਾਇਨਾਮਿਕ ਕਿਰਾਏ ਵਜੋਂ 1,313 ਕਰੋੜ, ਤਤਕਾਲ ਟਿਕਟਾਂ ਤੋਂ 1,669 ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਤਤਕਾਲ ਟਿਕਟਾਂ ਤੋਂ 603 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੋਈ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਇੰਨੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੇਲ ਰੂਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਨਵੇਂ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਜਲੰਧਰ: ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ 45 ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਨੀ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕੱਠ ਮਗਰੋਂ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਿਰਕੋਈ ਮੰਗ 'ਤੇ ਬਦਲਵੀਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਨੀ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ

ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਬਦਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਆਗੂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਂ ਆ

ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਫੁਡਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗਣੇਸ਼ ਪਿੰਗਲੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਵੱਲੋਂ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸੱਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਡਾ. ਸਵੈਮਾਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰ

ਮੋਰਚਾ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗਾ: ਰੁਲਦੂ ਸਿੰਘ

ਮਾਨਸਾ: ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੁਲਦੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਖਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਨਵੇਂ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਲੱਖੇਵਾਲ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਲੱਖੇਵਾਲ) ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਕੌਮੀ ਆਗੂ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਰੁਣੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਮੁਤਾਬਕ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ ਸਗੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਮਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ।

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਰਚਾ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਲੋਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਫੈਡਰਲਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰਚੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਡਟਵੀਂ ਲੋਕ ਰਾਇ ਕਾਇਮ ਕਰੇਗਾ।

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746

Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Amrit Pal Kaur

Photographer

Kamaljit Singh Virdi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Baljit Basi

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Major Kular

Corrpondents

Detroit, MI

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਬਹੁਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ

ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ, ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ ਸਨ, ਮੋਗਾ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਜੋ 28 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਫ਼ਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ਗੁਰਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਵਕੀਲਾਂ ਵਾਲਾ (ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਮੁਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ.ਪ.ਸ. ਜਗਰਾਵਾਂ, ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਬੀ.ਏ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਵਕਾਲਤ ਕਰ ਕੇ ਮੋਗਾ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਲਜ ਸਮੇਂ ਆਪ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਰਹੇ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਤੇ ਫੁਟਬਾਲ ਦੇ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਪੋਖਰ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਨਾਚ ਝੂਮਰ ਤੇ ਮਲਵਈ ਗਿੱਧੇ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ

ਦੀ ਘੋਖ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ' ਮੋਗਾ ਦੇ ਕਲੱਬ ਦੀ ਮਲਵਈ ਗਿੱਧਾ ਤੇ ਝੂਮਰ ਦੀ ਟੀਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ

ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਤਾਦ ਮੇਜਰ ਢੋਲੀ ਧਰਮਕੋਟ ਤੋਂ ਢੋਲ ਦੇ ਡਰੋ 'ਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖੇ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਸੀ,

ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਹਾਰ ਭੇਟ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ: ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਡਾ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਨੇ ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜਤਿਆ ਹਾਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟ ਲੰਮੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਿਰਪਾਨ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸੁੱਖ ਆਸਣ ਲਈ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਢਾਈ ਵਾਲੀ ਰਜਾਈ ਅਤੇ ਰੁਮਾਲਾ ਵੀ ਭੇਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾ.ਸਮਰਾ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟ ਵਸਤਾਂ 'ਚ 1300 ਨਗ (ਹੀਰੇ, ਨੀਲਮ, ਪੰਨਾ, ਪੁਖਰਾਜ) ਜੜੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਪਲੰਘ ਅਤੇ ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੀਰਿਆਂ ਜੜੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਲਗੀ ਭੇਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਪੰਥਕ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ 'ਚ ਜੁਟੇ ਬਾਦਲ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਉਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਸਪਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਜਾਤੀ ਆਧਾਰ (ਦਲਿਤ) ਉਤੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵੱਲ ਹੀ ਪਰਤਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਦਲ ਉਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਲਾਣੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਉਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ਉਤੇ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਲੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹੀ ਸਵਾਲ ਉਠ ਖਲੋਤੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਰੋਸ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ: ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਸਣੇ 14 ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ

ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ: ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਸਿਟ) ਨੇ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਸਮੇਤ 14 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਚ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ 13 ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਕਾਂਡ 'ਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੈ। ਆਸ਼ੀਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 302, 307, 149, 326, 34, 427, ਅਤੇ 120-ਬੀ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਪਾਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਬਿੱਲ 2022 ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 5ਵੇਂ ਤਖਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਕਮੇਟੀ ਐਕਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ. ਕਾਲਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਗ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਸਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਚਿੱਠੀ ਪਾਈ ਸੀ। ਸ. ਕਾਲਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਹ ਸੋਧ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵਾਸਤੇ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ 5ਵੇਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਣਗੇ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 9 ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ 10 ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਕਰੋਨਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰਾਤ ਦਾ ਕਰਫਿਊ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮਕਾਜ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਬਾਰ, ਸਿਨੇਮਾ ਘਰ, ਮਲਟੀਪਲੈਕਸ ਮਾਲਜ਼, ਸਪਾ, ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵੀ 50 ਫੀਸਦ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣਗੇ। ਸਪੋਰਟਸ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸਵੀਮਿੰਗ ਪੂਲ, ਜਿਮ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਟੀਕਾਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਟਾਫ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਲਾਡੀ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਵਾਪਸ

ਬਟਾਲਾ: ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਗਿਲੇ-ਸਿਕਵੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੁਲੇ ਨੇ ਵੀ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲੇ ਨੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਨਕਲੀ ਸਰਾਬ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਮਾਫੀਆ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿੱਧੂ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਝੜੀ

ਸਹਿਣਾ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਈ ਤਾਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ-ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਾਲ 'ਚ 8 ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਚਾਵਲਾ ਬਣਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਦਾਖਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਪਹੀਆ ਵਾਹਨ, 12ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ, 10ਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਅਤੇ 5ਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ। ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਲਈ ਦੋਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ 23 ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਾਲਾ ਮਾਡਲ ਰੱਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਬਿਨਾ ਨਾਂ ਲਏ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਧਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਚਿੱਟਾ ਕਹਿਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਾਬ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੋਣੇ ਰਹੇ ਕਿ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪੈਸਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਲੱਗੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ | ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ |
|--|--|--|---|

ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਕੋਟਲੀ ਅਰਾਈਆਂ: ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪੇਂਡੂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤਹਿਤ ਆਦਮਪੁਰ

ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਾਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ 100 ਸਵਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬਾਂ

ਕੇ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ 90 ਫੀਸਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਜੁਬਾਨੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਸਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਹਰ

ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲੀ ਅਰਾਈਆਂ ਵਿਖੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ,

ਉਪਲੱਬਧ ਸਨ। ਲੰਘੀ 28 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ 25 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਜੁਬਾਨੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲੀ, ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਪੁਸ਼ੀਸ਼ਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਫਰੈਸ਼ਮੈਂਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ 2022 ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮੌਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਓਸੀਆਈ ਕਾਰਡ ਮੁੜ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ 31 ਦਸੰਬਰ, 2022 ਤਕ ਵਧਾਈ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਓਸੀਆਈ ਕਾਰਡ ਧਾਰਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਡ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਸੁਵਿਧਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਡ ਮੁੜ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ 31 ਦਸੰਬਰ, 2021 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 31 ਦਸੰਬਰ, 2022 ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਓ.ਸੀ.ਆਈ. ਕਾਰਡ ਦੇ

ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਡ ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਡ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਵਾਂ (ਮੌਜੂਦਾ) ਪਾਸਪੋਰਟ ਕੋਲ ਰੱਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਦੀ ਮੌਤ, ਹਮਲਾਵਰ ਵੀ ਹਲਾਕ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ: ਡੈਨਵਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ 5 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਲੀਸੀਆ ਕਾਰਡਨਜ਼, ਡੈਨੀ ਸ਼ੋਫੀਲਡ (38) ਤੇ ਸਾਰਾਹ ਸਟੈਕ (28) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦੋ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਝੜਪ ਵਿਚ 47 ਸਾਲਾ ਹਮਲਾਵਰ ਲਿੰਡਨ ਜੇਮਜ਼ ਮੈਕਲੀਓਡ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੇਤ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਡੈਨਵਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਪਾਲ ਪੇਜ਼ਨ ਨੇ ਦਿੱਤੀ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.

Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.

Services: Individual & Small Businesses Tax Filing, Tax Planning, Set up of new Businesses, IRS Audit representation & Amended Tax Returns

ਫਾਰਮ ਭਰਨ, ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ, ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ, ਓ. ਸੀ. ਆਈ., ਰਿਨਿਊਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਮਦਦ

Ph: 248-982-2036

ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਟਰਾਂਸਲੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Office Locations

Michigan:
36167 Ford Rd. Westland, MI 48185

Minnesota:
6043 Hudson Rd, Suite#399A
Woodbury, Minnesota 55125

Mohan Singh
Master in Taxation.
IRS Enrolled agent,
Notary Public

Email : jhand_mohan@yahoo.com; www.SinghTaxServices.com

SERVING WISCONSIN & ILLINOIS STATE

BUYING SELLING RENTING OR INVESTING

SELLING: Best Marketing Tools, Affordable Listing Commission

BUYING: Buy A Home Through Us & Get \$1000-\$10000 Closing Cost Credit (Some Condition Apply)

Also Get Free Home Inspection & Attorney Service

JESSE SINGH

Ph: 847-606-3664

E-Mail: J.SINGH@REMAX.COM,
WEBSITE: JSINGH.REMAX.COM
REMAX SHOWCASE, LONG GROVE, IL 60060

Desi Bazar

Under new management.

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

Lakhvir S. Johal, Ph: 317-709-7800

Help Wanted in the Kitchen

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment

www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

*Refinance up to 125% value of the house.

- Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance).
- Self Employed and H1 Visa
- Jumbo loans
- Commercial Property With Business or Business Only.
- Business Equity Line of Credit.
- Multi Unit Investment Property.

ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਹੈ...23ਵੇਂ ਸਾਲ 'ਚ (ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2000-2022)

ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ, ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ ਤੇ ਸੂਭ ਚਿੰਤਕਾਂ ਵਲੋਂ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ

ਯੋਧਾ ਸੂਰਵੀਰ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ, ਪੰਨ
ਕਲਗੀਧਰ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ, ਪੰਨ-ਪੰਨ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਹੀ, ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਮਾਲ
ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ, ਆਪੇ ਗੁਰੂ ਚੇਲਾ ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬਾਨੀ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਕੋਟਨਿ-ਕੋਟ ਵਧਾਈ

ਸ਼ਾਲਾ! ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਸਭ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜਿਆਂ ਭਰਿਆ ਆਵੇ
ਅਤੇ ਰੱਬ ਸਭ ਦੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਦੋ ਸਥਾਈ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ. ਐਚ. ਓ.) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ.) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ (ਮਿਡਵੈਸਟ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ); ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਮਿਲਵਾਕੀ; ਗੁਰੂ ਲਾਧੇ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਮਿਲਵਾਕੀ; ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਇੰਡੀਆਨਾ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕਲੀਵਲੈਂਡ (ਓਹਾਇਓ); ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਗਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ; ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ; ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਫਰਿਜ਼ਨੋ; ਇੰਡੋ-ਯੂ. ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ; ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਡੈਲਸ; ਕਪੂਰਥਲਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Ph: 847-359-0746

ਬੇਲਾਗ, ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

Published simultaneously from Chicago, California & New York.

e-mail: punjabtimes1@sbcglobal.net, website: www.punjabtimesusa.com

ੴ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਉਂ॥ ਤਬੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਹਾਉਂ॥

ੴ

ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ

‘ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ’ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਸਾਲ 2022 ਦੀ ਖੁਸ਼ਆਮਦੀਦ ’ਤੇ

ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ

ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 630-290-7993

ਕੋਟਨਿ ਕੋਟ ਵਧਾਈ

From: Dhaliwal Brothers Inc. & Metro Transportations

ਬੀ.ਟੀ. ਐਸ ਕੈਰੀਅਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਪੰਨ ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

BTS Truck Shop Major & Minor Work
@ 39115 Maple Ave., Wayne, MI 48184

Fuel discount:

Pilot, Fly J, TA and Petro will pay 25 to 40 cents per gallon.

Hiring Owner operator & Drivers**Long and local route**

Driver rate 55 to 70 cents per mile

Owner operator (Own truck/trailer & insurance) will be paid 92% after 8% dispatch. If company trailer used then will 80% gross.

Direct deposit also available.

For more information please

contact:**Rusty Singh 734-233-8464****Dave Aujla 734-419-1408**

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਿੰਘ ਬੁਕੇ ਮ੍ਰਿਗਾਵਲੀ ਭੰਨੀ ਜਾਏ ਨਾ ਧੀਰ ਧਰੋਆ॥

ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ
ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜਾਈ ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਵਾਂਗ
ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲੜੀ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ
ਲੜਾਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ।

ਸਾਲ 2022 ਮੁਬਾਰਕ

ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ (ਸ਼ਿਕਾਰੋ)
ਫੋਨ: 847-330-1421

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸੱਤੀ) ਭੱਠਲ
(ਸ਼ਿਕਾਰੋ)

ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ
(ਸ਼ਿਕਾਰੋ)

**Major Gurcharn Singh Jhaj
Jaidev Singh Bhathal & Sukhraj Singh Takher**

**Sewadars: Baba Iqbal Singh Ji
The Kalgidhar Society, Baru Sahib**

ਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ: ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਭਖਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਦੂਜੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਟਿੱਲ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕੁਝ ਪੰਥਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਣਾ ਸੋਢੀ ਨੂੰ 'ਜੈੱਡ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਜੈੱਡ' ਕੈਟਗਰੀ ਦੀ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਇਕ ਸੋਢੀ ਚਾਰ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਖਬਰ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜਿੰਦਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੋ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਹਨ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਹ ਸਰਗਰਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸਬੰਧੀ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿਵਾਈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਟਿੱਕਰੀ, ਸਿੰਘੂ ਤੇ ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਸਕੇ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਮੁਲਤਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। 29 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਸਹਿਪਾਠੀ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਕਈ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਖਜਾਨਚੀ ਰਵੀਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਲੜ ਫਤ ਲਿਆ। 21 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੱਥ ਕਾਂਗਰਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ

ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਜੋ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੋ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਫਤਹਿਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ ਵੀ ਰਾਣਾ ਸੋਢੀ ਵਾਲੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਈ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਪੁਰਾਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ ਹੈ

ਲਾਲਚ ਤੇ ਡਰਾਵੇ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਜਪਾ: ਬਾਦਲ

ਲੰਬੀ: ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੈੱਡ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ 'ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਡਰਾਵੇ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਰਾਹ ਚੁਣਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਉਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ।

ਪੰਥ ਹਮਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਠਜੋੜ ਕੀਤਾ: ਢੀਂਡਸਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ।

ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਹੋਰ ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਅਪਣਾਈ ਸੀ ਪਰ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ।

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ

ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਮੁਕਾਬਲਾ ਚੋਂਕੁਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀਆਂ ਕਨਸੇਆਂ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਸਰਗਰਮੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਸਾਲ ਭਰ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੱਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ 'ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ' ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਅਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ 'ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ' ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਗਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੁੱਜੇ। ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ 92277-72222 ਨੰਬਰ

'ਤੇ ਮਿਸ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ। ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਵੀ ਲਾਗਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਗਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਜ਼ਾ ਮੁਕਤ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮੁਕਤ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਤੇ

ਗੱਠਜੋੜ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ: ਪੁਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚਾਲੇ ਗੱਠਜੋੜ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਸਕੇਗੀ। ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਇਕ ਪਾਸ ਤੋਂ ਗੱਠਜੋੜ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸਿਰਫ 23 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਮਝੌਤਾ ਟੁੱਟਣ ਮਗਰੋਂ ਭਾਜਪਾ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਨੇ ਕਈ ਮੰਤਰੀ: ਅਸ਼ਵਨੀ

ਮੋਗਾ: ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੜਚੋਲ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਉੱਤੇ ਵਰ੍ਹੇਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਐਲਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਚੰਨੀ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਨੀ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਐਲਾਨ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੇ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਕੱਤਰੇਤਾਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ।

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਭਰਪੂਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕਈ ਆਗੂ

ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਿਛਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡੇਰਾਬੱਸੀ ਪਹੁੰਚੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ

ਡੇਰਾਬੱਸੀ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਇਕ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ-ਅੰਬਾਲਾ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਹੜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਗੁੱਗਾ ਜਾਹਰ ਪੀਰ ਲਈ ਵਰਤੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਕਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਹਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੈਂਬਰ ਗੌਰਖ ਟਿੱਲਾ ਬਾਗੜ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸੁਰੇਸ਼ ਸ਼ਾਰਦਾ, ਟੋਨੀ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਪੂਤ ਸਭਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਾਬੱਸੀ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੇਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ

ਜਲੰਧਰ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵੱਲ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸਤਸੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਛਿੜੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਧਿਰਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਦਾ ਗੇੜਾ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਹੀ ਲਾ ਆਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ

ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਨਰੰਜਣ ਦਾਸ ਤੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲਿਆ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਨ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੋਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਿਚ 50 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ

ਨਾਲ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਣੀ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 25 ਕਰੋੜ ਦਾ ਚੈੱਕ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਨਰੰਜਣ ਦਾਸ

ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸ੍ਰੀ ਚੰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਣੀ ਅਧਿਐਨ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਨਰੰਜਣ ਦਾਸ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੈਲਾਨੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਵਿਧਾਇਕ ਚੌਧਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੌਧਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸੇ

ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੂਟਾ ਮੰਡੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਧਾਮ ਲਈ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦਾ ਚੈੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬਾ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਡੇਰਾ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ, ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਸਰਵਣ ਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਅੱਗੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਦੀਨਸ਼ੀਨ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਦਾਸ ਕੋਲੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 8 ਜਨਵਰੀ 2022

ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵਕਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਅਜੇ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁੱਖ ਧਿਰਾਂ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਡੀ-ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਚਿਰਾਂ ਦਾ ਚਰਚਾ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਅੱਜ ਦੀ ਨਿੱਘਰੀ ਹੋਈ ਸਿਆਸਤ, ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪਿੜ ਇੰਨਾ ਹੌਲਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਆਸ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਜੇ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣਾ ਐਲਾਨ ਦਾਗ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਉਂ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੀਡਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਮੁਫਤ ਐਲਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਫੁਟਪਠਾ ਰਹੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਈ ਮੰਗਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਆਗੂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਹੁਣ ਆਮ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਕਿੱਧਰ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵਕਤ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ; ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਨੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸਿਰਫ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਐਲਾਨਣ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਜਾਪ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਸਿਖਰਾਂ ਫੇਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਖੁੰਝ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਵੀ ਉਡਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਇਕਜੁਟਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹੁੰਚ, ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮਸਲੇ ਨਿੱਜਿਠਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਕੁਝ ਕੁ ਕਾਹਲ ਨੇ ਵੀ ਦੂਰੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹੁਣ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮੰਚ ਉਸਾਰ ਸਕੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਿੜ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਬਲ 'ਤੇ ਵੰਗਾਰ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੀ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰ, ਰਵਾਇਤੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਦੇ ਸਕੇਗੀ। ਉੱਜ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਤ ਹੁਣ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਨਸੇਅ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਉਕਾ ਹੀ ਬਦਲ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਜ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਦਾ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਚੀ ਉਡਾਣ ਭਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੰਜੀਦਾ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਏਕੇ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਕਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨਿੱਜਿਠਣ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਿਸੇ ਮਨਸੂਬਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਠ ਦਿਖਾਇਆ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਠ ਨਾਲ ਹੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਨਗੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਜਿੱਤ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਹਾਰ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਣਾਏ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਖਤਰਾ ਅਜੇ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਖ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹਨ ਜੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਆਲਾਮੀ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਨੂੰ ਝੱਕਣਾ, ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਤਾ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਆਲਾਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਪਰ ਖੇਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹਮਲਾ (ਜੋ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਇਆ ਸੀ) ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਸਮੇਟ ਦੇ ਆਮ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਝਟਕਾ

ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +44-7922-657957

ਵੱਜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਇਸ ਨੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਸਗੋਂ ਆਲਾਮੀ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਏਜੰਡਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਕਿਰਦਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਆਲਾਮੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਵਕਤੀ ਝਟਕਾ ਵੱਜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦ੍ਰਿੜਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਵਾਬੀ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਸਮਝਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੱਤਾ ਦਾ ਆਲਾਮੀ ਤਵਾਜ਼ਨ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਨੂੰ ਹੁੰਝ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣ ਦੇ ਕੋਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਸਗੋਂ ਆਲਾਮੀ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਖਿੱਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਨਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਤੇ ਮੁਲਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਪਾ ਕੇ ਲੰਮੇ ਤੇ ਸਿਦਕੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਕੇ ਆਲਾਮੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਝੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮੰਗ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ.) ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਬੱਝਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਬਾਅ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਕਾਰਜ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਦੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣਾ ਹੈ। ਫੈਡਰਲ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ 'ਫਸਟ ਪਾਸਟ ਦਿ ਪੋਸਟ' (ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ) ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ 30 ਕੁ ਫੀਸਦ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 543 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਫੈਡਰਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ

ਖਾਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਢੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਸਗੋਂ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ

ਦੇ ਵੀ ਖਿਲਾਫ ਹੋਣ ਅਤੇ ਚੋਣ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਮਾਇਤੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਮਾਪਦੰਡ ਤੇ ਪਰਖਣਾ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਟਕਰਾਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਬਾਵੇਂ ਇਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਆਮਦਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਅਮਲ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੀਰਘਕਾਲੀ ਮੰਗ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਥਤਿਆਰ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਬੋਲੋਤੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਝੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਅਜਿਹੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਡਲ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ/ਵਾਤਾਵਰਨਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਤਾ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ। 1960 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦੀ ਪਾਸਾਰ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ ਸਾਧਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ/ਰਿਆਸਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੂਆਤ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਕਤੀ ਲਾਭ ਮਿਲੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਉਪਰ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਨਾਂਹ-ਮੁਖੀ ਅਸਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਜ਼ਾਵੀਏ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਹਰ ਸਰੋਤ- ਜ਼ਮੀਨ, ਪਾਣੀ, ਖਾਣਾਂ, ਜੰਗਲਾਤ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਮਿਥ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਉਂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਪਾਭ ਪੈ ਗਿਆ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਖਿਲਾਫ ਵਿਆਪਕ ਹਿੰਸਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਅਤਿ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਤੇ ਹਵਾ ਦੇ ਗੰਧਲੇਪਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਧਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਿਆਰ ਵਿਗੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾ ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਅਜਿਹੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ

ਕਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ, ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਕੁਲੀਨ ਕਰੋੜਾਂ-ਅਰਬਪਤੀ ਬਣ ਗਏ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡਾ ਜਨ ਸਮੂਹ ਕਰਜ਼, ਲਾਚਾਰੀ ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੁਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੈ। ਲਿੰਗਕ ਤੇ ਜਾਤੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਿਚ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ 'ਵੰਡ ਛਕਣ' ਅਤੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਧਾਰਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਦੌਲਤ, ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਅਪਣਾਉਣਾ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਉੱਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਜੋ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂਹਮੁਖੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਨਾ ਵੀ ਸਹੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਉਭਰਿਆ ਇਹ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿੱਤਕਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਵਾਸਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ 2022 ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਸੁਚੱਜੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਣਨੀਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਤਾਣ ਸਿਖਰ ਤੇ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮਾਣ ਤਾਣ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਝਲਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀਆਂ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ; ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਤਰਕ ਕੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ 117 ਚੰਗੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੂਚੀ ਵਾਲੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਖੇਤੀ-ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਉਲੀਕ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਚਿਹਰੇ ਵਰਤ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ-ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਦੀ ਜੋੜੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਟੋਪਾਤ ਕਰਕੇ ਨਿਖੇੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਦਾ ਲੋਕ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਹ ਮੋੜਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਆਲਾਮੀ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਤੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਲੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰਥਿਕ, ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਬਾਈ ਸਿਆਂ ਸੁਣੀ ਬੇਨਤੀ

ਆਉਣ ਨਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮਨਹੂਸ ਖਬਰਾਂ, ਸੁਣ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਮੱਥਾ ਠਣਕੇ। ਵੰਡੀਆਂ ਨਾ ਪਾਉਣ ਸੌਤੀਆਂ ਸਿਆਸਤਾਂ, ਰਹਿਣ ਸਾਰੇ ਬਣ ਕੇ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮਣਕੇ। ਫੁਤਹਿ ਪਾਈਏ ਝੂਠ ਦੇ ਤੂਫਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ, ਸੱਚ ਦੀ 'ਅਲਖ' ਟੱਲੀ ਵਾਂਗੂ ਟਣਕੇ। ਮੁੱਕੇ ਯੱਭ ਓਮੀਕਰੋਨ ਤੇ ਕਰੋਨੇ ਦਾ, ਮਾਸਕ ਤਿਆਗ ਰਹੀਏ ਬਣ-ਠਣ ਕੇ। ਚਾਅਵਾਂ ਨਾਲ ਕਰੀਏ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਝਾਂਜਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਵਿਹੜਿਆਂ 'ਚ ਛਣਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕੀ ਵਾਂਗ ਬਾਈ ਬਣੇ ਨਾ, ਸੁੱਖ ਦੀ ਲਿਆਵੇ ਘੜੀ 'ਬਾਈ' ਬਣ ਕੇ!

ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਆਈ.ਪੀ.ਆਈ. (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੈਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ) ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮੀਖਿਆ 'ਡੈੱਥ ਵਾਚ' ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2021 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ 45 ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪਿਆ। 28 ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਤਿੰਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲੜਾਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਦੋ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਿਵਲ ਅਸਿੱਧੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਦਕਿ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਜਾ ਗਿਆ। ਆਈ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਈ.ਪੀ.ਆਈ. ਆਪਣੇ ਨੈੱਟਵਰਕ

ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਖੌਫ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦਾ, ਸਜ਼ਾ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਲੋਬਲ ਇੰਪਿਊਨਿਟੀ ਇੰਡੈਕਸ ਨਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸਾਫ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਹੱਤਿਆਰੇ' ਨਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਮੇਟੀ (ਸੀ.ਪੀ.ਜੇ.) ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2008 'ਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਇਹ ਹਿੱਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਲਗਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਏ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੁਲ ਵਸੋਂ ਦਾ ਕਿੰਨੀ ਫੀ ਸਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਇਸ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਸੁਤੰਤਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਾਫੀਆ ਆਪਣਾ ਰਸੂਖ ਵਰਤ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ 'ਚ ਰੋਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਮੂਲ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅੰਜਾਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਿਰਫ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋਖਮ ਭਰੀ ਹੈ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਝਾਰਖੰਡ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ

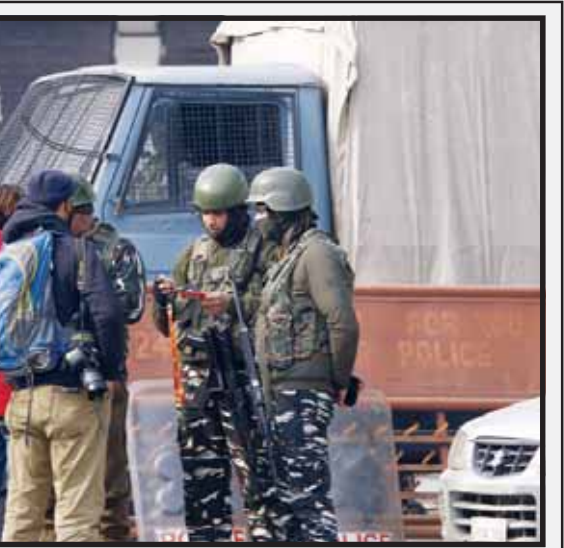
ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 140ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਹੇਠਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਲੋਚਕ ਸੂਰ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਹਕੂਮਰਾਨ ਧਿਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਏਜੰਡਾ ਹੈ। ਮਾਰਚ 2020 'ਚ ਰਿਪੋਰਟਰਜ਼ ਵਿਦਾਉਟ ਬਾਰਡਰਜ਼ (ਆਰ.ਐਸ.ਐਫ.) ਨੇ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਉਸ ਵਿਚ 2019 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦੱਸਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੀਆਂ 14 ਮਿਸਾਲਾਂ

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਬਾਰੇ 'ਝੂਠੀਆਂ ਖਬਰਾਂ' ਛਾਪਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਸਟੇਟ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਂਹ ਮਰੋਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਦੀ 'ਅੰਡਰ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ' ਅਤੇ 'ਸੈਲਫ-ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ' ਵਿਚ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਅਮੋਤ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਂਦੀਪੋਰਾ ਤੋਂ ਫਰੀਲਾਂਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਜਾਦ ਗੁਲ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੰਗੋਬਾਜ਼ੀ, ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਦਖਲ ਅਤੇ ਹਮਲੇ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੁਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, "ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਟੋਰੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਉੱਪਰ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।" ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਲਈ ਦਬਾਓ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। 'ਡੈੱਥ ਵਾਚ' ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋ ਲੜਾਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਸੌਂਪਿਆ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜਰਨਲਿਸਟ, ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਅਤੇ ਉਹ ਮੀਡੀਆ ਕਾਮੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖਬਰਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕੈਮਰਾਮੈਨ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਖਰਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਪਰਕੋਤ ਦੋਵਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਦਤਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਾਫ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਆਈ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੀ 'ਡੈੱਥ ਵਾਚ' ਸੂਚੀ 'ਚ ਇਹ ਮੈਕਸੀਕੋ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਜੇ. ਦੀ ਗਲੋਬਲ ਇੰਡੈਕਸ ਵਿਚ ਇਹ 12ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। 2021 'ਚ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ 2020 ਵਾਲੀ ਇਹ 12ਵੀਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਇੱਥੇ ਆਮ ਗੱਲ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਐਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਾਮ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 1 ਸਤੰਬਰ 2011 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 31 ਅਗਸਤ 2021 ਤੱਕ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰੇ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਚਾਹੇ ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਨਾਢ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਕੜਾਂ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ।

ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਿਆਸਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਆਮ ਹੀ ਧਮਕੀਆਂ, ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦੇ ਸਾਢੇ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2014 'ਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਪਰ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਗਰੋਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਡਭੋਲਕਰ, ਗੋਬਿੰਦ ਪਾਨਸਰੇ, ਡਾ. ਕਲਬੁਰਗੀ ਅਤੇ ਗੌਰੀ ਲੰਕੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉੱਘੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਿਦੀਕ ਕੱਪਨ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਇਸੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। 2010 'ਚ ਭਾਰਤ ਵਰਲਡ ਪ੍ਰੈਸ ਫਰੀਡਮ ਇੰਡੈਕਸ ਵਿਚ 122ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੀ ਜੋ 2014 'ਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ

ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ, ਬਾਣਿਆਂ/ਕੈਪਾਂ 'ਚ ਸੱਦ ਕੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਵਿਚ ਹੀ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣਿਆਂ 'ਚ ਸੱਦ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਮਰੇ/ਮੋਬਾਈਲ ਵਗੈਰਾ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਨਿਡਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਨਮਾਨਿਤ ਪੱਤਰਕਾਰ ਆਸਿਫ ਸੁਲਤਾਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਅਗਸਤ 2018 ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਉੱਘੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਜਾਤ ਬੁਖਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2021 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਲਾ' ਅਤੇ 'ਦਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀਅਤ' ਨੂੰ ਦਿ ਕੁੱਟਮਾਰ, ਬਾਣਿਆਂ/ਕੈਪਾਂ 'ਚ ਸੱਦ ਕੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਵਿਚ ਹੀ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣਿਆਂ 'ਚ ਸੱਦ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਮਰੇ/ਮੋਬਾਈਲ ਵਗੈਰਾ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਨਿਡਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਨਮਾਨਿਤ ਪੱਤਰਕਾਰ ਆਸਿਫ ਸੁਲਤਾਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਅਗਸਤ 2018 ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਉੱਘੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਜਾਤ ਬੁਖਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਕਸੀਕੋ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਇਸ ਵਕਤ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜਾਨਲੇਵਾ ਮੁਲਕ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮੈਕਸੀਕੋ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸੱਤੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਮਿੱਥ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਸਨ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਖਤਰਨਾਕ ਮੁਲਕ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਨੀਦਰਲੈਂਡ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਲਮੀ ਮਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਹਰ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਨਕ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਸਮੇਤ ਜਥੇਬੰਦ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਖਬਰ 'ਚ ਜੁਟੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਰੇ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਨ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਦੋਵੇਂ ਤਾਕਤਾਂ

ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਦਤਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਾਫ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਆਈ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੀ 'ਡੈੱਥ ਵਾਚ' ਸੂਚੀ 'ਚ ਇਹ ਮੈਕਸੀਕੋ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਜੇ. ਦੀ ਗਲੋਬਲ ਇੰਡੈਕਸ ਵਿਚ ਇਹ 12ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। 2021 'ਚ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ 2020 ਵਾਲੀ ਇਹ 12ਵੀਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਇੱਥੇ ਆਮ ਗੱਲ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਐਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਾਮ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 1 ਸਤੰਬਰ 2011 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 31 ਅਗਸਤ 2021 ਤੱਕ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰੇ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਚਾਹੇ ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਨਾਢ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

2021 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਲਾ' ਅਤੇ 'ਦਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀਅਤ' ਨੂੰ ਦਿ ਕੁੱਟਮਾਰ, ਬਾਣਿਆਂ/ਕੈਪਾਂ 'ਚ ਸੱਦ ਕੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਵਿਚ ਹੀ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣਿਆਂ 'ਚ ਸੱਦ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਮਰੇ/ਮੋਬਾਈਲ ਵਗੈਰਾ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਨਿਡਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਨਮਾਨਿਤ ਪੱਤਰਕਾਰ ਆਸਿਫ ਸੁਲਤਾਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਅਗਸਤ 2018 ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਉੱਘੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਜਾਤ ਬੁਖਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦੌਰ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌ ਵਾਰ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਟੋਰੀ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਟੋਰੀ ਅਣਛਪੀਆਂ ਰਹਿ ਕੇ ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਅਵੇ ਦੇ ਕੀ ਮਾਇਨੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ 'ਚੋਬਾ ਥੰਮ੍ਹ' ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਮਸਲੇ

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ 'ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਕਈ ਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਇਸ ਕੋੜੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵਧ ਰਹੇ ਸੱਤਾਵਾਦ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ

ਅਵਿਜੀਤ ਪਾਠਕ

ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਹਾਲ ਬਹੁਤਾ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਆਖਿਆ- "ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੋਈ ਸਬਬ ਵਰਤਿਆ ਭਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਹਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।" ਬਾਇਡਨ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਸਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਅਸੀਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਿੱਥ ਕਰੀਏ? ਚਾਰ ਕੁ ਨੁਕਤੇ ਹਨ ਜੋ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਲੋਕਰਾਜੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦੇ ਕਾਜ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਵਾਸਤੇ ਵਾਜਬ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਚੋਣਨਾ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹੱਲੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਦੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ

ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਪੱਛਮ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਨੂੰ 'ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਥੇ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਦੰਡ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਣ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ-ਪ੍ਰਚਾਰਤ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਨਾਤੂਆ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜੰਗ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਸਤੀਵਾਦ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਨਹੀਂ ਛੁੱਟਦਾ, ਤਦ ਤੀਕ ਕੋਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਦੂਜਾ, ਜਮਾਤੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਪਿਤਰਸੱਤਾ, ਜਾਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਜਿਹੀਆਂ ਦਮਨਕਾਰੀ ਰਹੂ-ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ ਗੁਸਿਆ ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਸਮਾਜ ਮੁੱਢੋਂ-ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹਰਗਿਜ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਤਬਕਾ ਆਪਣੀਆਂ ਉਸਾਰੂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਕੰਮ ਤੇ ਮੁਕਤੀਦਾਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ

ਲੋਅ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾ ਸਕੇ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਬਹਿਸ ਮੁਬਾਹਸੇ ਦੇ ਆਡੰਬਰ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਮਹਿਜ਼ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਨਕਾਬ ਹੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮਹਿਜ਼ ਇੰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਵਾਅਦਿਆਂ' ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਤੇ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਓ। ਯਕੀਨ ਜਾਇਓ, ਲੋਕਰਾਜੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ 'ਲੋਕ ਦੋਖੀ ਸਰਕਾਰ' ਬਣਨੀ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ।

ਤੀਜਾ, ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਪਾੜੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਰਾਜੀ ਜਜ਼ਬਾ ਜਾਂ ਬਹੁਵਾਦ ਦੇ ਅਸੂਲ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਰੱਖਣ ਅਤੇ

ਇਸ ਪਿਤਰਸੱਤਾਵਾਦ/ਜਾਤੀਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਨ ਮਾਨਸ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦਿਖਾ ਸਕੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਚਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਕਿ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦ ਦਾ ਉਭਾਰ, ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋ ਰਹੀ ਜ਼ਲਾਲਤ, ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੀਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਵਧਾ, ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਸੂਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ, ਰੋਸ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਮਲੇ, ਬੋਧਿਕਤਾ ਤੋਂ ਉਠੇ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ, ਸਰੋਤਾਂ ਉੱਪਰ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ, ਧੜਵੈਲ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ, ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵਧ ਰਹੀ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ- ਇਹ ਸਭ ਕਿਉਂ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਸ ਲਈ, ਕੀ ਇਹ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਕਸਰ 'ਚੁਣਵੀ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ਸ਼ਾਹੀ' ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼

ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੌਥਾ, ਬੰਦਖਲਾਸੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਚੋਟਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਨਵਿਆਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਹਾਰਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਰਸਮ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਸਕੂਲੀ ਚੋਣਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੁਨਰ ਸਿੱਖਣ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇੰਝ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਟੈਕਨੋ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤ ਬਣਾ ਕੇ ਧਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੋਣਨਾ ਦੇ ਕਿਵਾਤ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਹਿਸ, ਸੰਵਾਦ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਚੋਣਨਾ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦੀ ਧਾਰ ਤਿੱਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੂੰ 'ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ' ਵੰਡ ਕੇ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਸਾਡੀ ਮੁਸਤੱਦੀ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਦਰਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਦਾ ਸੁਬਾਬੂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਦਾ ਪਾਪਾ ਸੀ

ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਧਰਮਪੁਰ ਸੁਬਾਬੂ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਪੈਦੇ ਪਈਨ ਲੈਂਡ ਫੈਮਿਲੀ ਰਿਜ਼ਾਰਟ ਦੇ ਮੁਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਗਰਮੀ ਰੁੱਤ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁਬਾਬੂ ਨਾਂ ਦੇ ਕਸਬੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਨਵੇਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋਏ ਰਿਜ਼ਾਰਟ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਧ ਗਈ। ਏਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਉਸਾਰਨ ਵਾਲੇ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਇਸ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸੋਲੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦੇ ਸੁਬਾਬੂ ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਡਾਕਖਾਨਾ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਣਾ ਵੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਹ 1882 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਏ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਡਾਕਖਾਨੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਰਨ ਹੋਸਟਿੰਗਜ਼ ਤੇ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਗੋਰਖਾ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਣ ਲਈ ਏਥੇ ਨਵੀਂ ਛਾਉਣੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਛਾਉਣੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਅੱਜ ਤੋਂ 105 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1815 ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

ਹੁਣ ਉੱਜੜੀ-ਪੁੱਜੜੀ ਛਾਉਣੀ ਉਦੋਂ ਗੋਰਖਾ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਨਿਗਰਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਚਾਰਜ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਰੌਸ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਤੇ ਫੇਰ ਕੈਪਟਨ ਪ੍ਰਾਫਟ ਕੈਨੇਡੀ ਕੋਲ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਹੜਾ

ਕੈਨੇਡੀ ਹਾਊਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਾਲਕਾ ਤੋਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਜਾਣ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਾਧਨ ਖੱਚਰਾਂ ਤੇ ਘੋੜੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਕਸੋਲੀ, ਸੁਬਾਬੂ, ਹਰੀਪੁਰ ਤੇ ਸਾਇਰੀ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਮਲਾ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਵੀ ਕੈਪਟਨ ਕੈਨੇਡੀ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਗਰਪੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ 1829 ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿਮਾਚਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਾਰਡ ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਟਿੰਕ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਬਾਬੂ ਵਿਖੇ ਹੀ ਵਾਇਸਰਾਇ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਡਾਕ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਰਸਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਲਕੱਤਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਨ ਤੇ ਫੇਰ ਅੰਬਾਲਾ ਰਾਹੀਂ ਕਾਲਕਾ। ਕਿਹੜਾ ਪਾਰਸਲ ਕਿੱਥੇ ਉਤਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਮੇਲ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਅਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਚਲਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਕਾਲਕਾ ਤੋਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਡਾਕ ਲਈ

ਖੱਚਰਾਂ ਤੇ ਘੋੜੇ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਗੱਡੇ ਵੀ। ਕੁਝ ਕੁ ਬਿਖੜੇ ਪੈਡਿਆਂ ਵਿਚ ਡਾਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰਕਾਰੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਰੱਖੀ ਡਾਂਗ ਦੇ ਸਿਰੇ ਉੱਤੇ ਪੋਟਲੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅੱਖਾ ਪੈਂਡਾ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜਾ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਉੱਤੇ ਖੱਚਰ ਘੋੜੇ ਲੈ ਕੇ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਜੇ ਪੁਰਾਤਨ ਡਾਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦੱਸਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਦਿਲ ਦੇ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹੋਰਾ-ਫੇਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਗਸਤਸ ਹਿੱਕੀ ਨਾਂ ਦੇ ਗੋਰੇ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਤੋਂ 'ਬੰਗਾਲ ਗਜ਼ਟ' ਨਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਪਰ ਦੱਸਣ

ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿੱਸੇ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਛਪਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਲੰਡਨ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਰਚਾ ਸ਼ਿਮਲਾ ਤੇ ਸੁਬਾਬੂ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ 1780 ਵਿਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਕਲਕੱਤਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਸੁਬਾਬੂ ਵਰਗੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅਖੰਡ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਡਾਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਲਕਾ ਤੋਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਵਿਉਂਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਸੁਬਾਬੂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਕੈਪਟਨ ਕੈਨੇਡੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਬਾਬੂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਮਾਰਹੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਕਢਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਦਾ ਤੁਰ ਜਾਣਾ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਰੁਪਾਣਾ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਦਾ ਚੇਤਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਐਲਜ਼ਾਈਮਰ ਰੋਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬੁੱਢਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਕੇ ਭੰਡਾਰੀ ਤੇ ਰੁਪਾਣਾ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਦਾ। ਦੋ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵੱਡੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਕਿ ਹਾਲੀ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਦਾ ਚੇਤਾ ਏਨਾ ਗਿਆ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਰਹਿਣ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ (1973-90) ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਿੰਦ ਪੂਰਾ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਟੈਕਸਟ ਬੁੱਕ ਬੋਰਡ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕ-ਧਾਰਾ ਤੇ ਲੋਕਯਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਰੈਪਟਨ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਦੀ ਖਬਰ ਆਈ ਹੈ। ਏਨੀ ਲੰਮੀ ਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਧੱਕਾ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਉਮਰੇ ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਭੋਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਤੁਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ
ਅਮਾਨਤ ਅਲੀ ਮੁਸਾਫਰ ਲਾਹੌਰ ਕਰੀਏ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਂ ਠੱਗ ਬਾਜ਼ੀ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਨਾ ਬੁਰਾ ਖਿਆਲ ਕਰੀਏ। ਕੀਤੀ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਵਿਖਾ ਦੇਂਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਜਾ ਕੇ ਵਿਚ ਪਤਾਲ ਕਰੀਏ। ਜੇਕਰ ਦੁਖੀ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਨਾ ਕਦੇ ਤਤਾਲ ਕਰੀਏ। ਹੋ ਜਾਣ ਮੁਸਾਫਰਾ ਲੇਖ ਭੇਡੋ, ਧੋਖਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰੀਏ।

ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਪੁੰਜ ਸਨ ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ

ਉਘੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਤਸੱਦਦ ਝਲਿਆ, ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟੀ, ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਚਾਈਆਂ, ਪਲੇਗ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵੇਲੇ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਲਈ ਸੂਕਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ

ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਵੀਂ ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਜਗਰਾਓ ਦੇ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਜਸਪਤ ਰਾਏ ਜੋ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸਨ, ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਗਰਾ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਿਆ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਇਟਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੈਲੇਸਟੀਨ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਡਾਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਏ। ਫਿਰ ਉਹ 14 ਸਿੱਖ ਰੈਂਜੀ ਮੈਂਟ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਪਰ ਕਾਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲੇਸਟੀਨ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਬਚਾਉਣ ਲਈ 7000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਿਆ। ਇਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਲਾਏ ਗਏ

ਵੱਡੇ ਜੁਰਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲੈ ਕੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਰਕੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨ ਪੱਟੀ ਗਈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਜਾਨੋਂ ਬਚ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲ ਉਸਮਾਂ ਵੀ ਸਨ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਵੀ ਬਣੇ। ਖਫਾ ਹੋਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨੇ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਵੀ ਕੈਦ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਚਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਪਲੇਗ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ

ਰੱਖਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਚੀਨ ਵੀ ਗਏ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਚੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ 1954 ਵਿਚ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸਰਜੀਕਲ ਵਾਰਡ ਤੇ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਬਿਏਟਰ ਵੀ ਬਣਾਇਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ ਲਾਗੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਮਧੀਰ, ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਬਾਮ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹੋਸਟਲ ਬਣਾਇਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 10ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਾਲ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲਾ ਤਾਰਨ ਤੋਂ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਵਾਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਦੁਆਈਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਵਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਫਾਰਮ ਬਣਾਉਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖੁੱਸਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਦਿਹਾਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ' ਬਣਾਈ। ਰਾਜ ਗੋਪਾਲ ਅਚਾਰੀਆ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਸਨ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ, ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਰਾਜਾ ਮਹੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲਕੀ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਤੀ, ਬਾਗਬਾਨੀ ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਾਦੀ ਬੀਬੀ ਚੰਦ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਭਗਵਾਨ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਪੰਡਤ ਤੇ ਦੋਹੜੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਉਮਰੇ ਉਹ ਘਰ-ਬਾਰ ਦਾ ਮੋਹ ਤੇ ਕੰਮ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕੁੱਲ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਅਖੀਰ 5 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਅੰਤਮ ਸਵਾਸ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਲੋਕ ਮਨਾਂ 'ਚ ਸਦੀਆਂ ਤਕ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ
ਫੋਨ: 88472-98293

ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤਾਮਰ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਸਰਜੀਕਲ ਵਾਰਡ ਅਤੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਥੀਏਟਰ, ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਤੇ ਹੋਸਟਲ ਬਣਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮੁਕਤਸਰ-ਬਠਿੰਡਾ ਬਾਈਪਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 2 ਨਵੰਬਰ, 1895 ਨੂੰ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਾਂ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਸਿੰਧਵਾਂ ਬੇਟ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂਆਂ ਅਤੇ ਜਗਰਾਓ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਰਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ 'ਗਦਰ ਗੁੰਜ' ਵਰਗੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਰਾਮ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਪਾਸੋਂ ਦੇਸੀ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਬ ਅਚਾਨਕ ਫਟ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੇਸ ਤਾਂ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਕਿ 'ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਜ਼ ਮੈਜਿਸਟਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ', ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ

ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ।

ਜੈਤੋ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਡਾਕਟਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਡਰੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਜੈਤੋ, ਗੰਗਸਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਾਗੇ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਰ ਲੱਗ ਗਏ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਮਲੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨ ਸੰਜੀਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘੋੜੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੋਰਖਾ ਫੌਜੀ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ ਦੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਫਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ

ਕਾਮਰੇਡ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਕੋਟਪੁਰਾ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਵਾੜਾ ਦਰਾਕਾ ਵਿਖੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਗੱਡੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਲਦ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ 15 ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ, ਨੇ ਜੁੜਕੇ ਗੱਡਾ ਪਿੰਡ ਵਾੜਾ ਦਰਾਕਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਥੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਬਲਦ ਲਿਆ, ਫਿਰ ਮੁਕਤਸਰ ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਪੁੱਜੇ। ਡਾਕਟਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਲੱਗੀ ਗੋਲੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਕਈ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ

XPRESSCARGO

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 60 Cent + Team 70 Cent

100% OWNER OPERATOR COMPANY

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੋਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ

ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋਡ ਹੈ ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ

ਟਰਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਗਨ

ਸ਼ਗਨ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ, ਕਿਸੇ ਸੁੱਭ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ, ਕਿਸੇ ਚੰਗੇਰੇ ਉਦਮ ਲਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਉੱਤੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਅਸੀਸ। ਸ਼ਗਨ, ਸੱਚੀਆਂ-ਸੁੱਚੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ, ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਣ-ਸਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦਮ। ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਉਚੇਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੂਹਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਉਕਰਨ ਦਾ ਕਰਮ। ਸ਼ਗਨ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾਉਂਦਾ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਲਈ ਉਚੇਰੀ ਪ੍ਰਵਾਜ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁੱਭ-ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ।

ਸ਼ਗਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਜਾਂ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮਿਲਦਾ। ਮਨ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੁੰਦਾ। ਉੱਚੇ ਅੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਅਸਗਾਰ ਸਾਗਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵਿਆਸਦਾ ਅਤੇ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਅਹਿਦ ਕਰਦਾ ਪਰ ਜਦ ਟਰਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਕਿਸੇ ਨਵ-ਵਿਆਹੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਰਾਂਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਪੀਲੋਤਣਾਂ ਉਗਦੀਆਂ, ਕਿੰਝ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਜੁਗਨੂੰ ਅਣਿਆਈ ਮੌਤੋਂ ਮਰਦੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸੱਤਵੇਂ ਅਸਮਾਨ 'ਚ ਉਡਦਾ, ਉਹ ਧਰਤ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਕਿਆਸਦਾ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਗਨ ਦੀਆਂ ਛਿੱਲਤਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ਖਮ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੀਸ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਖੁਣੀ ਜਾਵੇ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮ ਤਾਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਦਾਗ ਤਾਅ ਉਮਰ ਚਸਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਧੁਆਂਢੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਾਹਵੇਂ ਲਿਆ ਖਲਿਆਰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੀ ਕਦੇ ਤਵੱਕੋਂ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।

ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਵੇ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਮਿਲਣਾ, ਥੁੜ੍ਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਸ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਨਵੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੇ ਉਚੇਰੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

1978 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਸੁਧਾਰ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਰੈਗੂਲਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ ਹੁਣ ਸੁਧਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਰਾਂਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਰਖ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਸੁਧਾਰ ਵਿਚ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਮਕਾਨ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਤੇ ਬੀਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਖਮਨਈ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਪਰ ਕਾਲਜ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਪੈਂਤੂ ਭੋਲਾ ਭਾਲਾ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਾਂ। ਵੈਸੇ ਕਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਖਤਾਵਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਤੌਰ ਦਿੰਦਾ ਏ।

ਮੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ, ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਮਨ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਵਾਪਰੇ ਪਰ ਸੱਚੀਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਧੁੜਕੂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਟਰਮੀਨੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਕ ਬੱਚੀ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜੀਵਨ ਸਾਬਣ ਦੇਵਾਂ ਲਈ ਸਦਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਉਗਮਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਨਈ ਉਡਾਣ ਦੌਰਾਨ ਧੜੱਕੇ ਕਰ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਣਾ ਅਤੇ ਸੰਭਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਣਾ। ਬਹੁਤ ਪੀੜਤ ਕਰਦਾ ਏ ਅਜਿਹਾ ਵਕਤ। ਖੁਦ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਾਰਨਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ, ਧਰਵਾਸ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਬਿੜਕਦੇ ਕਦਮਾਂ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਜਿਟਿਲ-

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਰਗੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਵਿਕ ਰਵਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇੰਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਵਿਕ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਸ਼ਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਤਰੀਵੀ ਨਾਦ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਕੌੜੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਨਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁਖ ਕਿੰਨੀ ਪੀੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਟੀਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖੋ ਤਾਂ ਮੰਜ਼ਲ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਕਰਨਾ। ਦਰਅਸਲ ਉਸ ਸਾਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਜਿਹੜੇ ਸੁਧਾਰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਐਮ.ਪੀ. ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮੈਂ ਨੇ ਜ ਮੈਂ ' ਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਖਤਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਸਨ, ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ, ਲਗਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਜੀਅ-ਹਜੂਰੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਬਦਾਲੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਤਿੰਨਾਂ ਨਵ-ਵਿਆਹੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਟਰਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਪਾਉਣਾ, ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਗਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਏ ਪਰ ਇਹੀ ਸ਼ਗਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰਖਦਾ ਵੀ ਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅੜ੍ਹਬ ਵਤੀਰੇ ਅਤੇ ਹਿੰਡ ਸਾਹਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ ਅਤੇ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਵੱਲ ਹੋ ਗਏ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਪਰਤਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਆਲਮ ਦੌਰਾਨ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਡਾ. ਦਿਓਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਏ, ਜਦ ਉਹ ਪੀਪੀਐੱਸਸੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹਾਈ ਹੋਈ ਧੀਰਜ ਕਿ 'ਗੁਰਬਖਸ਼ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਜੋ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਭਲਾਈ ਹੈ, ਤੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਸਹਿਮ ਦੇ ਸਾਢੇ ਹੇਠ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਜੇ ਬਖਤਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਏ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਵੇਂਗਾ।'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ 300 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਟਿਊਸ਼ਨ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ। ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਬੇਟੀ

ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਕਿੰਨੀ ਤੰਗੀ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ ਉਹ ਜਦ ਲੱਕੜੀਆਂ ਦੀ ਅੰਗੀਠੀ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਸਾਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਹਉਮੈ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਵਿਲੱਖਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਿਵੇਕਲਾ ਅਤੇ ਵਿਕਲੋਤਰਾ ਤੁਹਾਡੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਏ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਵਕਤ ਹੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੀਆਂ-ਬੀਵੀ ਕਿਵੇਂ ਔਖੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲਦੇ ਜਨ। ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਤੰਦ ਹੋਰ ਪੀਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਘੜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਜਿਉਂਦੇ, ਸਰਖੀ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪਹਿਰ ਨੂੰ ਟਰਕਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੱਸਿਆ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੱਦਲ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੁਕੇ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਆਖਰ ਬੱਦਲਾਂ ਨੇ ਪਾਟਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਲੋਅ ਨੇ ਉਗਮਣਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਵੇਰੇ ਨੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੇ ਕਰਮ-ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੀ ਕਲਾ-ਨਕਾਸ਼ੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਤਦਬੀਰਾਂ ਨੇ ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵਿਚ ਤਮੰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤਾਘਾਂ ਨੇ ਅੰਗਤਾਈ ਵੀ ਭਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਕਤ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਵਰਗੀ ਨਾਯਾਬ, ਪਿਆਰੀ ਅਤੇ ਉਚ-ਦੁਮੇਲਤੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਝ ਬਣੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਕਤ ਤਕ ਨਿਭੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਿਤਾਇਆ ਪੂਰ-ਖਲੂਸ ਵਕਤ ਅਤੇ ਹਰਦਿਲ-ਅਜ਼ੀਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੁਖਨ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੋਸਤੀਆਂ ਸਿਰਫ ਵਿਰਲਿਆਂ ਦੇ ਨਸੀਬ 'ਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਤਤਪਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਤਰਖਾਣਾਂ ਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਬੇਟੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਸੀ। ਪਤਨੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਦਰ-ਬ-ਦਰ ਦੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਘਰ ਘੱਟ ਹੀ ਟਿਕਦਾ ਸਾਂ। ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਨ ਹੀ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਹਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮਨੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਇਆ। ਹੁਣ ਵੀ ਅਕਸਰ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਵਿਚ ਬੱਚੀ ਦੇ ਬਚਪਨੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿਖਾਏ ਮੋਹ ਨੂੰ

ਯਾਦ ਝਰੋਖਾ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਫੋਨ: 216-556-2080

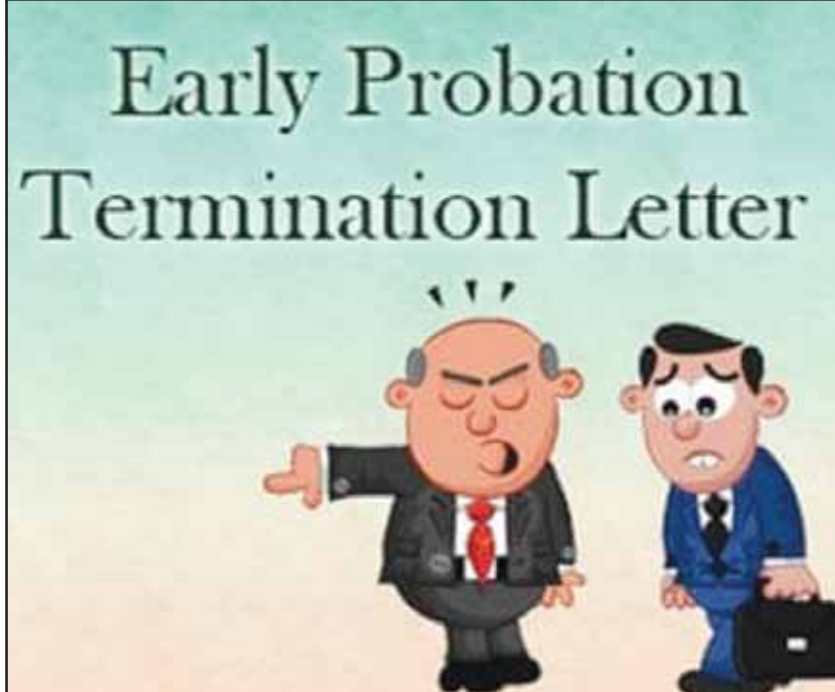
ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤਰ ਹੋ ਜਾਦੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਈਏ।

ਇਸ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਲਾਹਾਂ ਤੇ ਮੱਤਾਂ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਮੋਢਾ ਅੱਗੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਮਨ ਦਾ ਭਾਰ ਹਲਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਕੁ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਦਾ ਗੁਬਾਰ ਫ਼ਰੋਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦ ਮੇਰੀ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਸੁਧਾਰ ਵਿਚ ਬਹਾਲੀ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਡੀਏਵੀ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਭਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਕਿ ਡੀਏਵੀ ਕਾਲਜ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਐਡਵਾਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇ। ਇਕ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁੱਝ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਤਾਉਂਦਾ। ਵਰਨਾ ਕਈਆਂ ਦੀ ਇਹ ਵੀ ਸਲਾਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੀ ਛੱਡ ਤੇ ਬੀ.ਐਡ. ਕਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗ ਜਾ। ਸਿਰਫ ਮਨ ਦੀ ਤਕਤਾਈ, ਟੀਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਖੁਦ ਹੀ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਬਣਦੇ ਹੋ। ਵਿਸ਼ਾਖੀਆਂ ਸਹਾਰੇ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਧਰਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਅੰਬਰ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਲਾਲੇਖਾਂ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਮ ਦੇ ਅੱਖਰ ਜਗਣਗੇ।

ਟਰਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ਗਨ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੀਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਪਰਖ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਉਸ ਪਰਖ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰਨ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਦਮੀਂ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਿੰਮਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਨਸਮਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਬੇਹਿੰਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਜੋਗੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਜੋਸ਼, ਜਨੂੰਨ, ਜਜ਼ਬ ਅਤੇ ਜਗਿਆਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਜਾਂ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਦੁਸਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਕਰੂਰਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਹੰਢਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਪੜਾਅ ਹੁੰਦਾ ਏ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦਾ। ਇਸ ਮੌਤ 'ਤੇ ਬਿੜਕਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਸਾਤਲ ਵੰਨੀ ਧਕੇਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਆਹਟ ਨਾਲ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੈਣ ਲਈ ਅਹੁਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਏ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਹੀ ਸਮਝੋ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋ ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਹ ਨਾ ਸਮਝੋ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋ। ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁਲਾਵੋ ਸਗੋਂ ਵਕਤ-ਬ-ਵਕਤ ਇਸ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੋਗੇ। ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਨਾਲ ਮੋਹ ਕਰੋਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਤੀਤ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੁਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਹੋ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦੀਵਾਨਾ ਆਸ਼ਕ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ 'ਨਰ' ਆਦਮੀ ਸੀ। ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਯਾਰ। ਤੋੜ ਨਿਭਣ ਵਾਲਾ। ਆਪਣੀ ਧੂਨ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪੱਕਾ। ਲੜਾਕਾ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ। ਬੋਲਚਕ ਤੇ ਬੋਲਿਹਾਜ਼। ਖਰੁਵਾ ਅਤੇ ਖੋਰੀ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ। ਬਾਹਰੋਂ ਕਰਤਾ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਕੂਲਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦੀਵਾਨਾ ਆਸ਼ਕ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੂਰਮਾ ਪੁੱਤ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਹਸਤੀ ਤੇ ਪਛਾਣ ਲਈ ਲੜਿਆ, ਉਹਦੇ ਲਈ ਜੀਵਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਉਹਦਾ ਪਹਿਨਣ-ਪੱਚਰਨ ਸੀ। ਉਹਦਾ 'ਉੱਚਾ-ਵਿੱਡਣਾ' ਸੀ। ਉਹਦੇ ਜਾਗਦੇ-ਸੁੱਤਿਆਂ ਲਈ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਬੂਬਾ! ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਕੰਧ ਬਣ ਕੇ ਖਲੋਣ ਵਾਲਾ। 'ਆਪਣੀ ਬੇੜੀ' ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ, ਉਹਨੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ

ਵਿਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਪੂ
ਫੋਨ: 98726-02296

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਵੱਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵੱਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦ ਵੀ ਜੋੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਘੇ ਲਿਖਾਰੀ ਵਿਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਪੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਲੰਮੀ ਰਚਨਾ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਲਈ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਪੁਆਰ ਦੇ ਸੱਭੇ ਰੰਗ ਨਸ਼ਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲੰਮੇ, ਬੋਲਿਹਾਜ਼ ਲੇਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੱਸਦੇ, "ਹੁਣੇ ਆਈ ਲਓ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ!"
ਤੇ ਉਹੋ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ। ਪੁਆਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਦਾ, "ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਠੀਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਅਦਾਰਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਲਈ

ਕੰਨਾਂ' ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਗੂੰਜਦੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
ਪੁਆਰ 'ਬੋਲਿਆਂ' ਤੇ 'ਸੁੱਤਿਆਂ' ਨੂੰ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸੱਚ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਹੋਕਾ ਦੇਣਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਅੰਤਮ ਸਾਰਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ।
ਹੁਣ ਉਹ 'ਭਾਸ਼ਾ ਉਤਸਵ' ਕਰਵਾ ਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਵੱਡੇ 'ਜੁਧ' ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਪੁਆਰ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਜੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਣਾ। ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਬਣ ਜਾਣੈ।"
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਤਾਂ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨਾ ਵੀ 'ਕੋੜਕ' ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਪੁਆਰ ਦਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਬਣਨਾ ਵੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋੜਕ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਪੁਆਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਸੁਣੀ ਸੀ ਜਦ ਮੈਂ ਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ

ਕਿੰਨੇ ਪੂਰ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਹਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਹਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕੀ ਗਿਣਾਉਣੇ ਹੋਏ! ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕੱਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਉਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੰਗ-ਤਮਾਸ਼ੇ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਬੂਟੇ ਲਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂ। ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਉਹਦਾ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ, ਜੈਪੁਰ ਵਰਗੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ ਵਾਂਗ, ਭਾਰਤ ਪੱਧਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਭਰ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ। ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਰੋਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਬਾਰੇ ਨਵਾਂ ਏਜੰਡਾ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਯਤਨ ਆਰੰਭੇ ਜਾਣ।

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇ। ਠੀਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਬਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।
ਉਹਦੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ। ਬੋੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਦਾ ਤਾਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਖਬਰ ਵਾਂਗ ਸਵਾਰ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਸ਼ਕ ਉਹਦੀ ਇਹ ਉਕਤੀ ਅਕਸਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ, "ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਓਨਾ ਚਿਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।" ਇੰਝ ਹੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸੀ, "ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੌਤਰਫੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ।"
... ਸਾਰੇ ਬੋਲ ਹਟੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ!"

ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਹਰਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪੁਆਰ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਪੁਆਰ ਨੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਵੀ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ।" ਉਹਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵੱਲ ਹੀ ਸੀ।

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ ਦਾ ਮੈਂ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਥਾਂ, ਮੇਰੇ ਜਿਗਰੀ ਦੋਸਤ ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਲਗਭਗ ਅੱਗ-ਪਿੱਛ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀ ਉਥੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰਾ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇੰਜ਼ਰ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਵਕਫੇ ਬਾਅਦ ਵਤਨ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ। ਉਹ ਉਥੇ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਹਿਰੀ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਪੁਆਰ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਐਮ.ਲਿਟ. ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਆ ਲੱਗਾ।

ਮੈਂ ਉਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚਲੇ ਦੁਹਰਾਓ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਵੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਚੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਹੋ ਗੱਲਾਂ ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਤਿਉਂ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਦੁਹਰਾਉਣੀਆਂ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। 'ਬੋਲੇ

ਬਣਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਤੇ ਵਧਾਈ ਵੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ, ਲੰਬੇਵਾਲੀ, ਪੁਆਰ ਦੇ ਘਰ, ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, "ਲੈ ਭਈ ਜੋਗਿੰਦਰ! ਆਹ ਤਾਂ ਕੋੜਕ ਹੋ ਗਿਆ! ਆਪਾਂ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ।"
ਪੁਆਰ ਜੇਤੂ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਮਿੰਨ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ, "ਵੇਖ ਲੈ ਫੇਰ!"
'ਮੌਕਾ ਆਉਣ' ਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਬਣ ਜਾਣ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਉਹ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ-ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਡਾ. ਸ.ਪ. ਸਿੰਘ ਨੇ 1988-89 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਦੋ-ਦਿਨਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਰਾਤ ਪੁਆਰ ਤੇ ਮੈਂ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਇੱਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਾਂ। ਪੁਆਰ ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਉਜੜ ਕੇ ਫਾਫਲੇ ਨਾਲ ਆਏ। ਕਿਵੇਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਕੇ, ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਫਾਫਲੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ। ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਲੰਬੇਵਾਲੀ ਆ ਕੇ ਵੱਸੇ। ਕਿਵੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲੀ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸਿਆ। ਤਦ ਵੀ, ਕਿਵੇਂ ਉਹਦਾ ਲੰਬੇਵਾਲੀ ਰਹਿੰਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਯਾਰਾਂ-ਬੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਖੇ ਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਹੋਈ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਕਾਹਦੀ! ਐਵੇਂ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਜਿਹੀ ਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਗਏ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਦੋਸਤ ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਜਣਾ, ਬਰਜਿੰਦਰ ਹਮਦਰਦ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ। ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਸੀ, ਬੱਸ ਪੁਆਰ ਤੇ ਮੈਂ ਹੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਲਈ ਓਪਰੇ ਸਾਂ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡਾ ਤੁਆਰਫ ਕਰਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੁਆਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਹੀ

ਸੀ। ਉਥੇ ਕੀ-ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਹੁਣ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਏਨਾ ਕੁ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡਾ ਓਪਰਾਪਨ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਅਸੀਂ ਸਾਂਝੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੁੱਚੇ ਹੋਏ ਸਾਂ!

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮੇਲ-ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਇਹ ਮੇਲ-ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈਆਂ ਜਦ ਪੁਆਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਣ ਲੱਗਾ। ਜਦ ਕਦੀ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਈਦਾ ਤਾਂ ਪੁਆਰ ਨਾਲ ਵੀ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਹਲਵਾਰਵੀ ਤੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਯਾਰਾਨੇ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਹਦੀ ਮਿੱਤਰ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਉਹਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਤੇ ਗੱਪ-ਸ਼ੌਪ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਕ ਅੱਧ ਵਾਰ ਤਾਂ ਰੋਟੀ-ਵੇਲਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਅੱਧਾ ਫੁਲਕਾ ਖਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਰੋਟੀ-ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਗਈ। ਉਹਦੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਕਈ ਵਾਰ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ, "ਡਾਕਟਰ ਸਾਬੂ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਜਲੰਧਰੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ!"

ਪੁਆਰ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਟਾਫ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਡਾ. ਰਤਨੇਸ਼ ਪੁਆਰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟਾਫ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਘਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਰੋਟੀ ਵਾਲਾ ਡੱਬਾ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਟਰੇਨ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗਦਾ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਟਰੇਨ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਕਦੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲੋਟ ਹੋ ਜਾਣੀ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, "ਡਾਕਟਰ ਸਾਬੂ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦੇ ਬੈਚਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਰੋਟੀ ਵਾਲਾ ਡੱਬਾ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਨੇ, ਪਰਸਾਦਾ ਛਕਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਾਈਕਲ ਫੜ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਪਰਤ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।"

ਜਾਹਿਰ ਹੈ, ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਦੀ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਅਤਿਕਥਨੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਸਚਾਈ ਵੀ ਪਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਜ਼ਾਕ ਪੁਆਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਜੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਆਰ ਕੋਰਾ-ਕਰਾਰਾ, ਕੋੜਾ ਤੇ ਖਰਵਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਅਗਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਵੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪੋਲ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਤਬਾਕਬਿਤ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤਿਆਂ ਸਭ ਦੇ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਉਹਦੇ 'ਸੱਚ ਸੱਚ' ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਹਿੰਦੇ ਫਿਰਨ ਪਰ ਮੂੰਹ 'ਤੇ 'ਡਾ. ਸਾਬੂ! ਡਾ. ਸਾਬੂ!' ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਜਦੋਂ ਪੁਆਰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਵਾਂ ਢੰਗ ਵਰਤਿਆ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦੇ। ਉਹਦੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਨੂੰ 'ਅਕਾਦਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਤੇ ਹਮਲਾ ਆਖਦੇ।
ਜਗਦੇਵ ਕਲਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸਾਹਿਤਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਟੋਲੇ ਨੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿਣ ਲਈ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਪੁਆਰ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆ ਜਾ।"

ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਖ ਦਿੱਤਾ, "ਪੁਆਰ ਸਾਬੂ! ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਏ ਕਿ ਡਾ. ਸਾਬੂ ਆਪ ਤਾਂ ਜਦ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਜਦ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਡਸਿਪਲਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਨੇ।" ਉਹ ਤੁਣਕ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ! ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਡਸਿਪਲਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੀ ਕਸੂਰ!
(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 19 'ਤੇ)

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਪਿਛਲਾ ਸਾਲ (2021) ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਰੰਗਮੰਚ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਬੰਦ ਪਏ ਸਨ, ਇਕੱਠ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ (2020) ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੱਧ ਨੇ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸਵਾਲ ਪਾਇਆ ਸੀ: 'ਹੇ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ! ਤੈਨੂੰ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ?'

'ਸਿਰਫ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ... ਸਰਕਾਰੀ ਮਦਦ... ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਕ?' ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ, 'ਜੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਰਗਰਮੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸੀ ਪਰ ਜੇ ਮੇਰੇ ਲੋਕ (ਦਰਸ਼ਕ) ਉਸ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜੀ 'ਮੌਤ' ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਨ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਝੋਲਾ

ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ
91-98880-11096

ਬਿਸਤਰਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਥੇ ਜਾਵਾਂਗਾ ਜਿੱਥੇ ਮੇਰੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਧੜਕਦੇ, ਜਾਗਦੇ, ਜਿਉਂਦੇ ਲੋਕ!' ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ ਘਰਾਂ ਦਫਤਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸਿਆ। ਆਪਣੇ ਸਬਦਾਂ, ਬੋਲਾਂ, ਗੀਤਾਂ, ਲਲਕਾਰਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਤਪੋਤ ਸੰਵਾਦ, ਫੈਸਲਾਕਰਨ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਸਾਦਰੀ ਭਰੀ ਨੀਤੀ ਸੰਗ ਠੰਢ ਵਿਚ ਠਰਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਲੋਕ ਠੰਢ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਰੁਸਨਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਠੰਢੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਅਸੀਸ ਸੀ। ਨੰਨ੍ਹੇ ਪਰ ਸਾਬਤ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਵਜ਼ੀਦੇ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋੜਿਆ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਵਰਕਾ ਸੀ, ਸਰਾਬੇ ਦੀਆਂ ਗਦਰ ਗੁੰਜਾਂ ਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਸੀ। ਰੰਗਮੰਚ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਠੰਢ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਧਾਉਣਾ ਹੈ, ਠੰਢ ਨਾਲ ਆਕੜਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰਖ ਤਪਸ ਕਿਵੇਂ ਬਖਸ਼ਣੀ ਹੈ, ਕੋਰੋ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਵਾਂਗ ਦਹਿਕਦੀ ਤੱਕਣੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਸੰਵਾਦ ਕਿਸ ਸਿੱਦਤ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਬੈਠੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿੱਦਾਂ ਮਟਕਾਉਣਾ ਹੈ।

ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੈ। ਰੰਗਮੰਚ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿਣੀ, ਸੁਣਾਉਣੀ ਤੇ ਦਿਖਾਉਣੀ ਹੈ ਪਰ ਕਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ। ਰੰਗਮੰਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨੇ। ਫਿਲਮ, ਕਹਾਣੀ, ਕਵਿਤਾ, ਲੇਖ, ਨਾਵਲ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਇਸੇ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲਿਖੇ ਤੇ ਛਪ ਜਾਣ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਾਵਾਂ ਦਾ ਤਬਦੀਲੀ ਵਾਲਾ ਬੁਧਾ ਲਗਭਗ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰੰਗਮੰਚ ਉਸ ਬੁਧੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਕ ਉਸ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ... ਉਸ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਸਥਾਨ ਉਸ ਦੀ ਰੰਗਮੰਚ ਵਿਉਂਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ, ਸਥਾਨ, ਰੁੱਤਾਂ, ਸਮਾਜਕ ਵੇਗ, ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਰੰਗਮੰਚ ਇੱਕੋ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਬਦਲਿਆਂ ਅੰਦਾਜ਼ ਬਦਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਕਾਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਵਿਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਆਪਣੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਉਲਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ

ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਮਹਿਕ

ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਜਰਬੇ ਦੇਖੇ। ਇਹ ਵਰ੍ਹਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣ ਕੇ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ ਹਰ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਰੰਗਮੰਚ ਆਪਣੀ ਕਲਾਤਮਕਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਕਦੇ ਇੱਕ ਮਾਈਕ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਦੇ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਸਾਊਂਡ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਰਹੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਬਣੇ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀਆਂ ਦੀ ਸਟੇਜ ਬਣ

ਗਏ ਤੇ ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਥੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤ ਕੇ ਅਲੋਕਾਰੀ ਮੰਚ-ਸੱਜਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਟਰੈਕ 'ਤੇ ਦੂਰ ਤਕ ਬੈਠੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦੋਂ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ ਵੀ ਉਸੇ ਟਰੈਕ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਗਰਜਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਿਸਕਦੇ-ਖਿਸਕਦੇ ਉਸੇ ਟਰੈਕ 'ਤੇ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇਵੇਂ ਸਰਕ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਧੀਮੀ ਰਫਤਾਰ ਦੀ ਮੁਸਾਫਰ ਗੱਡੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਲੋਕ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਧੁੰਦ ਤੇ ਸੀਤ ਹਵਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪਕੌਤਾ ਚੌਕ 'ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੁਸਨਾਉਣ ਲਈ ਟਰਾਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਆਏ ਸਨ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਧੋਖਾ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ

2021 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀਆਂ ਨੇ 12000 ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਹਰ ਰੋਜ਼ 33 ਦੇ ਕਰੀਬ। 200 ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਨਾਟਕ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ 33000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਰਸ਼ਕ ਰੰਗਮੰਚ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਅੱਠ ਤੋਂ ਅੱਸੀ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸੀ। ਖੇਡੇ ਗਏ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਮੰਚਨ ਸਦਾ ਸਮਾਂ 10 ਮਿੰਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 100 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਸੀ। ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸਮਾਜਕ, ਸਿਆਸੀ ਸਨ।

ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੇ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਰਾਤ ਨਾਟਕ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਉਂਤ ਸਿਰਜੀ ਸੀ! ਇਹ ਵਿਲੱਖਣ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਹਰਲਾ ਦੇ ਓਪੇਰਿਆਂ ਵੇਲੇ ਗੈਸ ਨਾਲ ਮੰਚ ਰੁਸਨਾਉਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੋਕ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੁਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਮੰਚਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਦੇ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਾਟ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਕਰਦੇ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਵਿਚਰਦੇ, ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਰ ਦਾਲ ਫੁਲਕਾ ਛਕਦੇ। ਮਾਵਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖਦੇ, ਭੈਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਲਾਡ ਲਭਾਉਂਦੇ, ਦੂਰ ਤਕ ਬੈਠੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰੰਗਮੰਚ ਰਾਹੀਂ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਗੀਟੀ ਖਿਸਕਾ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਉਹ ਗੀਟੀ ਉਸ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਤੈਰਦੀ ਹੋਈ ਧੁਰ ਪਿਛਲੇ ਪੱਤਣ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੀ। ਉੱਥੋਂ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦੀ ਛੱਲ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਗੀਟੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤੈਰਦੀ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਆ ਡਿੱਗਦੀ। ਉਹ ਹੋਰ ਜੋਸ਼ ਫੜਦਾ, ਹੋਰ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ,

ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਕੋਏ ਨਮ ਹੁੰਦੇ, ਮਾਣ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਰਜਦਾ, 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਸੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਰਹੇਗੀ।' ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੀ ਗੂੰਜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਸੜਕੇ ਸੜਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਜਦੀ। ਰੰਗਮੰਚ ਲਈ 2021 ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਤੇ ਮਾਣ ਵਾਲਾ ਸਾਲ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਵਰ੍ਹਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ।

ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ 2021 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀਆਂ ਨੇ 12000 ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਲਗਪਗ ਹਰ ਰੋਜ਼ 33 ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ! ਤਕਰੀਬਨ 200 ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਤੇ ਨਾ

ਕਿਤੇ ਨਾਟਕ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ 33000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਰੰਗਮੰਚ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਸੀ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸੀ। ਖੇਡੇ ਗਏ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਮੰਚਨ ਅਵਧੀ 10 ਮਿੰਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 100 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਦੀ ਸੀ। ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸਮਾਜਕ, ਸਿਆਸੀ ਸਨ। ਵਿਅੰਗ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਬਾਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੱਛਣ ਸਨ। ਜਜ਼ਬਾਤ ਸਿਰਜਣਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਮੂਹਿਕ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪਲ ਸਿਰਜਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਤੰਦ ਰਹੀ ਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਬਦਲਾਅ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਤੱਕ ਦੀ ਰਹੀ। ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ-ਜਾਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਰੇ ਰੰਗਮੰਚ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ। ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਰੰਗਮੰਚਰਮੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਉਥੇ ਲੋਕ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਏ ਜਥੇਬੰਦਕ ਆਗੂ ਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। 2021 ਵਿਚ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰੰਗਮੰਚ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਰੁਬਰੂ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਹੀ ਭਲਵਾਨ ਟਿਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਘੁਲਣ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 15 ਜਨਵਰੀ 2022 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-516

ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਮੁੱਲ ਨਾ ਵਿਕਦੇ, ਨਾਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਕਾਦਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਘੜ ਕੇ ਮੂਰਤਾਂ, ਹੈ ਸਾਦਗੀ ਸੰਗ ਨਿਖਾਰਾਂ। ਚਿੱਟੇ ਦੰਦ ਹੱਸਣੋਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਚਾਹੇ ਲੱਖ ਗਰੀਬੀ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ, ਅਮੀਰਾਂ ਤੋਂ ਗਮ ਝੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਮਾਰਦੇ ਟਾਹਰਾਂ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-514

ਬੰਦੇ ਸਮਝਣ ਸਿਆਣਾ ਖੁਦ ਨੂੰ, ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕਰਦੇ। ਆਪਣਿਆਂ 'ਚੋਂ ਮਾੜੇ ਦਾ ਇਹ, ਜਾਤ ਸਾਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨੇ ਧਰਦੇ। ਸਵੈ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹੀਏ, ਔਖੇ-ਸੌਖੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਰਦੇ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਪੋਰ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਫੋਨ: 98783-37222

ਸਬਰ, ਮੜ੍ਹਕ ਅਤੇ ਜਬਰ, ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਸਫਲਤਾ ਦਾ, ਏਕਾਂਤ ਦਰੱਖਤ ਉਹਲੇ ਕਤਾਰ ਲਾਈ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਢਾਈ ਨੇ, ਫੌਜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕੋਈ ਛੱਤਪਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਧੱਕਮ-ਧੱਕਾ, ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਸ਼ਾਸ ਕਰਨ, ਸਿੰਧਾ ਨਹੀਂ, ਲੱਤ ਚੁੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਧਾਰ, ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਕਰਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿਨ ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਜਾਵੇ ਮਨੁੱਖ ਜੰਗਲ ਵੀ ਹਨ ਲਾਮਿਸਾਲ ਓਹਲਾ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ।

ਭਾਂਤ-ਭਤੋਲੇ ਦੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਦੀ, ਮਨੁੱਖੀ-ਆਬਾਦੀ ਵਧੀ ਬੇਸੁਮਾਰ। ਜੰਗਲ-ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸਫਾਇਆ, ਪਸੂ-ਪੰਛੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪਈ ਮਾਰ। ਪੱਗ ਅਲਮੇਸ਼ਨ ਸ਼ੈਫਰਡ, ਲੈਬਰਾਡੋਰ, ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਬੈਠੇ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸਾਰੇ। ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਵੈਰੀ ਬੈਠੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ, ਮਿਲਵਰਤਨ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝ 'ਚ ਲੱਗਦੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਫੋਨ: 98784-69639

ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਬੰਦਾ, ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਵੇ। ਕਦੇ ਖਾਣ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ, ਕਦੇ ਡੰਡੇ ਦੇ ਨਾਲ ਡਰਾਵੇ। ਆਪ ਤਾਂ ਫਿਰਦਾ ਬੇਤਰਤੀਬਾ, ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਭੁੱਲਦਾ ਜਾਵੇ। -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ ਫੋਨ: 94176-49275

ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿਸ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਦੋ ਪਲ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਜੀ ਲਓ ਯਾਰੋ, ਕਦੇ ਵਿਛੜ ਜਾਣਾ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। -ਬੱਲਾ ਲਬਾਣਾ ਫੋਨ: 848-235-8344

ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵਫਾਦਾਰੀ ਵੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਬੰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਕੁੱਤੇ ਚੰਗੇ ਜਿਹੜੇ ਰੱਖਦੇ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ। ਕਰਦੇ ਨਾ ਤੰਗ ਇਹ ਭੋਰਾ, ਦਿਨ ਪਰਚਾਈ ਰੱਖਦੇ, ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਝੱਟ ਦੂਰ ਨੇ ਕਰਦੇ ਜੀਅ ਜਿਹਾ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ। -ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੰਧਾਵਾ

ਜਾਪਦੈ, ਜਿਵੇਂ ਅੱਜਕਲ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦਾ ਸੀਜਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਮੰਤਵ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਮਿਥੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭੜਕ ਕੇ ਇਸ ਲਈ ਸੋਧ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ

**ਹਰਜੀਤ ਦਿਓਲ, ਬਰੈਂਪਟਨ
905-676-9242**

ਹੀ ਜਾਨਣ, ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਚਿੰਤਨ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਵਰਕੇ ਪਾਤਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਇਸ

‘ਚ ਦਰਜ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਨਿੱਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਗੁਰਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਛੇਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਹੀ ‘ਲਿਵਿੰਗ ਅਤੇ ਨਾਨ ਲਿਵਿੰਗ’ ਦਾ ਫਰਕ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜੇ ਅੰਧ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਹੀ ਪੱਲਾ ਫੜੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੀ ਬਾਣੀ ਮਨਫੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, “ਬਾਬਿਓ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਿਓ ਜੇ ਮੈਂ ਧਾਡੇ ਇੱਕ ਚਪੇਤ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਧਾਡੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਧਾਡੀ ਚਮੜੀ ਦੀ?” ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਬੜਾ ਤਰਕਪੂਰਣ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਬੇਅਦਬੀਆਂ!

ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਗੱਲ ਇਵੇਂ ਹੈ ਭਰਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਬੱਪਤ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ‘ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ ਬਲਕਿ ਉਸ ‘ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਾਂਗਾ। ਕਾਰਨ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬੇਹੁਦਾ ਹਰਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਧ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਤਰਸ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਹੈ ਸਜਾ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਸਭਿਅਕ ਅਤੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰ

ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਜਾ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਤਾਂ ਰਾਤੀ ਬੈਠ ਨਾਲ ਪਏ ਟੋਬਲ ਦਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਾਈਬਲ ਪਈ ਦੇਖੀ। ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਕੇ ਅਤੇ ਜੂਨੇ-ਮਿੱਠੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਫਰੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਵਰਕੇ ਫਰੋਲੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਥਾਨ 500 ਮਿਲਿਅਨ ਬਾਈਬਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫੁੱਲਾ ਕੇ ਹਰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਰਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜਰਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡੋਮੇਜ ਹੋਈ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਥਾਂ ਝੱਟ ਨਵੀਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ

ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਰਚਨਾ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ “ਪਾਪ ਨਾਲ ਘਿਰਣਾ ਕਰੋ ਪਾਪੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।” ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਧਰਮ ਹਿੰਸਾ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਉਹ ਧਰਮ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤੇ ਭਰਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਦੜ ਵੱਟਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫੇਰ ਉਹ ਵੀ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦੀਵਾਨਾ ਆਸ਼ਕ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ

(ਸਫਾ 17 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਹੁਣ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ।”

ਉਹਦੀ ਇਸ ‘ਦਲੀਲ’ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ‘ਹਿਮਾਕਤ’ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸਾਂ!

ਡਾ. ਪੁਆਰ ਨਾਲ ਬਣੀ ਸਾਂਝ ਉਦੋਂ ਗੂੜ੍ਹੀ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਵਟ ਗਈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਆਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਸਬਥ ਕੁਝ ਇੰਝ ਬਣਿਆ।

ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਪਲਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂ। ਉਹਨੂੰ ਹਿਰਖ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੇਰੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਚਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਕੰਧੋ ਪਾਰਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਸਾਂ। ਸੋ ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੂਰੀ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

ਘਰ ਦੀ ਵਾਹੀ ਚੱਲਦੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸਵਰਗ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਢੇਸੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਵੀ ਗਵਾਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਢੇਸੀ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਦੋਸਤ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਨਾਵੇ ਤੇ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਲਵਾਰਵੀ ਤੇ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਪਿੰਦਰ ਉਚੇਚੇ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਆਏ। ਇਹ ਉਹ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਤੇ ਇਲਾਕਾ ਪੂਰੀ ਗੜਬੜੀ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਦਿਨ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਲੰਘਦਾ, ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਦਾ ਖੜਕ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਝੂਠੇ-ਸੱਚੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਹਲਵਾਰਵੀ ਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ‘ਬਾਹਰ’ ਗਿਆ ਸਾਹੋ-ਸਾਹੀ ਝੱਜਾ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਨੇੜਲੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ।

ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ‘ਸਮਝਾਇਆ’ ਕਿ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਉੱਛ ਹੀ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਝੂਠੇ ਕਤਲ-ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਵੀ ਮੇਰਾ ਜਲੰਧਰ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ।

ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਭਾਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, “ਸਾਧੂ ਭਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਸੁਨੇਗਾ ਭੋਜਿਆ ਏ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।”

ਉਹਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ‘ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ ਕਿ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਤਰਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ।

ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੇ ਹੁੱਬ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਉਹਦੀ ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਢੇਸੀ ਉਥੇ ਬੈਠਾ। ਪੁਆਰ ਏ, ਸਾਧੂ ਭਾ ਜੀ ਨੇ। ਮੈਂ ਆਂ। ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਜਾਂਦਾ।”

ਹਲਵਾਰਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਉਸ ਦਿਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੂੰ ਪੱਟੀ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਗੋਚਰਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਵੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਸਾਨੂੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੰਡ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ‘ਪੇਸ਼ਗੀ’ ਵਧਾਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਅਪਲਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਇਹ ਤਾਂ ਜੀ ਸਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਕੋਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਾਜਾ ਹਰਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਆਪ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ‘ਤੇ ਤਾਂ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਈ ਰੱਖਣੈਂ। ਦੂਜੀਆਂ ਦੋ ਪੋਸਟਾਂ ਲਈ ਲੋਕ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੇ ਨੇ।”

ਹਲਵਾਰਵੀ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, “ਲੈ ਸੁਣ ਲੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਤਰਲਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਏ।”

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਪੁਆਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਏ, ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਗਵਾਂਢ ਰਹਿੰਦਾ। ਪੁਆਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਲਈਏ ਤਾਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿ ਤੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਮੈਰਿਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ‘ਅਜਿਹੀਆਂ ਇੰਟਰਵਿਊਆਂ’ ਤੋਂ ਉਦਾਸੀਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ ਤੇ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਨਿਕਲਣ ‘ਤੇ ਅਪਲਾਈ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਜਿੱਥੇ ਸਾਂ, ਉਥੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਸਾਂ!

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਆਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਛਕ ਕੇ ਅਸੀਂ ਨਾਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਹਰਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ। ਰਾਜਾ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਸੰਧੂ ਸਾਧੂ! ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਸਤ ਪੁਆਰ ਸਾਧੂ, ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਹਲਵਾਰਵੀ ਸਾਧੂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨੇ। ਢੇਸੀ ਵੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਂਦਾ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕਰ ਕੇ ਗਿਆ ਏ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵਧੇਗੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਸਾਧੂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਟੂਡੈਂਟ ਲਈ ਆਏ ਸਨ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ, “ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਤਾਂ ਹਰ ਹਾਲ ਰੱਖਣਾ ਈ ਚਾਹੀਦਾ! ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਏਥੇ ਆਉਣਾ ਹੈ।”

ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ, ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਜੋਂ ਪੁਆਰ ਖੁਦ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਚੁਣਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਚੁਣਿਆ ਵੀ ਗਿਆ ਪਰ ਪੁਆਰ ਦੇ ਇਸ ਵਿਹਾਰ ਨੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਉਹਨੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦਾ ਰੰਚਕ-ਮਾਤਰ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਹੋਰ ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਪੁਆਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬਿਨਾਂ ਜਤਾਉਣ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਆਰ ਇਸ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

ਜਲੰਧਰ ਆਉਣ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਵੀ ਵਧਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਸਾਂਝ ਵੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਪੀਚਦੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਾਲੇ ਦਿਨੀਂ ਢੇਸੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਯਾਤਰਾ ‘ਤੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਰਾਜਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਲੈ ਬਈ ਢੇਸੀ! ਤੂੰ ਵਰਿਆਮ ਹੁਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੱਖ ਲੈ ਅਸੀਂ ਬੋਲ ਪੁਗਾ ਦਿੱਤੇ।”

ਰਾਜਾ ਜੀ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਦਾੜ੍ਹਾ ਸਵਾਰਿਆ, “ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਧੂ, ਮੈਂ ਵੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਵਰਿਆਮ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਪੁਆਰ ਸਾਧੂ ਈ ਆਪਣੇ ਸਟੂਡੈਂਟ ਬਲਦੇਵ ਲਈ ਅੜ ਗਏ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਤਾਂ ਬਲਦੇਵ ਈ ਰੱਖਣੈਂ। ਪੁਆਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਦਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਐ।”

ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਆਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ‘ਅਤ’ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਲਦੇਵ ਚੀਮੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਰਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ‘ਤੇ ਮੈਂ ਤੇ ਤੀਜੇ ‘ਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸੰਧੂ। ਤਿੰਨ ਹੀ ਪੋਸਟਾਂ ਸਨ। ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹਿਰਖ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਏਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰੋਂ ਸੱਦ ਕੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ‘ਮਾਣ’ ਬਖਸ਼ਿਆ ਵੀ ਸੀ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ‘ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ’ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ‘ਹੇਠੀ’ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਤਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਿੱਤੀ; ਬਲਦੇਵ ਤਾਂ ਪੁਆਰ ਦੀ ਪਹਿਲੇ ਹੋਣੀ ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਗੁਰੂ-ਚੇਲੇ ਦਾ ‘ਸਿੱਧਾ’ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਦਾ ‘ਸਿੱਧਾ ਯਾਰ’ ਨਹੀਂ ਸਾਂ, ਉਹਦੇ ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਯਾਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸਾਂ!

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸਾਂਝ ਪੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਬਲਦੇਵ ਨਾਲ ਵੀ ਯਾਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਆਰ ਯਾਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁੰਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਜਲੰਧਰ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪਲਾਟ ਖਰੀਦ ਕੇ ਔਖੇ-ਸੌਖੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਕਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਸਾਡਾ ਬਣਦਾ ਘਰ ਦੇਖਣ ਆਇਆ। ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕੁਝ ਉਣਤਾਈਆਂ ਦੱਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਤੈਨੂੰ ਏਨੀ ਵੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੇ ਨਕਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿੰਨੀ ਜਗ੍ਹਾ ਫਜ਼ੂਲ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੇਰਾ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ। ਏਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੰਚ-ਇੰਚ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ।”

ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਕੇ ਘਰ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੁਆਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਥਾਂ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲੈ ਆਏ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਉਹ ਬੜਾ ਹੁੱਬ ਕੇ ਆਖਦਾ, “ਅਹੁ ਵਰਿਆਮ ਵੱਲ ਦੇਖੋ! ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਜਲੰਧਰ ਆਇਆ ਤੇ ਘਰ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਪਰ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਿਆਮ ਤੋਂ ਸਟਾਫ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।”

ਪੁਆਰ ਦੀ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਤੇ ਸਨੇਹ ਦਾ ਆਲਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਦਾਅ ਲੱਗਦਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਤਾਕਤ ਆ ਗਈ ਸੀ।

ਉਹਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ, ਹੋਰਨਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ। ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ ਵੀ ਰੀਡਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੈ ਗਿਆ।

ਉਹਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਿਰੋਧੀ ਉਹਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕਰਦੇ। ਉਹ ‘ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ’ ਦੇ ਬੰਦੇ ਭਰਤੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਟੁੰਡੇ ਲਾਟ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਹਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਤੁਤੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਦੋ ‘ਵੱਡੇ ਲੋਕ’ ਉਹਦੀ ਪਿੱਠ ‘ਤੇ ਸਨ। ਉਹਦੀ ‘ਜਵਾਨੀ ਕਮਲੀ, ਰਾਜ ਹੈ ਚੂਚਕੇ ਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮੈਨੂੰ!’ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਸੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਹਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਹ ਲੋਕ ਉਬਲ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ‘ਬੋਲ-ਬਾਲਾ’ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਆਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖੁੱਧਕ ਸੀ ਕਿ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ’ ਨੇ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਕੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਮਕਦਾ ਚੰਦ ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵੀ ਲਹੂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੱਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, “ਤੁਸੀਂ ਚੰਦ ਨੂੰ ਚਮਕਣੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ?”

ਉਹਨੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵੀ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ‘ਚੇਅਰ’ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਿੱਤਰ ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਖਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖੀ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ‘ਪਾਰਟੀ’ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ‘ਪਾਰਟੀ’ ਤੇ ਪੁਆਰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਤਾਂ ਸਨ! ਤੱਤ-ਭੜੱਥੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ’ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਖੁੱਡੇ-ਲਾਈਨ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੁਆਰ ਦੀ ਬਦਲਤ ਖੁੱਡੇ-ਲਾਈਨ ਲੱਗੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਖੰਭ ਖੇਲੂ ਕੇ ‘ਉਡਣ’ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ ਪਰ ਪੁਆਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤਵੱਕੋ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਹਸਤੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੁਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇਪਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਪੂਰਨਿਆਂ ‘ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਸਮਝਦਾ ਤੇ ਹਰ ਅੱਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਫੜ ਕੇ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦਾ ਚਾਰਾ ਕਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਛੁਡਾ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਲਿਖਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਗਈ ਏ, ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਪਾਰਾ ਸੱਤੀ ਅਸਮਾਨੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਵਿੱਟਰ ਜਾਂਦਾ। ਦੂਜਿਆਂ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਕਿਤਘਣ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਪਰ ਉਹਦੇ ਚੇਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਪੁਆਰ ਦੀ ਕੀਤੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਨਮੰਦ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਰਾਇ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਪੁਆਰ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਲਿਆ! ਉਹ ਪੁਆਰ ਦੀ ਹਰ ਜਾਇਜ਼ ਗੱਲ ਪੂਰੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਕਿ ਪੁਆਰ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਗਲਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ‘ਅੰਧ-ਭਗਤ’ ਹੋਣ ਦਾ ਮਿਹਣਾ ਕਿਵੇਂ ਜਰਦੇ! ਪੁਆਰ ਖੁਦ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ

ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੁਆਰ ਦੀ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇਤਾ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੇੜਤਾ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪੁਆਰ ਜਾਹਿਰਾ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਵਾਂਗ ਤਾਂ ਵਿਚਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਪੁਆਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ‘ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ’ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ‘ਪਾਰਟੀ ਲਾਈਨ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ’ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਆਰ ਨੇ ਖੁਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ, ਪੁਆਰ ਦੀ ਪੜ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦ ਕਈ ਪੁਆਰ ਜਲੰਧਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਾਂਝੇ ਦੋਸਤ (ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੰਘਾ, ਵੇਦ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਤੇ ਮੈਂ) ਬੈਠਦੇ ਤਾਂ ਪੁਆਰ ‘ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਛੁਰਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ’ ਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਬਦਖੋਈ ਕਰਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਬਲਦੇਵ ‘ਤੇ ਵੀ ਡਾਢਾ ਗਿਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹੱਥੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਟਿਆਲੇ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਸਹਿਕਰਮੀ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਬਲਦੇਵ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰਾ ਸੀ ਹੀ ਪਰ ਸਾਂਝੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਕੜੀ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਚੰਗੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪੁਆਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝਤਣ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਉਹਨੂੰ ਦਿਲ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਤੇ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਮੇਰੀ ਇਸ ‘ਨਸੀਹਤ’ ‘ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਇਹਨੂੰ ਦੱਸ ‘ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ’ ਵਾਲੇ ‘ਵਿਦਵਾਨ’ ਦੀ ਕਰਤੂਤ।” ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ, ਉਹ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਦਿਲ ਦੁਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਆਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਅਚਨਚੇਤ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਦੇ ਕਿਸੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਪੁਆਰ ਸਾਹਿਬ ਕੱਲ੍ਹ-ਪਰਸੋਂ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ?” ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ’ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਏ। ਠੀਕ ਕਰਾਉਣ ਗਏ ਨੇ।”

‘ਖਰਾਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ’ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਪੁਆਰ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਬਣ ਜਾਣ ਬਾਅਦ, ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਸ ਵਿਚ ਆਈ ‘ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤਬਦੀਲੀ’ ਨੂੰ ਵਿਅੰਗ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਆਰ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ!

ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੁਆਰ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ‘ਮੋਹ’ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ‘ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਤਾਉਣਾ ਏਸੇ ਖਿੱਚੇ ਹੋਏ ਮੋਹ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾ ਹੇਠ ਲੁਕਾ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਥੱਲੇ ਹੀ ਖੇਡਦਿਆਂ ਤੇ ਉਡਦਿਆਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਚੇਲੇ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਉਡਾਰ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀ ਭਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਅਸਮਾਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਚੇਲੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਉਡਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ‘ਪਰ ਨਿਕਲ ਆਏ’ ਸਨ। ਏਥੇ ਪੁਆਰ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਵਾਜਬ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਖਹੁਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਵਾਉਂਦਾ। (ਚੱਲਦਾ)

‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼’ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ-2

80ਵਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਸਾਲ 1982 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। 17 ਮਾਰਚ, 1982 ਨੂੰ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪੰਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਤੇ ਫਿਰ 4 ਅਪਰੈਲ, 1982 ਨੂੰ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੰਚ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ 13 ਅਪਰੈਲ, 1982 ਤੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਤੰਬਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਮੀਟ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨਾ ਹਟਾਈਆਂ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਦਿ ਸਰਚਿੰਗ ਆਈ: ਐਨ ਇਨਸਾਈਡਰ ਲੁੱਕਸ ਐਟ ਪੰਜਾਬ

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰਾ
ਫੋਨ: 403-681-8689
ਈਮੇਲ: hp8689@gmail.com

ਕਰਾਈਸਿਸ’ ਦੇ ਪੰਨਾ 183 ‘ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ‘1982 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਗਰਮ ਖਿਆਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ 8 ਅਪਰੈਲ, 1982 ਨੂੰ ਹੋਮ ਸੈਕਟਰੀ ਬੀ.ਕੇ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਲੈਵਲ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਸੀ. ਸੇਠੀ, ਬੀ.ਕੇ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਗਵਰਨਰ, ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ। ਸਭ ਨੇ ਸੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਅਖੀਰ ‘ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਸ਼ਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਨਾਟਕੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ: ‘ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਦੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨੱਧ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਤ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਬੜੇ ਲੜਾਕੂ ਰੋਅ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸੜਕਾਂ ‘ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਣਗੇ ਸਗੋਂ ਮੈਡਮ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪਾਕ ਦਾਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਦਾਗਦਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ‘ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰੋ’, ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।’ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਬਾਬੂਆਂ’ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਆਪਣੇ ਸਰੀਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਘਦੇ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ‘ਤੇ ਤੜਫਦਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ‘ਵਿਸਾਤ’ ਵਿਛਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧਮਕੀ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੰਦਿਆਂ 25-26 ਅਪਰੈਲ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਕਾਲੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪੰਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਲਈ (ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੋਦੀ ਕਿਆ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਵਤਨ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਕਰ ਆਇਆ ਹੈ)। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕਦਮ ਤਣਾਅ ਵਧ

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਲਿਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਫੀਆ ਅਫਸਰ ਰਹੇ ਜੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਦਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਾਂਸਪਿਰੇਸੀ’ (ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼) ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਗਰਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਨਾਲ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ-ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਦੌਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਿਸ਼ਤ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੜਕ ਉਠਿਆ। ਫਿਰ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਤੁਰੰਤ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਖੀਰ

ਕਿ ਸੰਤ ਤਾਂ 9 ਮਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਮਹਿਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇੜਲੇ ਗੁਪਤ ਸੂਤਰ ਨੇ ਉਸ ‘ਗੁਸੈਲ ਫਰਿਸ਼ਤੇ’ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ

ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੈਕਟਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਜੋ ਮੇਰਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਉਥੇ ਆਇਆ ਸੀ) ਮਿਲਣ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ 1984 ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਗੱਲਬਾਤ

ਖੱਬਿਓ: ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ।

ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣੀ ਪਈ ਪਰ ਤੀਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਾਪਰੇ ਪੱਟੀ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਪੱਟੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਚਾਰ ਗਰੀਬ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਗਰੇਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੈਕਟਰੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਖੰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਨੂੰ ਐਨ.ਐਸ.ਏ. ਲਗਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ (ਸੰਤ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ)। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਸਤਾਵ ਬਣਾ ਕੇ 6 ਮਈ, 1982 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਜੁਆਇੰਟ ਸੈਕਟਰੀ ਪੀ. ਕੇ. ਕਾਰਥਾ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸੰਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਖੰਨੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਬੜੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੇਜਿੰਦਰ ਖੰਨਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੌਸ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਹੋਮ ਸੈਕਟਰੀ ਬੀ.ਕੇ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਨੇ ‘ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਤੋਂ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ’ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜੁਲੀਓ ਐਫ. ਰਿਬੇਰੋ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਤ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੁੰਬਈ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਹ ਸੰਤ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਦਾਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਨ-ਖਰਾਬੇ ਦੇ ਡਰੋ, ਫਿਰ ਸੰਤ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਮੌਕੇ ਨਾਸਿਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪਲਾਨ ਬਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ 10 ਮਈ ਨੂੰ ਨਾਸਿਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਰੇਵਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਦੰਦ ਜੁੜੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਰੁਕ ਗਿਆ, ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ

ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਜੁਲੀਓ ਰਿਬੇਰੋ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਬੁਲਿਟ ਫਾਰ ਬੁਲਿਟ’ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਦੇ, ‘ਉਪਰੋ’ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਬੀ. ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਮ.ਕੇ. ਧਰ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਭੇਤ’ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 292 ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦੌਰਾਨ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਤ ਨਾਲ ਸਹਿਚਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਤ ਦੇ ਇਸੇ ਦੌਰੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ‘ਬੋਸਕ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ (ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ) ਪੇਂਡੂ ਸਾਦਗੀ ਨੇ ਮੋਹ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀ ਖਲਤੀ ਹੇਠ ‘ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਤੜੇਬਾਜ਼’ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਪੱਖ ਉਸ ਰਾਤ ਸਾਡੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਚੋਰੀਓਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰੇਗਾ।’ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ: ਇੱਕ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਗੁਲਾਮੀ’ ਦੇ ਪੰਨਾ 359 ਅਨੁਸਾਰ: ‘ਸੰਤ ਨੂੰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਸੁਚਨਾ ਮਿਲ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਨਹੀਂ?) ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।’ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 197 ‘ਤੇ ਦਰਜ ਇੱਕ ਕਿੱਸਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਟਨੇ (ਬਿਹਾਰ) ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਤਾਂ 1987 ਵਿੱਚ

ਦੌਰਾਨ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ: ‘ਅਪਰੈਲ, 1982 ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕਾਲੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ‘ਗਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰ’ ਵੱਢ ਕੇ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ‘ਕੌਤਕ’ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤੜਕ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆ ਨਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਘੜੀ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਤੁਰ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਤਾਂ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।’ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਹੋਣੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਦਸੰਬਰ, 1982 ਦੀਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਮੌਕੇ ਉਸ ਵਕਤ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ‘ਗੁਰਭਾਈ’ ਤੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕਥਾਨਕ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ‘ਮਹਾਂ ਖਲਨਾਇਕ’, ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਹ-ਮਖਾਹ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਭੜਕਾਊ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਲਈ ਮਸਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਜਨਵਰੀ, 1983 ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਪੁਖਤਾ ਗਵਾਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਹਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਟਰਗਲ’ ਦੇ ਪੰਨਾ 109 ‘ਤੇ ਚੈਪਟਰ ‘ਕਾਲ ਫਾਰ ਆਰਮਡ ਸਟਰਗਲ’ ਵਿੱਚ ਇਵੇਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ: ‘ਜਿਥੇ ਅਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ’ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸਨ; ਉਥੇ ਸੰਤ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕਾਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਵੱਡੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ (ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ) ਵਿੱਚ ਧੜਾ-ਧੜ ਹਥਿਆਰ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।’ ਇਥੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਨੇ ਹੱਥ

ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤੇ ਅਗਲਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ? ਕੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਆ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਸਰਕਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ?

ਇਥੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਦਿ ਸਰਚਿੰਗ ਆਈ: ਐਨ ਇਨਸਾਈਡਰ ਲੁੱਕਸ ਐਟ ਪੰਜਾਬ ਕਰਾਈਸਿਸ’ ਦੇ ਚੈਪਟਰ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਦੇ ਪੰਨਾ 157-58 ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕਸ਼ਾਫ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧੜੇ ਵਲੋਂ 13 ਅਪਰੈਲ, 1982 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਸਾਹੀ ਇਮਾਮ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲੀਡਰ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕ ਤੁਲੀ ਅਤੇ ਜੀ.ਬੀ. ਸਿੱਧੂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਰਾਹੀਂ ਕੱਟੜਵਾਦ ਤੇ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਅਤੇ ਚੌਹਾਨ, ਢਿੱਲੋਂ ਵਰਗਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਉਥੇ ਤਲਵੰਡੀ ਤੇ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਡੇਗਣ ਲਈ ਸਹਿ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਹੀ 1978 ਦੇ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਢਿੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ (ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਜੁਆਇੰਟ ਸੈਕਟਰੀ ਸੀ) ਅਨੁਸਾਰ, ‘ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੈਬਨਿਟ ਸੈਕਟਰੀ ਬੀ.ਕੇ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਨਾਲ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਢਿੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ‘ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਜ਼ਰੰਗ ਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੋਰਸ ਨਾਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀ-ਵਿਧੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤਿੰਦਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ: ਐਨ ਅਕੈਡਮਿਕ ਅਨੈਲਿਸਿਸ’ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗਰੇਵਾਲ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ: ‘ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਕਿਉਂ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹੋ, ਜੋ ਗੋਮ (ਖਾਲਿਸਤਾਨ) ਤੁਸੀਂ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹੀ ਮੈਂ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹਾਂ?’ ਗੁਰਦੇਵ ਗਰੇਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜੂਨ, 1986 ਵਿੱਚ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਤਿਆ ਨਰਾਇਣ ਰਾਏ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬੈਠਿਆਂ 1984 ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ 1982 ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅੰਡਰ ਕਵਰ ਏਜੰਟ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਮਿਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲਈ ਇੱਕ ਸੂਤਰ (ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ) ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਏਜੰਟ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਫੰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਵੀਜ਼ੇ ‘ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ‘ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਇੱਕ ਬੇਵਕੂਫ ਜੁਆਇੰਟ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਹਾਰਡ ਵਰਕ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਫਲਸਤੀਨੀ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਸੁਖੜ ਕਹਾਣੀ...

ਬਹੁਪੱਖੀ ਤੇ ਬਹੁਪਸਾਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੀ ਐਡਵਰਡ ਵਿਲੀਅਮ ਸਈਦ (1935-2003)। ਪੱਛਮੀ ਯੋਰੋਸਲਾਮ ਵਿਚ ਜਨਮਿਆ ਪਰ ਮੁੱਢੋਂ-ਮੁੱਢੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੌਲਤਮੰਦ ਪਰ ਖੁਦ ਸਾਦਗੀਪਸੰਦ, ਪੈਦਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਅਕੀਦਿਆਂ ਪੱਖੋਂ ਇਸਾਈ ਪਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਤੋਂ ਇਸਲਾਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਤਰਜਮਾਨ। ਉਹ ਸਾਹਿਤਕ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰ ਵੀ ਸੀ

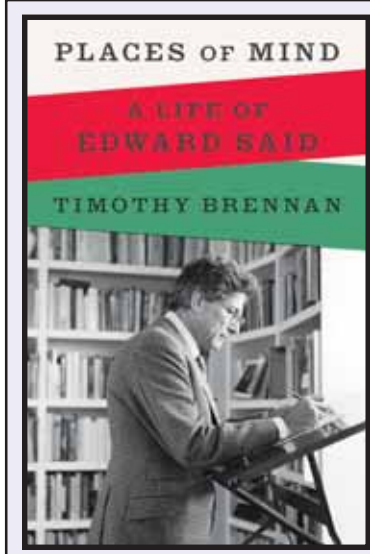
ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਲੋਚਕ ਵੀ। ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਕਾਜ਼ ਦਾ ਸੁਹਜਮਈ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਵੀ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਦਵਾ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸੀ। ਦੋਖੀਆਂ ਤੇ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: +91-98555-01488

ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਰਸਾਲੇ 'ਕਮੈਂਟਰੀ' ਨੇ ਨਿਉ ਯਾਰਕ (ਅਮਰੀਕਾ) ਦੀ ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਆਪਣੇ ਕਵਰ ਉੱਤੇ ਛਾਪ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਸਈਦ ਨੂੰ 'ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ' (ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ ਟੈਰਰ) ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਲੇਖਕ ਵੀ.ਐੱਸ. ਨਾਇਪਾਲ ਨੇ ਉਸ ਉੱਪਰ 'ਲਿਫਾਫੇਬਾਜ਼' ਹੋਣ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਲੇਬਲਾਂ-ਠੱਪਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਸਿੱਦਤ ਤੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ ਨੇ ਉਭਾਰਿਆ, ਓਨੀ ਸਲੀਕੇਦਾਰੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਤਰਜਮਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਇਸੇ ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ ਦੀ ਗਿਆਨ-ਗਾਥਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਟਿਮੋਥੀ ਬ੍ਰੈਨਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਪਲੇਸਜ਼ ਆਫ ਮਾਈਂਡ: ਲਾਈਫ ਆਫ ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ'। ਬ੍ਰੈਨਨ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਮਿਨੇਸੋਟਾ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਈਦ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਕਹਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਚਰਚਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੋਕਸ ਪ੍ਰੋ. ਸਈਦ ਦੀ ਵਿਦਵਾ ਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਕਸ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਈਦ

ਤਕਰੀਬਨ 40 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਲੇਖਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜੋਜ਼ੇਫ ਕੋਨਰੈਡ ਦੀ ਨਾਵਲ ਕਲਾ ਦੀ ਸਮਾਲੋਚਨਾ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਹਨ।

ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੁਖੜਾ

ਪੂਰਬੀ ਜਗਤ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਭਾਰੀਆਂ-ਫੈਲਾਈਆਂ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਲਈ 1978 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਓਰੀਐਂਟਲਿਜ਼ਮ' ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਿਰਤ ਹੈ। ਖੂਬ ਚਰਚਿਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੇ ਹੁਣ ਤਕ 20 ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬ 'ਕਲਚਰ ਐਂਡ ਇੰਪੀਰੀਅਲਿਜ਼ਮ' ਨੇ ਵੀ ਪੂਰਬੀ ਜਗਤ ਬਾਰੇ ਪੱਛਮੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੇ ਖੋਖਲੇਪਣ ਨੂੰ ਤਫਸੀਲ ਨਾਲ ਬੇਪਰਦ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪੱਛਮੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਜਗਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੁੜ ਘੋਖਣ ਲਈ ਹਲੂਣਿਆ, ਉਥੇ ਇਹ ਸੱਚ ਕਬੂਲਣ ਲਈ ਵੀ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਜਗਤ, ਪੱਛਮ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। 'ਓਰੀਐਂਟਲਿਜ਼ਮ' (ਪੂਰਬਪ੍ਰਸਤੀ) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਸਈਦ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: 'ਪੱਛਮੀ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਤੇ ਅਦੀਬਾਂ ਨੇ ਪੂਰਬ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਤਰਜਮਾ

ਤੇ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੀ ਕਿਤਾਬ 'ਉਲਟੇ ਚਸ਼ਮਿਆਂ' ਰਾਹੀਂ ਰਚੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਬ ਦਾ ਅਸਲ ਅਕਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪਰ ਸਹਿਰਦ ਯਤਨ ਹੈ।'

ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਬ੍ਰੈਨਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕ ਸਈਦ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਤੇ ਦੋਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਦੇ ਮੰਚਾਂ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਾ ਦਿਖਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ ਪੱਛਮੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਹਲਕਿਆ ਦੀ ਫਲਸਤੀਨ ਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਉੱਪਰ ਸਾਰਥਕ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮੱਧ-ਪੂਰਬ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ।

ਐਡਵਰਡ ਵਿਲੀਅਮ ਸਈਦ

ਅਕਾਦਮਿਕ ਹਲਕਿਆ ਦੀ ਫਲਸਤੀਨ ਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਉੱਪਰ ਸਾਰਥਕ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮੱਧ-ਪੂਰਬ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ। ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਲਿਆਕਤ ਅਤੇ ਸਦਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਪੱਖੋਂ ਟਿਮੋਥੀ ਬ੍ਰੈਨਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਹੈ।

ਕਲਮਾਂ ਵਾਲੇ
ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਮੌਲਿਕਤਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬੀ ਜਗਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ ਹੈ। ਵਿਧਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੀ ਮੌਲਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਕਲਾਮੀ ਹੁਨਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਹ ਉਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਕਲੀ ਜਾਨ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਕਲਮਾਂ ਵਾਲੇ' ਇਸੇ ਹੁਨਰ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾਤਰੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਦਸ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ "ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਲ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕਲਮਾਂ ਵਾਲੀਆਂ' ਛਪੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਉਡੀਕ ਕੇ ਅਨੇਕ ਲੇਖਕ ਤੇ ਪਾਠਕ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ 'ਬਿਚਾਰੇ ਕਲਮਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿ ਗਏ?' ਇਸੇ ਸ਼ਿਕਵਾਨਮਾ ਸਵਾਲ ਤੋਂ 'ਕਲਮਾਂ ਵਾਲੇ' ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਈ।"

ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ, ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ, ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਰ ਰਚਨਾ ਸਬੰਧਤ ਹਸਤੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਅਦਬ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਵਡਮੁੱਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਤੇ ਵਾਕ-ਬਣਤਰ ਵੀ ਬਾਕਮਾਲ ਹੈ; ਮਸਲਨ, ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਬਾਰੇ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਭੇ ਪੇਂਡੂ ਮਾਹੌਲ ਉੱਤੇ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਮੁੱਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸੀ। ਉਹ ਭੂਪਵਾਦੀ-ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਲੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੱਟੜਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿੰਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਸਨ, ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਡੱਤਣ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਬਾਰੇ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਦਮ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਸੀ- ਸਰੀਰਕ ਦਮ ਦੀ ਵੀ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਮ ਦੀ ਵੀ। ਉਹ ਸਰੋਤੇ ਨੂੰ ਉਂਗਲੀ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਉਸ ਅਮੁੱਕ ਅਨੰਤ ਭੂਗੋਲ ਦਾ ਯਾਤਰੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਯਾਨ ਦਾ ਅਸ਼ਵਮੇਧੀ ਘੋੜਾ ਛੱਡ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਕਰਵਰਤੀ ਸਾਹਿਤ-ਸਮਰਾਟ ਹੋਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਦਿੰਦਾ।" ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਬਾਰੇ, "ਵਿਰਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਆਏ ਹੋਈਏ। ਟਹਿਕਿਆ ਰੰਗ ਚਿਰਾਂ ਤੱਕ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਮਹਿਕਿਆ ਮਾਹੌਲ ਚਿਰਾਂ ਤਕ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਚੰਗੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸੱਚ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।" ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਜਿਹੇ ਅਨਮੋਲ ਮਣਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦੀ-ਮਣਕਿਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਲੁਭ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

80ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦਾ ਭੱਠਾ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਰੂਫ ਸੈਕਟਰੀ ਮੈਂ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਂਟਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੁਕਵਾਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਭਵੰਤਰ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗਿਓਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਅਹੁਤੀ...। ਫਿਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਸੰਨਾਟਾ ਜਿਹਾ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਹ ਅੱਗਿਓਂ ਕੱਚਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆਂ, ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਿਆ...।

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਵਾਂਗ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਸੰਤ ਨਾਲ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨੇਹ' ਦੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਰਹੂਮ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਨੇੜਿਓਂ' ਤੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪੰਨਾ 171 ਤੋਂ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਵੀ ਕੁਝਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦੇਖ ਕੇ, ਮੈਨੂੰ (ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ) ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੀੜ ਘਟ ਲੈਣ ਦਿਉ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਜਦ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੇ 6-7 ਬੰਦੇ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਨੂੰ ਝੁਕ ਗਏ। ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਏ ਬਿਨਾ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਿਆ। ਦਫਤਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਫੋਨ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਦਿੱਤੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ

ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਰਿਸੀਵਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੋਲੇ: 'ਦਲਬੀਰ ਤੂੰ ਅੱਜ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ 'ਹਾਂ' ਵਿਚ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ?' ਮੇਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਬੋਲੇ: 'ਉਏ! ਉਹ (ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ) ਕਿਤੇ ਉਸ ਚਵਲ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ) ਵੱਲ

ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਟਕ ਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਖਫਾਖੂਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: 'ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜੋ ਮੈਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹੈ?' ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਉਹ ਡਾਇਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਸਿੱਖ

ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਸੱਚ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ' ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਜੋੜ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾਨੋਵਾਲੀਆ, ਡਾ. ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ,

ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਇਹ (ਸਿੱਖ) ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਗਿਆਨਹੀਣ, ਲਾਲਚੀ, ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ, ਬੁਜ਼ਦਿਲ, ਮੂੜ੍ਹ ਤੇ ਮੱਕਾਰ ਹੈ। ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਈ।' ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਫਤਵੇਬਾਜ਼ੀ ਸਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ 100 ਸਾਲ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਸੱਚ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ' ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਜੋੜ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।...

ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਝੁਕ ਗਿਆ?" ਇੱਥੇ ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 165-66 'ਤੇ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਟਿੱਪਣੀ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਨੀ ਵੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਠਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਲਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਲਾਏ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ਮਰਨ ਵਰਤਾਂ ਦੇ ਡਰਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਨਿਭਾਏ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸਰਦਾਰ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਰਨ ਵਰਤ ਛੁਡਵਾਏ

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਬੰਧੀ ਮੈਂ ਇਹ ਅੱਖਰ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਸਨ: 'ਇਹ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਗਿਆਨਹੀਣ, ਲਾਲਚੀ, ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ, ਬੁਜ਼ਦਿਲ, ਮੂੜ੍ਹ ਤੇ ਮੱਕਾਰ ਹੈ। ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਈ।' ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਫਤਵੇਬਾਜ਼ੀ ਸਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ 100 ਸਾਲ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ, ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਸਭ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬੱਲੇ ਸੋਟਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਫੇਰਦੇ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਇਤਨੇ ਹੀ ਸਿਆਣੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੈ ਲਈ, ਇਹ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਪ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ? ਇਹ ਕਦੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਕੀ-ਕੀ

ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ? ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 99 'ਤੇ ਦਰਜ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: 'ਇੱਕ ਦਿਨ ਸੰਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤੂੰ ਦੱਸ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗ ਕੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਨਾਲ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਸਿਖਰਵਾਂ ਸੱਚ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਗੇ ਅਤੇ ਜੇ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲਗਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਸੰਤ ਬੋਲੇ: ਛੱਡ ਖਹਿੜਾ, ਅਖਬਾਰ ਦਾ। ਇੱਕ ਸਟੇਨਗ੍ਰੈਨ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਆ ਤੇ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਆਈਆਂ? ਦਿਹਾੜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਰੋਡੀਉ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਨਾਲ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿਤਨਾ ਗੰਨ ਨਾਲ...। ਗੱਲ ਇਥੇ ਹੀ ਮੁੱਕ ਗਈ?' ... ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਕਿਸੇ ਜੰਗੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵਾਰੇ-ਵਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿੰਬ-ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਬੀੜਾ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਚੱਲਦਾ)

ਵਰਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ

ਲੜੀ ਨੰਬਰ 2

ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚੱਕਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
ਵਿਧੀ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅੱਖਰਾਂ ਆਈ.ਪੀ.ਓ. ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਪੂਰੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਈ; ਭਾਵ 'ਇਨਪੁੱਟ' ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਕੀਅ-ਬੋਰਡ ਆਦਿ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਾਂਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਭਾਵ ਇਨਪੁੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੀ; 'ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ' ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਗਏ ਸੋਚ, ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਭਾਵ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ

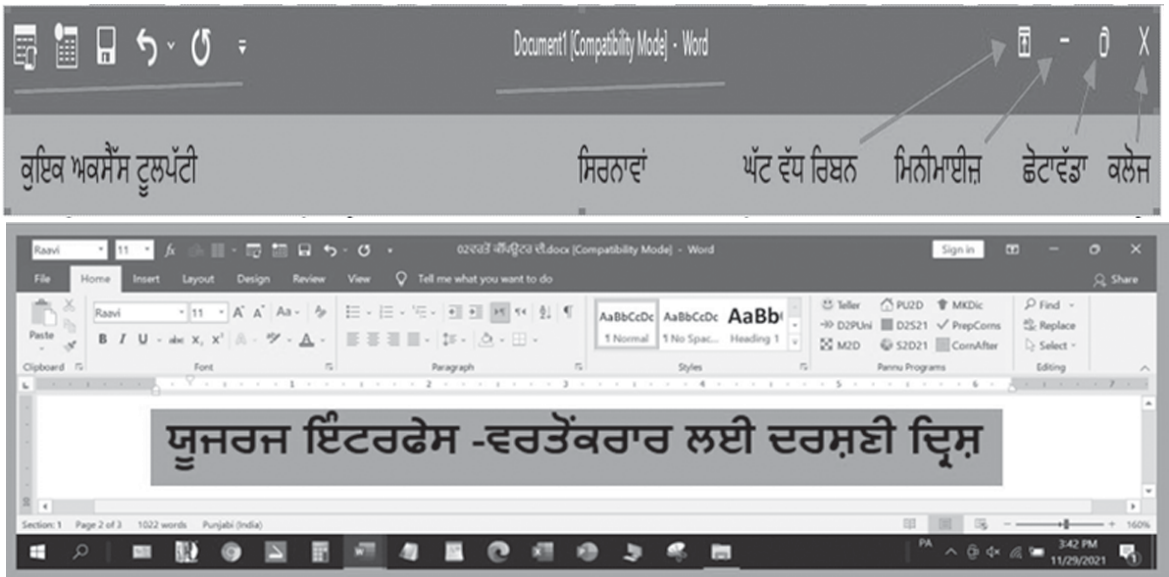
ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹੀ ਅੰਕ ਹਨ 0 ਅਤੇ 1। ਇਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਇਸ 0 ਅਤੇ 1 ਦੇ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। 0 ਭਾਵ ਇਸਦੇ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ

ਉਸ ਦਾ ਸਹੀ ਹੋਣਾ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਕਾਰ ਹੋਣਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਨੰਬਰ 2 ਮਾਨੀਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਵਾਲਾ। ਪੰਜਵਾਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਉੱਪਰ ਥੱਲੇ ਦੇ ਰੂਲਰ ਵਾਲਾ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਦੀ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਫਾਈਲ ਜਾਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸ ਐਪ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਆਇ। ਇਸ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਦੇ ਧੁਰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਤਿੰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਬਟਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਾਦੂ ਦੇ ਤੁਰਲੂ ਹੀ ਸਮਝੋ। ਮਾਈਨਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਲਿੱਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਬਿੰਦੂ ਬਣ ਕੇ ਸਟੇਟਸ ਬਾਰ 'ਤੇ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਉੱਥੋਂ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਏਗਾ। ਬੋਕਸ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕੋਨੇ ਜਾਂ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ (ਜਦੋਂ ਤੀਰ ਦੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਹੋਵੇ) ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਛੋਟਾ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮੁੜ ਬਾਕਸ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋਗੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਰੀ-ਸਟੋਰ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰੇ ਸਾਈਜ਼ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਰੋਸ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅੱਖਰ ਐਕਸ, ਜਦੋਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਪੱਕਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਲਿੱਕ ਕਰੀਦਾ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਬਟਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਤੀਰ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾ ਬਟਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਿਬਨ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟਾ-ਵੱਡਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਮਾਈਨਸ ਹੇਠਾਂ ਤਿਕੋਣ ਹੈ, ਜੋ 'ਕੁਇੱਕ ਐਕਸੈੱਸ ਟੂਲਬਾਰ ਨੂੰ ਰਿਬਨ ਦੇ ਉੱਪਰ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਫੋਨ: 365-994-8850,
ਡਾ. ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 94633-27683

ਅਤੇ ਓ; 'ਆਉਟ ਪੁੱਟ' ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਮਾਨੀਟਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਭਾਵ ਆਉਟਪੁੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਾਂਡਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਟੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਕੰਮ ਆਪੇ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਗਲਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਅਣਜਾਣਪਣੇ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਕਮਾਂਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਮਾਂਡ ਦੇਵੋਗੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਉਹੋ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀਅ ਬੋਰਡ 'ਤੇ 'ਏ' ਕੀਅ ਦੱਬ ਕੇ ਕਮਾਂਡ ਦੇਵੋਗੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਉਤਾ ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮਾਨੀਟਰ ਉੱਤੇ ਉਤਾ ਪਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਬਾਇਨਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ: ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ;

- 1) ਹੈਕਸਾ: 1, 16, 256 ਆਦਿ ਵਾਲਾ।
 - 2) ਦਸ਼ਮਲਵ: 1 ਇਕਾਈ, 10 ਦਹਾਈ, 100 ਸੈਂਕੜਾ ਆਦਿ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
 - 3) ਡੈਕਾ: 1, 8, 64 ਆਦਿ ਵਾਲਾ।
 - 4) ਬਾਇਨਰੀ: 1, 2, 4, 8, 16 ਆਦਿ ਵਾਲਾ।
- ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਾਇਨਰੀ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ

ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਅਤੇ 1 ਭਾਵ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਖਾਸ ਮਿਣਤੀ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਫਿਰ ਤਾਰ-ਸੰਦੇਸ਼ ਵਾਂਗ 'ਡਿੱਡ', 'ਡੋੱਟ' ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ 0, 1 ਦੀ ਤਰਲਤਾ ਕਾਰਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਲਿੱਪੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕੀਅ ਬੋਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਹੀ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਆਈ ਭਾਵ ਇਨਪੁੱਟ ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣੇ। ਜੇ ਕੀਅ ਬੋਰਡ, ਮਾਊਸ, ਸਕੈਨਰ, ਕੈਮਰਾ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਓ ਭਾਵ ਆਉਟਪੁੱਟ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਮਾਨੀਟਰ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਇੱਕਸੁਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ

ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਨੰਬਰ 1 ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੀਕਰ ਸਮਿਲਤ ਹੈ।

ਆਉਟਪੁੱਟ ਪ੍ਰਬੰਧ: ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਮਾਨੀਟਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਐਪ (ਇੱਥੇ ਐਪ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਭਾਵ ਸ਼ਬਦ-ਬੀੜ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਵਰਡ ਹੈ) ਸਤਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਨੀਟਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦਾ 'ਯੂਜ਼ਰਜ਼ ਇੰਟਰਫੇਸ' (ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਲਈ ਦਰਸ਼ਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼) ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਲਈਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾ ਇਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਚਿੱਟਾ ਵੱਡਾ ਮੇਨ ਭਾਗ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ। ਦੂਜਾ ਉੱਪਰਲਾ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭਾਗ ਕਮਾਂਡਾਂ ਵਾਲਾ, ਤੀਜਾ ਹੇਠਲਾ ਤਿੰਨ ਪੱਟੀ ਭਾਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਲਾ। ਚੌਥਾ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਪਰ ਥੱਲੇ ਦੀ ਸਕਰੋਲ

ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

1. ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਗ: ਇਹ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜ ਭੂਮੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਮਾਨਣਯੋਗ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੂਲਾਂ ਭਾਵ ਕਮਾਂਡਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪੇਪਰ ਦਾ ਉੱਪਰਲਾ ਇੱਕ ਕੁ ਭਾਗ ਹੈੱਡਰ ਅਤੇ ਹੇਠਲਾ ਇੱਕ ਕੁ ਭਾਗ ਫੁੱਟਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਉਸ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਮਾਊਸ ਲਿਜਾ ਕੇ ਡਬਲ ਕਲਿੱਕ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2. ਉੱਪਰਲਾ ਭਾਗ: ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੀ ਪੱਟੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਟਾਈਟਲ ਬਾਰ' ਭਾਵ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਪੱਟੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਟੀ ਚਿੱਠੀ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਤੁੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ

ਰਿਬਨ: ਉੱਪਰਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ, ਟਾਈਟਲ ਬਾਰ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਅਤੇ 1, 2, 3 ਇੰਚੀ ਟੇਪ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੇ ਸਾਰੇ ਭਾਗ ਨੂੰ 'ਰਿਬਨ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਮਾਂਡਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਫਾਈਲ, ਹੋਮ ਵਾਲੀ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਕਮਾਂਡ ਟੈਬਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਟੂਲ ਬਕਸਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਕਮਾਂਡ ਟੈਬ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰਾਂਗੇ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਈ ਟੂਲ ਸੈੱਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਂਡ ਸੈੱਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕਮਾਂਡ ਸੈੱਟ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੇਠਾਂ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਦੋ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟਾਂ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਸੈੱਟ ਵਿਚ ਉਸ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਕਮਾਂਡਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੈੱਟ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੱਜੇ ਹੇਠਲੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਡੱਬੀ ਵਿਚ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਤੀਰ (ਗੁਲਾਬੂ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਕਮਾਂਡਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਰਿਬਨ' ਦੀ ਚਰਚਾ ਅਗਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। (ਚੱਲਦਾ)

ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੰਗੇ ਦੀ ਆਸ ਕਰੀਏ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਣਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਹ ਏਨਾ ਸੁਲੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਏਨੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਗੜ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਜਿੰਨਾ ਵਿਗੜਿਆ ਸਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਵੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਗੜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤੇ ਤੁਲਨਾ ਅਸੀਂ ਜਪਾਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਏਨਾ ਸੁਲੱਖਣਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦੇ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਅਗਵਾਨੂੰ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਨੱਕ ਵੱਢਣ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਛੱਡਿਆ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਪੁਰਾਤਨ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਰਾਜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਧੂੜਾਂ ਉਡਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਕਈ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀ ਸਦਾ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਡਰਾਮਾ ਹੈ, ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਨਤੀਜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਰ

ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਨ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਈਮਾਨਦਾਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਜਦੋਂ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰ ਹਾਲੇ ਵਰਤਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ, ਬਕਸਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਕੇ ਪਰਦੇ ਓਹਲੇ ਗਏ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਓਦੋਂ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਧਿਰ ਦਾ ਬਕਸਾ ਭਰਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲੱਗੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਦਲਵਾ ਦੇਂਦੀ ਅਤੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਬਕਸੇ ਮੱਲ ਲਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣੀ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਚੋਣੀ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਚੋਣ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖੀ, ਓਦੋਂ ਇੱਕ ਕੰਮ ਹੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਮਿੱਤਰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਟਾਫ ਵਿਚ ਸਨ, ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਉੱਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ ਤੇ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਣ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਏਸੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਆਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਇਹੋ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਜੇ ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਚਲੀ ਗੰਢ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਦਿਨ

ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੋਰ ਹਲਕੇ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਗਿਣਨ ਦੀ ਸੀ, ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਨਾਲ ਦੇ ਹਲਕੇ ਦਾ ਸਟਾਫ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਐਂਟਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਏਧਰ ਅਤੇ ਏਧਰਲਾ ਓਧਰ ਭੇਜ ਕੇ ਨਾਲ ਧਮਕੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੇ ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਤਾਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਵੀ ਉਹ ਕੰਬ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਤਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚੇਤਾ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਾ ਸਹੀ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਪਛੜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤਕ ਵੀ ਬਾਹੂ-ਬਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਵੋਟ ਦਾ ਬਟਨ ਦਬਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦਿਨ ਤਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਓਥੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤ ਦੇ ਵਕਤ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੁਰ ਉੱਪਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸੀ। ਏਸੇ ਸਾਲ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਓਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਗਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਉਸ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਵੀ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਰੀ ਹੋਈ ਕਹਿ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਲਕੇ ਦਾ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਨਤੀਜਾ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੰਮ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਰੁਣਾ ਰਾਜੂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸੁਖਾਵਾਂ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਧਿਰਾਂ ਜਿੱਧਰ ਮਰਜ਼ੀ ਘੋੜੇ ਭਜਾਈ ਫਿਰਨ, ਰਾਜ ਦਾ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਕੀ ਸਮਝਦਾ, ਹੇਠਲੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨ ਦੇਂਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਬਦਨਾਮ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਹਰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿਖਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਘੂਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਅਫਸਰ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈਣੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਉਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ, ਵਰਨਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਡੁੱਬ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਗਵਾ ਚੁੱਕਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨੌਕਰੀ ਉੱਤੇ ਬਹਾਲ ਹੋਇਆ ਉਹ ਅਫਸਰ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣਾ।

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਸਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਇੱਕੋ ਝਟਕ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਖਰਾਂ ਦੇ ਬਦਨਾਮ ਅਫਸਰ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਕਤ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਜਿੱਦਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿੰਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਫਿਰਕੂ ਸੋਚ ਹੇਠ ਗੜਬੜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧੜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪੈਂਡਾ ਇਸ ਦਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ ਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਪੈਂਡਾ ਲੰਮਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਆਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਪਤਲ ਬਣਨਗੀਆਂ, ਆਖਰ ਆਸ ਨਾਲ ਹੀ ਜਹਾਨ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਸਮੂਹ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ

ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਲੇਬਰ ਡੇਅ ਵੀਕ ਐਂਡ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇਡਿਆਂ, ਅਮਨ ਭਰਿਆ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਾਲਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਨਿਜਾਤ ਮਿਲੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ

ਗੁਰਮੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਮਾਂਗਟ ਪਿੰਦਾ ਸੈਂਬੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

For Further Info.: Ph: 920-460-1001, 847-561-7101, 630-523-3412, 815-546-0525, 847-544-1788, 708-612-7963, 847-338-3866, 847-477-1613, 630-947-3686, 847-271-7451

Shere Punjab Sports & Cultural Club (Chicago)

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਘੋਲ ਆਖਰਕਾਰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਪਰ ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਕੀ ਹੋਵੇ? ਇਸ ਵਕਤ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਸਿਖਰਾਂ ਫੂਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਐਨ ਨਿਤਾਰ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ, ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਪਾਪੂਲਿਜ਼ਮ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ 1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜਿੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਗਠਜੋੜ ਦੀਆਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94646-16395

ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94178-62967

ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਕਜੁਟਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਪਰ ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਮੁਲਕਣ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਨੇ ਜੋ ਸਮਝ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨੀ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮਝ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਗ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਮੁਲਕਣ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਗੱਲ ਉੱਥਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪਿੱਛੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਚੇਨੋਵੀਅਨ (Chayanovian) ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਚੇਨੋਵੀਅਨ ਪਾਪੂਲਿਸਟਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਭਾਵ ਉਸ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ (ਪੂੰਜੀਵਾਦ) ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸਾਨੀ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਿੱਥਾਂ (ਭਾਸ਼ਾ, ਧਰਮ, ਪਛਾਣ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ਼, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਪੇਂਡੂ ਹੋਰਵਾ ਆਦਿ) ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰੂੜੀਵਾਦੀ (conservative) ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਹਨ ਜੋ ਪੇਂਡੂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ, ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ-ਵਿਰੋਧੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

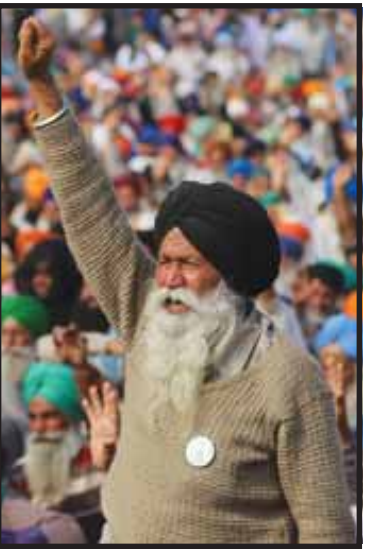
ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ (ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਬਲਰਾਜ ਦਿਓਲ ਨੇ ਕੁਝ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਹੇਠ ਲਿਆ ਕੇ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਲਰਾਜ ਦਿਓਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਸਵਾਲ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹਨ ਪਰ ਬਲਰਾਜ ਦਿਓਲ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਆਧਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ (ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ) ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਧੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਲੇਖ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸਮਝ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਖਾਸੇ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ/ਮੁਲਕਣ ਕਰਾਂਗੇ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਤੀ ਮਾਹਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਰੱਖਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1870ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਰੂਸ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਓਨਾ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਦੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਧਾਰਨਾ ਖੇਤੀ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਦੇ ਦੋ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਮਹਾਂ ਬਿਰਤਾਂਤ (ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ) ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿਕਾਸਪੱਖੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਇਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਤਾਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਅਸੰਗਤੀ (incompatibility) ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਛੋਟੀ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ (ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ) ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ (ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਆਧਾਰਿਤ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ, ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਾਵੀ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਜੋ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹਨ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਿਸਾਨੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਮਾਤ ਰਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ) ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਮਸੀਹਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਛੋਟੀ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਆਖ ਕੇ ਭਰਮਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਂਡੂ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਮਿੱਥ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਜਿਵੇਂ ਭਾਸ਼ਾ, ਧਰਮ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ਼, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਗੀਤ, ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

1950 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਖੂਬ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਨਵ-ਪਾਪੂਲਿਜ਼ਮ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰ ਚੇਨੋਵ (Chayanov) ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਆਰਥਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੇ ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤਰਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ। ਨਵ-ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਲਿਖਤਾਂ ਨੇ ਨਵ-ਕਲਾਸੀਕਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੱਡੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੁਸ਼ਲ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੀਜਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਵੱਡੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਆਦਿ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਫੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਖੋਜ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਖੋਜ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਜੋਕੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ (ਨਵ-ਪਾਪੂਲਿਜ਼ਮ, ਨਵ-ਕਲਾਸੀਕਲ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ) ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਖਾਸੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਰਥਿਕ ਖੜੋਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਗ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦਾ ਤਾਂ ਹਾਮੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਡਲ (ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ) ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪਿਛਾਹਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਰੋਮਾਂਸਵਾਦ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਿੱਥ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਕੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਰੋਮਾਂਸਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਸਭਿਆਚਾਰ ਮਿੱਥ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਇਹ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਖੇਤ

ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਨਵਾਜ਼ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਭਾਵਨਾਤਮਕ, ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਝੂਠੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦੇ ਬੋਝ ਥੱਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੀਆਂ:

1) ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਸ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ (ਪੂੰਜੀਵਾਦ) ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਸਿਰਫ ਉਪਰੀ ਢਾਂਚਾ (ਸੁਪਰ ਸਟਰਕਚਰ) ਹੈ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਸ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਆਰਥਿਕ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

2) ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਮੰਗਣ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੀ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

3) ਇਹ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ/ਸਵਾਲ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਦੇ ਮਾਰਗਾਂ ਜੋ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ, ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ, ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

4) ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਗਰੀਬ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਰਾਖਾ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

5) ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਆਰਥਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਜਮਾਤੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਤੀ, ਲਿੰਗਕ, ਖੇਤਰ ਆਦਿ ਆਧਾਰਿਤ ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਆਰਥਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਹੈ, ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਕ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪੜਚੋਲ

ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸਵਾਲ/ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲਿਖਤਾਂ ਪਾਪੂਲਿਸਟ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰੂਸੀ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 30 'ਤੇ)

ਨਾਸਿਰੇ ਮਨਸੂਰ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਈਜ਼ਦਿ ਮਨਸੂਰ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਹੱਕ ਰਾ ਗੰਜੂਰ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੁਮਲਾ ਫ਼ੈਜ਼ਿ ਨੂਰ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ੴ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਰੀਗਲ ਜ਼ਿਊਲਰ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2022 ਮੁਬਾਰਕ

22KT GOLD DIAMONDS 24KT GOLD

RAJVEER GILL

847-907-1525

Regal Jewels

2625 W. Devon Ave.

Chicago, IL 60659

Ph: 773-262-4377

www.Regaljewels.com

ਨਾਬਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਦਾ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਦਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨਾਬਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਾਬਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਣਖੀ, ਬਾਗੀ, ਵਿਦਰੋਹੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡੀਆ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ 'ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਨਾਬਰ'। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਨਾਬਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਨਾਬਰ ਕੋਚਾਂ ਤੇ ਨਾਬਰ ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਵੀ ਦੁੱਲੇ ਭੱਟੀ ਦੇ ਭਰਾ ਹੋਣ! ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਉਹ ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਨਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਣੇਪਾ ਸੁੱਖੀ ਸਾਂਦੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਬਰ ਹੋ ਬਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡੀਆ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦਾ? ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਨਾਲ ਖੇਡ ਮੀਡੀਆਕਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਵੀ ਪਾਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਹਾਕੀ ਤੇ ਕਦੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕਮੈਂਟਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਖੇਡ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ। ਕਦੇ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਗੇੜਾ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੋਚ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੋਲਕੀਪਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿਓ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਟੀਮ ਦੇ ਬਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਵੀ ਗੋਲਕੀਪਰ ਵਜੋਂ ਖੇਡਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਕੋਚ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਕਿਹਾ, 'ਚੱਲ ਬਲਜੀਤ, ਤੂੰ ਹੀ ਗੋਲਕੀਪਰ ਖੇਡੀਂ'। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਹੀ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਦਾ

ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਦਾ ਤੇ ਸਰਦਾਰਨੀ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਸੁੱਜੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਜੇ ਬਚਪਨ 'ਚ ਸੀ ਕਿ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਿਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਦਾ ਤਕੜਾ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਮਾਤਾ ਅਧਿਆਪਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ। ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਪੇ ਇੰਜ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰਿੰਦਰ ਅਜੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣੀ ਛੱਡ ਕੇ ਹਾਕੀ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਿਜਨਲ ਸੈਂਟਰ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਵਜੋਂ ਬਗਾਵਤਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਦੋਸਤ ਅਰੁਨਦੀਪ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣੇ। ਇਹ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਮੌੜ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਰੀਝ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਖੇਡ ਲੇਖਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨਿਖਾਰ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ। ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਖੇਡ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਓਲੰਪਿਕ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਪਰਦੇਸ਼ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਿਆ।

2007 'ਚ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ। 2010 'ਚ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਉਹਦਾ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਝਾਨ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰੇਡੀਓ ਸਪਾਈਸ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ 'ਚ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਸ ਨੇ 2010 ਤੋਂ 2015 ਤਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਾਕੀ ਤੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੜੇ ਰੇਡੀਓ ਪੇਸ਼ਕਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ। ਇੰਜ ਉਹ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਪੁਸਤਕ 'ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਨਾਬਰ' ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਨਾਬਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨਾਬਰ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਟੀਮ ਦਾ ਅਹਿਮ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਚ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਹਾਕੀ ਅਕਾਡਮੀ ਹੋਵੇ, ਹਾਕੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਮਾਰ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ 'ਚ ਲਗਭਗ ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੈ ਇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਹੱਡ ਬੀੜੀ:

ਆਪਣੇ ਬਲ 'ਤੇ ਜੁੜਣ ਵਾਲਾ ਬਲਜੀਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਫਾਰਵਰਡ ਖਿਡਾਰੀ ਵਜੋਂ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫਾਰਵਰਡ ਤੋਂ ਗੋਲਕੀਪਰ ਬਣਨ ਬਾਰੇ ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 1995-96 'ਚ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਦਿੱਲੀ ਜੂਨੀਅਰ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਖੇਡਣ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਫਾਰਵਰਡ ਖੇਡਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਦੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਦੀ ਉਮਰ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਸਟ 'ਚ ਇੱਕੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਚ 'ਚ ਗੋਲਕੀਪਰ ਕੌਣ ਖੜ੍ਹੇਗਾ?

ਖੇਡਿਆ। ਬਲਜੀਤ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਆਤਮ ਸਨਮਾਨ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਗੋਲਕੀਪਰ ਬਣਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਖੇਡ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਬੈਠੀ।

2000 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਜਦ ਬਲਜੀਤ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਕੈਂਪ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ 'ਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬੀ.ਏ. ਭਾਗ ਦੂਜੇ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕੈਂਪ ਦੇ ਕੋਚ ਕੋਲੋਂ ਛੁੱਟੀ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਸਕੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਸੁਣਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਹਾਕੀ ਨੇ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦੇਣੈ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਪਛੜ ਕੇ ਵੀ ਚਲਦੀ ਰਹੇਗੀ ਵਗੈਰਾ-ਵਗੈਰਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਬਰ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਮਤਿਹਾਨ 'ਚ ਬੈਠਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਿੰਡ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਹ ਮਿਲੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਜੂਨੀਅਰ ਕੈਂਪ ਲਈ ਸੱਦਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਇੰਜ ਖੇਡਣ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਪਰ ਬਲਜੀਤ ਲਈ ਇਹ ਘਟਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸਾਲ 2009 'ਚ ਬਲਜੀਤ ਦੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਲੱਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ। ਸੱਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਟੀਮ 'ਚ ਜਗ੍ਹਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਟੀਮ 'ਚ ਖੇਡਣ ਲਈ, ਫਿਰ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਲਈ ਤੇ ਫਿਰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪੱਧਰ ਲਈ। ਬਲਜੀਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੇਡ, ਹੌਸਲੇ, ਲਗਨ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਥ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਬਲਜੀਤ ਦੇ ਨਾਬਰ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਏ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਹਰ ਪੱਖ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜੁਲਾਈ 2009 ਵਿਚ ਬਲਜੀਤ ਪੁਣੇ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਗੋਲਕੀਪਰਾਂ ਦੇ ਕੋਚ ਰੋਮੀਓ ਜੋਮਜ਼ ਸਨ। ਰੋਮੀਓ ਜੋਮਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਖੁਦ ਗੋਲਕੀਪਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਹਾਕੀ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲਫ ਖੇਡਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਦ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਕੋਚ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੋਲਫ ਦਾ ਸ਼ੌਕ

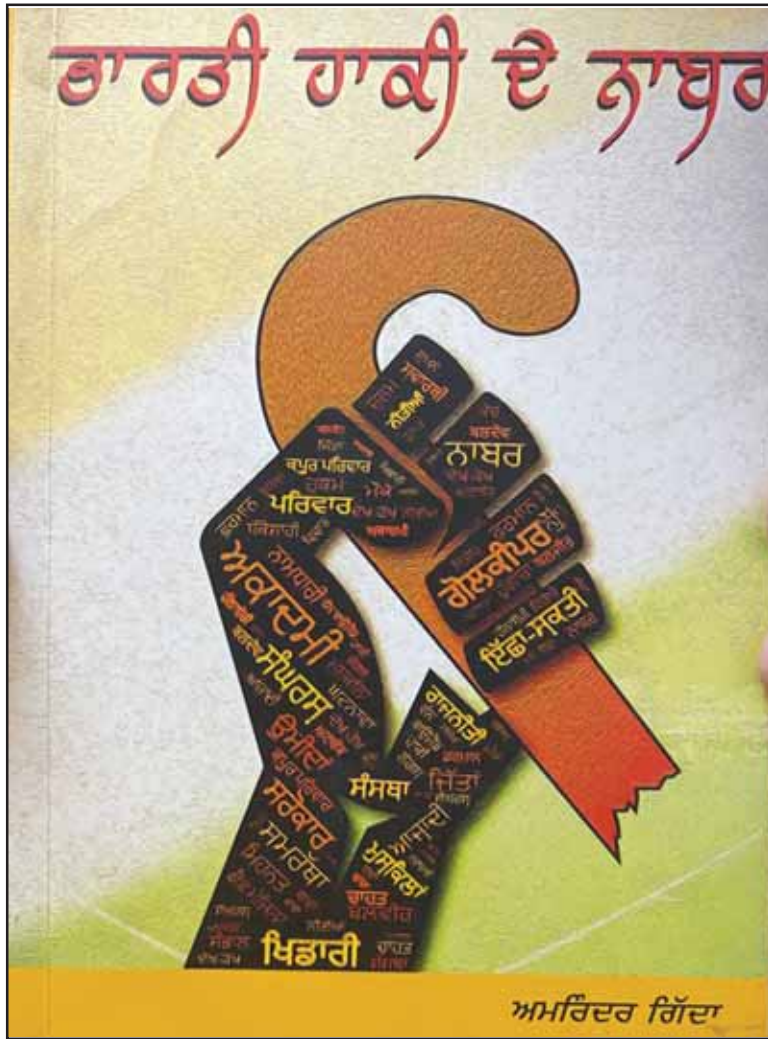
ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਖੈਰ, ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੇ ਗੋਲਕੀਪਰਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਫੁਰਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਗੋਲਫ ਦੀ ਗੇਂਦ ਨਾਲ ਹਲਕੀਆਂ ਹਿੱਟਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਟੀਮ ਦੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਟਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਲਜੀਤ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਗੋਲਕੀਪਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਲਜੀਤ ਪਹਿਲਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਕਾਫੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਚ ਗੋਲਫ ਦੀਆਂ ਗੇਂਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਹਿੱਟਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਲਜੀਤ ਸੀ। ਕੋਚ ਦੀ ਹਾਕੀ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਹਿੱਟ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਕਲੀ, ਜੋ ਸਿੱਧੀ ਬਲਜੀਤ ਦੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ 'ਤੇ ਜਾ ਵੱਜੀ। ਗੋਲਫ ਦੀ ਗੇਂਦ ਹਾਕੀ ਦੀ ਗੇਂਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਛੋਟੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਲਜੀਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਹਾਕੀ ਹੈਲਮਟ ਨਾਲ ਨਾ ਰੁਕੀ। ਗੇਂਦ ਵੱਜਣ ਸਾਰ ਹੀ ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੱਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਖ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਕੱਟ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਵਰਤਾਰੇ 'ਚ ਹਾਕੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਬਲਜੀਤ ਅਜੇ ਤਕ ਇਹ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਜਿਸ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਉਸ 'ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਵੀ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਬਰ ਕਿਰਦਾਰ ਜਾਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸ ਸੱਟ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਮੈਡੀਕਲ ਅਮਲਾ, ਨਾ ਬਲਜੀਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕੋਚ ਰੋਮੀਓ ਜੋਮਜ਼। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਇਸ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਡੀਕਲ ਅਮਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਐਂਥੂਲੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਟੈਕਸੀ 'ਤੇ ਪੁਣੇ ਦੇ ਸਾਂਚੇਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਤਕ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਲੱਗਾ। ਬਲਜੀਤ ਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਕੋਰਨੀਏ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸਾਂਚੇਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਰੈਟੀਨਾ ਦੇ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਝਿਜਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਣੇ ਤੋਂ ਏਮਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਟੱਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਰੈਟੀਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਜਦਕਿ 18 ਦਿਨ ਬਲਜੀਤ ਏਮਸ ਵਿਖੇ ਦਾਖਲ

ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ 18 ਦਿਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਮੇਰਾ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਤਾ ਕਰੋ ਇਸ ਸੱਟ ਦਾ ਬਿਹਤਰ ਇਲਾਜ ਕਿੱਥੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾੜੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ।

ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ 20-25 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਬਲਜੀਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋਹਨ ਹੈਪਕਿੰਸ ਹਸਪਤਾਲ ਗਿਆ ਪਰ ਉਥੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਯਾਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਮੌਰਿਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਡਾਕਟਰ ਮੌਰਿਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ 9/11 ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ 'ਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸੱਟ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੋਏ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਲਾਜ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਦੱਸ ਸਕਾਂਗੇ'। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਖਰਾਬ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ। ਖੈਰ, ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਲਜੀਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਰਜਰੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਸਰਜਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਹਿੱਲਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਇਸੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਸੇ ਅੱਖ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਹੀ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਦਿਨ ਦੇਖੇ ਸਨ ਜਦ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ 'ਚ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਕੋਰਿਆਈ ਟੀਮ ਦੇ ਤੇਜ-ਤਰਾਰ ਹਮਲੇ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਰਜਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਜੀਤ ਦੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਅੱਗੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹਨੇਰਾ ਸੀ।

ਡਾਕਟਰ ਮੌਰਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਬਲਜੀਤ ਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਅਜੇ ਦੋ ਹੋਰ ਪੜਾਅ ਬਾਕੀ ਸਨ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਲਜੀਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਛੇ, ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੁਸਤਕ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਨਾਬਰ ਦਾ ਮੁਖੜਾ

ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਆਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉੱਤਾ ਨਾ ਵਾਚਿਆ। ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਉਮੀਦ ਨਾ ਛੱਡੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਹਾਕੀ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਤਤਕਾਲੀ ਹਾਕੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਚੱਕਰ ਲਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਮੀਡੀਆ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਬੋਲਿਆ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ, ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਇਲਾਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ'। ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜਦ ਮੈਂ ਇਹ ਬੋਲ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਵਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ'। ਬਲਜੀਤ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੀ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਗੋਲਕੀਪਰ ਹੋਣ ਦੇ ਐਵਾਰਡ ਜਿੱਤੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ 'ਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੇ ਬਲਜੀਤ ਦੀ ਸੱਟ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਬਲਜੀਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਲਈ ਗਿਆ ਪਰ ਮਿਲੇ ਸਿਰਫ ਲਾਭੇ। ਸੱਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੌਰਾਨ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਲਜੀਤ ਪੀਜੀਆਈ ਵਿਖੇ ਦਾਖਲ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਬਲਜੀਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਏਮਸ ਵਿਖੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਮਦਦ ਲੈਣ ਗਏ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਤਕ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ? ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਿਆ। ਖੈਰ ਇੰਨਾ ਕੁੱਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣੀ ਨਾ ਛੱਡੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੌਸਲਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦੇ ਬਲਜੀਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੇਤਾ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸ 'ਚੋਂ ਡਿੱਗੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਦੇਣਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕੁੱਝ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸ਼ਿਕਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ।

ਬਲਜੀਤ ਦੇ ਹੁਣ ਤਕ ਹੋਏ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ-ਛੇ ਮੀਟਰ ਤਕ ਹੀ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵੀ ਕੋਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਨਾ ਦਿਖਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਾਕੀ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਕਰੇਗਾ। ਜੁਲਾਈ 2009 'ਚ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਚ 2010 'ਚ ਬਲਜੀਤ ਵਾਪਸ ਆਪਣੀ ਗੋਲਕੀਪਰ ਦੀ ਕਿੱਟ ਪਾ ਕੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਹਾਕੀ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਖਤਰੇ 'ਚ ਸੀ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਕੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਖੇਡੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ। ਇਥੇ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਹੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਅਤੇ ਖਰਾ ਨਾ ਉੱਤਰਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ "ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਕਹੋਗੇ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ"।

ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖੇਡ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਟੀਮ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਖੇਡਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੀਐਚਐਲ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 28 'ਤੇ)

ਤਾਈ ਨਿਹਾਲੀ

ਉਘੇ ਲਿਖਾਰੀ ਮਰਹੂਮ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤਾਈ ਨਿਹਾਲੀ' ਜੰਗ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਮੰਜ਼ਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੰਗ ਸਦਾ ਹੀ ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਪੀੜਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਅੰਦਰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਬਨੇਰੇ ਉਤੇ ਕਾਂ ਬੋਲਿਆ।
“ਤੀਰ...ਕਾਣਿਆਂ...”
ਤਾਈ ਨਿਹਾਲੀ ਨੇ ਫਿਟਕਾਰਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾ ਦਿਤਾ।
ਕਾਂ ਉਡ ਗਿਆ ਪਰ ਤਾਈ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣੋਂ ਹੋਲ ਪੈ ਗਿਆ। ਢਿੱਡ ਦੇ ਪਾਲੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਬੇਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਾਂਬਾ ਛੇੜ ਦਿਤਾ। ਤੇ ਤਾਈ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਭਿਆਨਕ ਗਿਰਝ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਖੰਭ ਫੜਫੜਾਉਣ ਲਗਿਆ। ਖੰਭ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਾਈ ਦੇ ਕੋਠੇ ਉਤੇ ਹਨੇਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ

ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਤਾਈ ਨੂੰ ਡਾਕੀਆ ਇਕ ਬੰਦ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਔਸੀਆਂ ਪੌਣ ਪਿਛੋਂ ਤਾਈ ਨੂੰ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਸੀ; ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੇ ਜੀ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਜਿਉਣ ਜੋਗੇ ਪੁੱਤ ਵਲੋਂ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਕਮਾਨ-ਅਫਸਰ

ਕੇ ਲਿਟਾਂ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਈ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆ ਉਤੇ ਕਾਲ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਕਾਲੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ--ਜੇ ਕੁੱਤੇ ਰੋਂਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਕਹਿਰ ਟੁੱਟਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਤਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜਹਾਨ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਹਿਰ ਦੀ ਸੋਅ ਪਵੇ। ਉਹਨੇ ਕਾਨ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਡੰਡੇ ਤੋਂ ਲਲਕਾਰਿਆ:

“ਖੜ੍ਹਾ ਥੋੜੇ ਦਾਦੇ ਮਗ੍ਹਾਂ...”
ਤਾਈ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ: ਉਹਦੇ ਕੁੱਬੀਆਂ, ਧੁਆਂਖੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਥੰਮ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਖਲੋਤੀ ਛੱਤ ਵਾਲੇ ਗਰੀਬਤੋਂ ਜਿਹੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਮਨ ਰਹੇ। ਕੋਈ ਕੁਸੰਗਣ ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ।

ਥਾਂ ਸੰਭਰਨ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰੀ ਜਿਹੀ ਨੂੰ ਉਹ ਨਿੱਤ ਚਿਤਾਰਦੀ: ਨੀ ਕਰਨੈਲ ਕੁਰੇ, ਦੇਖੀ ਪੁੱਤ, ਸੁਹਣ ਖੜ੍ਹੀ ਨਾ ਰੱਖੀ...!

ਮਛੋਹਰ ਇੱਲਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਖੇਤੋਂ ਘਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਕਦੇ ਸੱਪ ਦੀ ਕੁੰਜ, ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਆਂਡੇ, ਮੋਰਾਂ ਦੇ ਖੰਭ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਲਸ਼ੂ-ਪਲਸ਼ੂ ਚੁਕ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਸੇਹ ਦਾ ਤੱਕਲਾ ਚੁਕ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਤਾਈ ਨੇ ਝਿੜਕਿਆ:

“ਦੁਰ ਬੇ ਚੰਦਰਿਆ...ਜਾ ਸਿਟ ਆ ਉਥੇ ਈ ਜਿਥੋਂ ਲਿਆਇਓ--ਦੇਸਿਆ ਹੋਇਆ...”

ਤਾਈ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸਵਾ ਕੁ ਮੀਲ ਦੀ ਵਾਟ ‘ਤੇ ਇਕ ਮੰਡੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਨਿਕਾ ਮੋਟਾ ਸੌਦਾ ਲੈਣ ਉਹ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੰਡੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਜਰਨੈਲੀ ਸੜਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਉਹ ਮੰਡੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕਿੱਨਾ ਚਿਰ ਖੜ੍ਹਨਾ ਪਿਆ। ਲੰਮੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਰੰਗੀਆਂ ਮਿੱਡੀਆਂ ਲਾਰੀਆਂ ਰਿੰਗ ਰਿੰਗ ਕੇ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਾਕੀ ਵਰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜੁਆਨ ਫੌਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ...ਕਿੰਨੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ--ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਂਗਾਂ ਦੇ ਸੰਧੂਰ--ਕਿੰਨੇ ਬਲੋਰਾਂ ਦੇ ਲਾਡ--ਤਾਈ ਦੀ ਜਾਨ ਲੁਛ ਗਈ ਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਅੰਦਰਾਂ ਫੁੜਕ ਪਈਆਂ:

“ਹੇ ਬਾਹਗਰੂ--ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਗ ਵਿਚ ਠੰਡ ਠੇਹਰ ਰਖੀ...!”

ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਨਾਲ ਘੜਿਆਲ ਖੜਕਿਆ, ਘੜਿਆਲ ‘ਚੋਂ ਟਣਕਾਰਾਂ ਫੁਟ ਕੇ ਕਿਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਗਈਆਂ।
“ਤੀਜੀ ਜੰਗ...!”
ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲੋਂ ਤਾਈ ਦੇ ਕੰਨ ਵਲੋਲ ਪਈ। ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਤਾਈ ਘਾਬਰ ਗਈ--ਲੜਾਈ ਜਾਣ ਸੱਚਮੁਚ ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗਰਜ ਰਹੀ ਸੀ-- ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਹਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ।
“ਬੇ ਪੁਤ ਬੰਤ, ਬੇ ਅੰਦਰ ਬੜ ਜਾ ਬੇ ਸੋਹਣਿਆਂ...ਉਹਦੀਆਂ ਫਿੜੀਫਿੜੀ ਕਰਦੀਆਂ ਅੰਦਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਚੀਕ ਉਠੀਆਂ। ਪਰ ਤੁਰਤ ਹੀ ਤਾਈ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਕਲਵਲ ਹੋਈ--ਦੂਜੇ ਹੀ ਪਲ ਤਾਈ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਚੰਗਿਆੜੇ ਝੜਨ ਲੱਗੇ: “ਦੇਖਾਂ ਤਾਂ ਕੇਹੜਾ ਨਪੁੰਤਾ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਜੰਗ

ਲੌਣ ਆਇਓ...!” ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹਦੀ ਹਸਤੀ ਜਾਗ ਪਈ, ਧਰਤੀ ਜਿੰਨੀ ਮਹਾਨ ਉਹਦੀ ਹਸਤੀ, ਉਹਦੀ ਨਤਾਕਤੀ, ਬਲ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਉਹ ਕੰਧ ਵਰਗੇ ਹੀਏ ਨਾਲ ਗਲੀਓ ਗਲੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਈ।
“ਜੰਗ-ਬਾਜ਼...!”
ਪਿਪਲ, ਨਿੰਮ ਤੇ ਬਰੋਟੇ ਦੀ ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਹੇਠਲੇ ਚੌਤਰੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਗਭਰੂ ਨੇ ਅੰਬਰੀ ਰੰਗ ਦੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਉਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲਲਕਾਰਿਆ:

“ਮੁਰਦਾਬਾਦ!”
ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗਰਜਿਆ--ਬੁੱਢੇ, ਤੀਵੀਆਂ ਤੇ ਜੁਆਨ-ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ। ਅਚੰਭੇ ਨਾਲ ਤਾਈ ਦੇ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। “ਅਮਨ-ਅਮਨ!”

ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ਨੇ ਦੰਦਲ--ਦਾਤੀ ਨੂੰ ਉਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਰੀਕ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਆਖਿਆ ਜੋ ਬਲਦਾਂ ਲਈ ਸਾਵੀ ਚਰ੍ਹੀ ਦੀਆਂ ਪੁਲੀਆਂ ਖੋੜ ਕੇ ਲਿਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਅਣਵਾਹੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਘਾਹ ਦੀਆਂ ਸਾਵੀਆਂ ਤਿੜ੍ਹਾਂ ਅਜੇ ਉਲਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

“ਅਸੀਂ ਤੀਜੀ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਆਂਗੇ!” ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਪਟਿਆਂ ਉਤੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਯੂੜ ਹੱਸ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਮਸ-ਫੁਟਾ, ਕਣਕ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਰਗਾ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਸੀ, ਗਰਜਿਆ:

“ਏਸ਼ੀਆ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਓ... ਇਕ ਕਵੀ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾਇਆ: “ਸਾਡੇ ਛੈਲ ਛੁੱਲੇ ਗਭਰੂ, ਹੁਣ ਖਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਲਾਮ। ਅਸੀਂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਰੇਲਾਂ ਜਾਮ।”

ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਦੇ ਪੱਤੇ ਫਰ-ਫਰਾਏ, ਤਾਈ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਇਕ ਠੰਡਾ ਝੋਲਾ ਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ: ਉਹਦੇ ਅਲੁੜ ਬੰਤੋ ਨੂੰ ਕੋੜੀ ਜੁਆਨੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ।

“ਅਸੀਂ ਅਮਨ ਦੇ ਰਾਖੇ ਹਾਂ...!”
ਤੋਤਲੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਤੇ ਨਿਕੇ ਜਿਹੇ ਹੱਥ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਕੈਦਾ ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਦੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਲਗਾਂ ਵੱਲ ਉਚਾ ਕੀਤਾ।

ਲੋਕ ਕੀਲੇ ਬੈਠ ਸਨ। ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਦੇ ਹਰੇ ਕਚੂਕ ਪੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਚ ਲਿਚ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਤਾਈ ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਨੂੰ ਹ ਦੇ ਸੁਹਾਗਣ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ--ਜੇ ਪੁਤਲੀ ਵਿਚ ਅੱਖ

ਦਾ ਤਾਰਾ ਲਿਸਕਣ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ--ਜੇ ਹਿੱਕ ਦਾ ਟੋਇਆ ਪੂਰੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਈ ਭਰਪੂਰ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਸੀ--ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਸਕਤੀ ਹੈ--ਉਹਨੂੰ ਜਾਪਿਆ, ਸਾਰੇ ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜੋ ਖੜ੍ਹੇ ਉਤੇ ਆਪ ਆ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਨੇ: ਵਿਹੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜੀਤ, ਗਰੇਵਾਲਾ ਦਾ ਜਗੀਰ, ਤੇ ਅਹੁ ਬਾਹਰਲੇ ਵਾਸ ਦਾ ਕਵੀ ਮੁੰਡਾ--ਸਾਰੇ ਉਹਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਲੇ ਹੋਏ। ਤਾਈ ਫੁਲ ਫੁਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਕ ਚੋਬਰ ਖੜ੍ਹੇ ਉਤੇ ਤਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਮਨ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨੇ ਐਟਮ-ਬੰਬ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ। ਸੋਖੀ ਪੁੰਡੂ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਦਾ ਭਾਵ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ, ਤੇ ਲਹਿਲਹਾਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰ

ਫ ਸ ਲ ਂ , ਹ ਸ ਦੇ ਵ ਸ ਦੇ ਘ ਰ ਂ , ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮ ਹਿ ਕ ਦੀ ਮੁ ਸ ਕਾ ਣ ਤੇ ਝੰ ਮ ਝੰ ਮ ਕ ਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੁ ਨੀ ਆ ਦਾ ਵਾ ਸ ਤਾ ਪਾ ਕੇ , ਦਿ ਲਾ ਦੇ ਨੇ ਕ ਲੋ ਕਾਂ ਨੂੰ ਅ ਪੀ ਲ ਉ ਤੇ ਦ ਸ ਤ ਖ ਤ ਕ ਰ ਨ ਤੇ ਅੰ ਗੂ ਠੇ ਲਾ ਉ ਣ ਲ ਟੀ ਆ ਖਿ ਆ। ਜੰ ਗ ਦੀ ਆਂ ਗੱ ਲਾਂ ਸੁ ਣ ਕੇ ਪ ਲ ਦੀ ਪ ਲ ਤਾ ਈ ਦੇ ਖਿ ਆ ਲ

ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਮੌਤ-ਝਾਕੀ ਉਭਰਨ ਲੱਗੀ...ਦੁਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ--ਸੱਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ--ਜੰਗ ਦਾ ਖੁਨੀ ਮੋਰਚਾ...“ਟੀ”... ਕਰਦੀ ਚੰਦਰੀ ਗੋਲੀ...ਤੇ ਉਹਦੇ ਜਿਗਰ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਚੰਘਿਆੜ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਲੋਟਣੀਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗਾ...ਤੇ ਤਾਈ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਉਤੇ ਸੂਰਜ ਭੁੱਬ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਗਈ--ਤੀਜੀ ਜੰਗ ਹੁਣ ਫੇਰ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਖਲੋਤੀ ਹੈ...!” ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਤਾਈ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਹੋਲ ਦੀਆਂ ਕੰਬਣੀਆਂ ਤੁਰਨ ਲਗੀਆਂ। ਬਲਵੰਤ ਉਹਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦੀਵਾ, ਤੇ ਤਾਈ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ: ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆ ਤਕ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੀਵਾ ਬਲਦਾ ਰਹੇ।

ਤਾਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਵਲ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਨਿਰਭੇ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਈ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੁਸਕਰਾਈਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਖਿਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਉਤੇ ਬਹਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬੁੱਲਾ ਰੁਮਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਬਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ।

ਦੁਰ ਜਿਹੇ, ਖੁੰਡਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠ ਮੁਸਟੰਡਿਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਪਾ ਕੇ ‘ਹਿੜ ਹਿੜ’ ਲਾਈ। “ਛੀ...ਹ-ਹਟਾ ਲੈਣਗੇ ਬਈ ਇਹ ਜੰਗ-ਏਹਨਾਂ ਦਸਤਖਤਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਭਲਾ ਹਟ ਜੂ...? ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਕਾਗਤੀਆਂ...ਐਟਮ ਬੰਬ ਨੂੰ ਬਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੱਲਣ ਦੇਣਾ...ਮਾਂ ਦਿਆਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ...!” ਨੰਬਰਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਬੁੜ-ਬੁੜਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਭਰਤੀ ਕਰਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਰ ਵਿਚ ਮੁਰੱਬਾ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਲਿਆ ਸੀ।
“ਚੰਗਾ ਸਗੋਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿਨੇ ਆਂ ਜੰਗ

ਛੇਤੀ ਲੱਗੇ...ਦੁਨੀਆ ਭੁੱਖੀ ਤਾਂ ਨਾ ਮਰੇ...!” ਸਫੇਦਪੋਸ਼ ਕੁੰਢਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਿੱਕੂ ਮਲ ਸ਼ਾਹੁਕਾਰ ਨਿਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਝੁਠੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ, ਵੱਢੀਆਂ ਤੇ ਮੁਖਬਰੀਆਂ ਦੀ ਬੈ ਉਭਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।

“ਕੋਈ ਨਾ ਲਾਇਓ ਲੋਕੋਂ ‘ਗੂਠੇ ‘ਗਾਠੇ...ਐਵੇਂ ਵਰਗਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਬੇਨੂੰ ਇਹ ਰੂਸ ਦੇ ਜੰਟ...!” ਹਰਾ ਕੁਹਣੀਮਾਰ ਪਰੇ ਕ ਨੂੰ ਪਏ ਟੁੱਟੇ ਜਿਹੇ ਗੋਡੇ ਦੀ ਪਿੰਜਣੀ ਉਤੇ ਬਿਰਕਿਆ।
ਹੋਛੀ ਹਿੜ ਹਿੜ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਦੇ ਕੂਲੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤਿੱਖਾ ਬੁੱਲਾ ਫੜਫੜਾਇਆ। ਖੜ੍ਹੇ ਉਤੇ ਖਲੋਤੇ ਕਵੀ ਦੇ ਬੁੱਲਾਂ ‘ਚੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵੰਗਾਰਦੀ ਸੀ: ਸਾਡੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਸੁਹਾ ਸੁਹਾ ਰੰਗ ਵੇ, ਜੰਗਬਾਜ਼ਾ ਓ ਵੈਰੀਆਂ! ਸਾਥੋਂ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਵੇ! ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ ‘ਚ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਟਿਬੜੇ, ਛੋਹ ਕੇ ਭਿਟ ਨਾ ਦਈ, ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ!

ਇਕ ਚਿਟ-ਕਪੜੀਏ ਜਿਹੜਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਝੁਠ-ਮੁਠ ਦਾ ਆਕੜਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਨੇ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਪਿਨਸਲ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕਾਗਜ਼ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ। ਤਾਈ ਨਿਹਾਲੀ ਉਸ ਵਲ ਪਾੜ ਖਾਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗੀ: ਤਾਈ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ, ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੰਗਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ ਇਸੇ ਥਾਂ ਜਲਸਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਖੁਫੀਏ ਨੇ ਚੁਗਲੀ ਲਿਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਸੀ, ਤੇ ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੰਡੇ ਕੈਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਪਿਛੋਂ, ਜਦ ਰਾਜ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹੀ ਖੁਫੀਆ ਅੱਜ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਨ ਦੇ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਡਾਇਰੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ!

ਤਾਈ ਹਰਖ ਨਾਲ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਪੱਧਰ ਵਿਚੋਂ ਧੌਣ ਚੁਕ ਤੇ ਖੁਫੀਏ ਵਲ ਕੈਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਚੀਚੀ ਵੱਟ ਕੇ ਬੋਲੀ:

“ਤੇਨੂੰ ਕੀਹਨੇ ਸੱਦਿਐ ਬੇ, ਨੂਣ ਹਰਾਮੀਆਂ...?”
ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਕਿੱਲਿਆ:

“ਬੰਦ ਕਰੋ, ਇਸ ਪਖੰਡ ਨੂੰ-- ਦਸਖਤ, ਦਸਖਤ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਦਅਮਨੀ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ!”
“ਕੌਣ ਜੰਮਿਐ ਏ ਸਾਡੇ ਜਲਸੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ...?” ਤਾਈ ਗਰਜ ਉਠੀ। ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗਭਰੂਆਂ ਦੇ ਡੌਲੇ ਫਰਕਣ ਲੱਗੇ, ਤੇ ਸ਼ਮਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਈ ਲਟਬੋਰੇ ਤੰਬਿਆਂ ਦੇ ਲਾਂਗੜੇ ਮਾਰ ਕੇ ਤਣ ਗਏ।
“ਹੁਸ਼ਿਆਰ...!”

ਇਕ ਹੁਕਮ ਹੋਰ ਕੜਕਿਆ। ਬੰਦੂਕਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤਣ ਗਈਆਂ। “ਖੜ੍ਹੇ ਥੋੜੇ ਮਾਂ...ਮਸ਼ਕਰਿਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣੇ...ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਦਾ ਖੰਦੇ ਓ, ਉਸੇ ਨਾਲ ਧਰੋਹ...!” ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਕੜਕਦੀ ਤਾਈ ਨੇ ਬਾਹਾਂ ਪਸਾਰ ਕੇ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰਿਆ।

ਖੜ੍ਹੇ ਉਤੇ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗੇ: “ਸਿਪਾਹੀ ਸਾਡੇ ਸਾਥੀ ਨੇ!” “ਅਫਸਰ ਸਾਡੇ ਵੈਰੀ ਨੇ!” ਬਾਣੇਦਾਰ ਛਿੱਬਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਿਪਾਹੀ ਦਹਿਲ ਗਏ...ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੁੜ ਗਏ। ਤਾਈ ਨੇ ਭਰੇ ਇਕੱਠ ਵੱਲ ਬਾਂਹ ਉਲਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ:

“ਆਓ ਨੀ ਕੁੜੀਓ, ਆਓ ਵੇ ਮੁੰਡਿਓ, ਨੀ ਕਰਨੈਲ ਕੁਰੇ...ਆ ਬੇ ਬੰਤ- ਸਾਰੇ ਕਾਗਤ ‘ਤੇ ‘ਗੂਠੇ ਲਾਓ...!’ ਤਾਈ ਦੇ ਪਸ਼ਮ ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ ਸਾਉ ਪੰਛੀ ਦੇ ਪਰਾਂ ਵਾਂਗ ਫਰ-ਫਰਾਏ ਤੇ ਉਹਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਗਜ਼ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।
ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਲੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦਲੀ ਖੰਭ ਫੜ-ਫੜਾਏ, ਹਰੇ ਪੱਤਿਆਂ ‘ਚੋਂ ‘ਵਾਜ ਆਈ: “ਘੁਗੁੰ-ਘੁੰ- ਘੁਗੁੰ-ਘੁੰ।”

ਨੇਕੀ ਵਿਚ ਅਡੋਲ ਭਰੋਸਾ ਜਥੇਦਾਰ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲਾ

ਇਹ 1966 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਦੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਮਾਸਟਰ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲਾ ਮਿਲ ਗਏ। ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸਨ। ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਭੁਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸਨ ਅਤੇ ਫੂਲ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕ-ਹਿਰੋਸ਼ੀ ਰੂਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ-ਸਾਊਂਦਰਿਆ ਨਿਭਾਉਣਾ ਵੀ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਫੋਨ: +807-636-3058

ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਹੀ ਨੇੜਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨ।

ਸਾਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਪੂਹਲਾ, ਫੂਲ ਤੇ ਪਿੰਥੇ, ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਕੁਛ-ਕੁਛ ਕੱਚਾ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਸੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੂਹਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਇਕ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਆਗੂ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬਬ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਗਦੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾ ਚੁੱਕ ਕਰ ਕੇ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਪਾਸੇ ਖਲੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲੀਂ ਲੱਗ ਗਏ।

ਮਾਸਟਰ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲਾ ਸਨ ਤਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ। ਜਥੇਦਾਰ ਪੂਹਲਾ ਤਾਂ, ਸਾਫ਼ ਹੀ ਹੈ, ਪੱਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸਨ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਪੱਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਨ। ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਸੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵੀ ਪੱਕੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਸਾਂਝ ਮਿਥਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੋਚ ਨਹੀਂ। ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਸਿਆਸਤ ਹੁਣ ਵਾਂਗ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨ ਲੱਗੀ। ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਏਨਾ ਨਿਘਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਜਿੰਨਾ ਹੁਣ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੰਦਾ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੋਚਦੇ, ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਕਿਉਂ ਜਿਹੀਆਂ ਘਟੀਆ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੋਢੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਕੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਸਦਕਾ, ਨੌਕਰੀਓਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਦੇ ਇਕ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਉਪਰ ਰਾਏ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਤੇਰੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇਂ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ 'ਮਾਸਟਰ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਾਂਗਾ', ਮੈਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇਰੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਸਟਰ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਸੱਚ-ਸੱਚ ਲਿਖ ਭੇਜਾਂਗਾ ਤੇ ਇਉਂ ਸਾਇਦ ਤੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇ!' ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ, ਮੰਨ ਲੈ, ਤੇਰੇ ਉਪਰਲੇ ਕਹਿਣ, ਮਾਂ-ਪਿਉ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਾ ਰੱਖ, ਮੈਂ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਲਵਾਂ?' ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਪੱਤਰ ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਲਗਿਆ

ਦਿੱਲੀ ਵੱਸਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਲੇਠੇ ਨਾਵਲ 'ਇਹ ਜਨਮ ਤੁਮਹਾਰੇ ਲੇਖੇ' ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲਿਖਾਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਹਲਚਲ ਮਚਾਈ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਵਾਰਤਕ ਵੱਲ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਇਕ ਵੰਗੀ 'ਮਾਨਸ ਤੋਂ ਦੇਵਤਾ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਨਿਆਰੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਉਲੀਕੇ ਹਨ।

ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ 'ਦੋਸ਼' ਕਾਰਨ ਨੌਕਰੀਓਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ-ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਗਰੋਂ ਲੇਖਕ ਅਜੀਤ ਪੱਤੋ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਅਧਿਆਪਕ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਚਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਕਰਦਾ, ਮੈਂ ਬਰਕਤ ਰਾਮ ਯੂਮਨ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਾ ਦਿੰਦਾ:

ਭਰੀ ਮਹਿਫ਼ਿਲ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਈ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਚੁਣ ਕੇ,
ਭਰੀ ਮਹਿਫ਼ਿਲ 'ਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਣ ਕਿੱਨਾ ਏ!

ਸਬੱਬ ਅਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਟੀਚਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਿਲਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਇੰਸ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਝੱਟ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਬੀ. ਏ., ਬੀ. ਟੀ. ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਐਫ. ਐਸ.ਸੀ. ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੰਡੀ ਫੂਲ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਚਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਈ। ਛੇਤੀ ਹੀ 'ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਬਾਰੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਕੇ' ਮੈਨੂੰ ਐਸ. ਡੀ. ਕੰਨਿਆ ਮਹਾਵਿਦਿਆਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਪੂਹਲਾ ਜੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਕੰਨਿਆ ਮਹਾਵਿਦਿਆਲਾ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੌਕਰੀਓਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਐਮ. ਏ. ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਇੰਸ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਇਹ ਕਾਕਾ?'

ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਇਹ ਆਪਣੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨੇ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ ਹੈ।'

ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਪੂਹਲਾ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ, 'ਕਾਕਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਐਮ. ਏ. ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਆ।...ਸਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰੱਖਣੇ ਨੇ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਆ ਜਾਊ। ਤੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜਣੀ ਨਾ ਭੁੱਲੀਂ।...ਭਾਈ, ਜੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਗੇ, ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਜਾਂ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਇਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਅਜੇ ਸੁਖ-ਸੁਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇਖ ਕੇ ਟਿਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦਾ ਦਰਦ ਤਾਂ ਹੋਊ।'

ਮੈਂ ਨਵੀਂ-ਨਵੀਂ ਐਮ. ਏ. ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸੁਫਨਾ ਵੀ ਅਜੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜਾਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਪੂਹਲਾ ਜੀ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ! ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਜੀ, ਇਸਤਿਹਾਰ ਆ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜ ਦੇਊ।'

ਸੰਤ ਜੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਰਬੋ-ਸਰਬਾ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢਾ ਜੋਤ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ-ਨਗਰ ਬਦਿਆਲਾ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਥੇ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਦੋ ਕੋਹ ਵਾਟ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਭਲਾ

ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਿਰਾਂ-ਪੁਰਾਣੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਨੂੰ ਤਖਤ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਬ-ਗਿਆਤ ਹੈ, ਇਥੇ ਲਗਭਗ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਿਤ ਬੀੜ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੋੜ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸਰੂਪ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਏਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ ਹੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਤਖਤ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਚਿਰਾਂ-ਪੁਰਾਣੀ ਸੀ।

ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਚਨ 'ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਥਾਨ ਗੁਰੂ-ਕੀ-ਕਾਸ਼ੀ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਫੈਲਾਵੇਗਾ' ਉਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣਿਆਂ ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਇਸੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਦਮ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਉਚੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਪੂਹਲਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਤੇ ਦੂਰ ਦਿਆਂ ਪਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਨਾ ਟਿਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਨਰੋਆ ਆਧਾਰ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵੀ ਅਜੇ ਉਸਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਰਟਰ ਅਧੂਰੇ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵੀ। ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਰੇਤਲਾ ਖੇਤ ਸੀ। ਚਾਰ-ਦੀਵਾਰੀ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਤਿੰਨ ਕਮਰੀਏ ਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਰਸੋਈ-ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਾਲੇ ਅਗਲੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਆਹੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਲਈ ਸਨ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵਾਲਾ ਪਿਛਲਾ ਤੀਜਾ ਕਮਰਾ ਕਿਸੇ ਛੁੱਟੇ-ਛੁੱਟੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਤੀਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ

ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਤੇ ਫਿਲਮ-ਨਿਰਮਾਤਾ ਬਣਿਆ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੋਂ ਵੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵਾਹਵਾ ਨਾਂ ਸੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਡਰਾਉਣੀ-ਭਜਾਉਣੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਭੀੜਾ ਜਿਹਾ ਰੇਤਲਾ ਰਾਹ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਹ ਦੇ ਪਾਰ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਵੱਡਾ ਪਿੰਡ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਹੀਨੇ ਵੀਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਚਿਤਾ ਬਲਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜੋ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਲਗਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪਰੋਫੈਸਰ ਸੇਖੋਂ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਡੁਬਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਪੰਜ-ਛੱਟਾ ਸਰੀਆ ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸੌਣ ਲੱਗੇ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁੰਜੇ ਸਾਂਭ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸੂਰਜ ਛਿਪਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਪਰੇਤ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ ਲੋਹੇ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਖੈਰ, ਇਸਤਿਹਾਰ ਛਪਿਆ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜੀ, ਇੰਟਰਵਿਊ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੇਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਪੂਹਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਹ ਕਾਲਜ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸਨ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਮਿਲ ਗਏ ਤਾਂ ਬੜੇ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਏ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਜੀਹਦੇ ਛੇਤੀ ਕੀਤਿਆਂ ਕਾਲਜ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕਾਕਾ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਵੇ, ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਸੰਗੀ ਨਾ।'

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਨਹੀਂ ਜੀ, ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ।'

ਨਾਬਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਧਾ

(ਸਫ਼ਾ 26 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਅਤੇ ਜਿਸ ਵੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਿਆ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਟੀਮਾਂ 'ਚ ਰਹੀ। ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਬਲਜੀਤ ਬੈਸਟ ਗੋਲਕੀਪਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ 'ਚ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੀ। ਬਲਜੀਤ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੈਪ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੈਪ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਬਲਜੀਤ, ਤੂੰ ਬਾਕੀ ਗੋਲਕੀਪਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇਰੀ ਅੱਖ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਤੈਨੂੰ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।' ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਹੋਏ ਪਰ ਬਲਜੀਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕੈਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੈਪ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ, ਜੇਕਰ ਮੇਰੀ ਖੇਡ ਮਾੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੱਸੋ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰੋ।' ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ 'ਚ। ਜੇ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬਲਜੀਤ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰਕ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਹਾਕੀ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ

ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਲਈ ਮੁੜ ਤੋਂ ਖੇਡ ਸਕਾਂ। ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨਵਾਬ ਪਟੋਦੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਕ ਅੱਧ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਸਾਡੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ 'ਚ ਫਰਕ ਹੈ।' ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਭਾਰਤ 'ਚ ਗੋਲਕੀਪਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੋਲਫ ਦੇ ਗੇਂਦ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ, ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਬਲਜੀਤ ਜਿੰਨਾ ਸਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਲਜੀਤ ਤਰਕ ਨਾਲ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਇਦ ਇਸੇ ਤਰਕ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਹਾਕੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਸਫਲ ਗੋਲਕੀਪਰ ਬਣਨ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਦੇਖੋ ਭਾਜੀ ਇੱਕ ਜਣੇ ਨੂੰ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਨ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।'

ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀਤੀ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਆਏ ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ ਪਸੀਨੇ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਭਾਅ ਜੀ ਅੱਖ ਗੁਆਉਣ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਬੇਹੱਦ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਇੱਕ ਅੱਖ ਨਾਲ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨਾ ਖਾਲੀ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।' ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਸਵਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਦਰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅੱਖ 'ਚ? ਤਾਂ ਬਲਜੀਤ ਪੰਜ-ਦਸ ਸਕਿੰਟ ਰੁਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਜੇ ਸਹੀ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲਾਭੇ ਲਾਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।' ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਾਕੀ ਸਮਾਂ ਦੇਵੇਗੀ, ਜ਼ਰੂਰ

ਮਾਨਸ ਤੋਂ ਦੇਵਤਾ

ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ।'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਇਕਦਮ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਕਾਕਾ, ਮੰਨ ਲਓ, ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਪਵੇ, ਮੈਂ ਕੀ ਪਤਾ, ਕਿਥੇ ਹੋਵਾਂ। ਪਿੰਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਤੇ! ਮੈਂ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ...'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੈਗ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਕੱਢਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਤ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਖਤ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੋਲੇ, 'ਲੈ ਇਹ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖ। ਜੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਤਾਈਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਕਹਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਾਰਡ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਡਾਕ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਈ। ਜੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣਗੇ, ਮੈਂ ਕਹਿ ਦੇਊ, ਹਾਂ, ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।'

ਉਹ ਮੇਰਾ ਮੋਢਾ ਬਾਪਤ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਕਰਨੀ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਇਸ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ, ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ! ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਖਲੋਤਾ ਦਸਖਤ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਕੋਰੇ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪਲਟ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗਿਆ। ਕੋਈ ਨਿਰਮਲ-ਚਿੱਤ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਇਕ ਅਣਜਾਣੇ ਬੰਦੇ ਉਤੇ ਇਉਂ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਚਾਹਾਂ, ਕਾਰਡ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੀਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਸਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਆਪ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੱਜਣ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੂਲ ਚੰਗਿਆਈ ਵਿਚ ਅਡੋਲ ਭਰੋਸਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ, ਜੇ ਉਹ ਆਪ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਿਤਵਦੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੋੜਦੇ, ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਿਉਂ ਚਿਤਵੇਗਾ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਿਉਂ ਤੋੜੇਗਾ!

ਅੱਜ ਦੇ ਗੰਧਲੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਡੋਲਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਪੂਹਲਾ ਜੀ ਦਾ ਕਾਰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਨਿਗਰਨ ਲਗਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਇਕ ਅਮੋਲ ਵਸਤ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਰਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਭਾਅ ਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹੁਣ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਕੀਹਨੇ ਦੇਖਣਾ।' ਖੈਰ, ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਬਲਜੀਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਇੱਕ ਕਾਸਮੈਟਿਕ ਸਰਜਰੀ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਰਵੇਗਾ ਵੀ। ਬਾਹਰੋਂ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਟੋਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਨਾ ਭਾਅ ਜੀ ਮੰਗਣਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਆਪ ਕਰਨੇ ਜੋਗਾ ਹੋਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਕਰਵਾ ਲਵਾਂਗਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਬਲਜੀਤ ਅੰਦਰੋਂ ਹਾਕੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਹੀ ਚਾਹਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨੌਜਵਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਦੇ ਗੁਰ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਰਹੇ। ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਨੇ 2014 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਐਵਾਰਡ 'ਚ ਬਲਜੀਤ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਐਵਾਰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਵਾਰਡ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬੈਸਟ ਗੋਲਕੀਪਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਲਜੀਤ ਇਸ ਉੱਦਮ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਵਾਰਡਾਂ 'ਚ ਧਨਰਾਜ ਪਿੱਲੇ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਵਰਗੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਅੱਖ ਗਵਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ।

ਬਲਜੀਤ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕਦਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਅਰਜੁਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਉਹ ਹਾਕੀ ਦੇ ਹੀ ਰੰਗ ਭਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਅਸੀਂ ਦੇਈਏ ਕਿ ਉਹਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ!

‘ਜਦੋਂ ਦੇਸ ਤੇ ਜੱਟ ਤਿਆਰ ਹੋਏ...’

ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸ਼ਾਨਮੱਤੀ ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭ ਨਿਗਾਹਾਂ ਚੌਣ ਮੈਦਾਨ ਵੱਲ

‘ਵਾਰਿਸ ਹੱਕ ਦੇ ਬੌਂ ਜਦ ਹੱਕ ਖੁੱਬਾ, ਅਰਜ਼ ਰੱਬ ਦਾ ਤਦੋਂ ਤਰਬੱਲਿਆ ਈ।’

ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਮੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਬਤ-ਕਦਮੀਂ ਜੇਤੂ

ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਿਸੀਸਾਗਾ
ਫੋਨ: (905)795-3428

ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਚਾਲਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈਆਂ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਰਤਾਂਤ, ਸਾਫ਼ਗੋਈ, ਏਕਤਾ, ਤਿਆਗ, ਜਬਰ ਸਾਹਵੇਂ ਨਾਬਰੀ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰ ਪਏ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਕਾਰਨ ਗੱਲ, ‘ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਗਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗਮ’, ਵਾਲੀ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਗਾਇਕਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਵਿਦੇਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਆਦਿ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਸਾਲ ਭਰ ਕਹਿਰ ਦੀ ਸਰਦੀ, ਬਰਸਾਤ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਗਰਮੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਪਰ ਉਹ ਅਡੋਲ ਅਤੇ ਅਡਿੱਗ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੱਤ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨ ਲਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਪੜਾਅ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ, ‘ਹਰ ਪੜਾਅ ਹੈ ਸੁਨੇਹਾ ਅਗਲਿਆਂ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ’, ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵੱਲ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਪੜਾਅ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਰਗ ਬੈਚੇਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਿਸਾਨ ਸਭ ਸਤਕਾਂ ‘ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਰੋਤ ਲੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ

ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਨਾ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਨੀਅਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਕੀ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣੇ ਹਨ, ਇਲਾਜ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ‘ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ, ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਡਿਸਟਾਚਾਰ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤੜਕ ਕੱਢਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ, ‘ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਕੁਸੰਭੇ ਦੇ ਫੋਕ ਵਾਂਗੂੰ ਸਾਡਾ ਉਤਕਾਂ ਰਸਾਂ ਨਿਚੋੜਿਆ ਈ’, ਵਰਗੇ ਬਣੇ ਪਏ ਹਨ।

ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਹਥਿਆਉਣ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ

ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਜਗਾਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਧਿਰ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉੱਤਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਿਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਜੋ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਕੁੱਝ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਕੁੱਝ ਸੰਕੇ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਵਾਲਾ ਗਰੁੱਪ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਮਨਵਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਤਰਕ ਪੂਰਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਮੰਗਾਂ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਮਨਵਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਘਰਸ਼

ਘੜਨ, ਏਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਾਹਣਯੋਗ ਹੈ। ਜੇ ਇਹੋ ਯੋਗਤਾ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਟੀਮ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਆਈ ਚੇਤਨਤਾ ਕਾਰਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਮੁੜ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਾਜਸੀ ਬਦਲ ਤਲਾਸ਼ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਦਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਇੰਜਣ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਰਮ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਇੱਛੁਕ ਹਨ।

ਮੋਰਚੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਡਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੈ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ। ਜੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਆਗਾਜ ਸਮਝ ਕੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਬੇਦਾਗ ਅਤੇ ਡਿਸਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਹੀ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅੱਧੀ ਜਿੱਤ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਹੈ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉੱਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਭ ਘਾਤਕ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਤਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਧੇ ਵਜੋਂ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਹਰ ਧਿਰ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੋਡ ਮੈਪ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਰੋਡ ਮੈਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਭਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗ ਠੋਸ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਨੀਅਤ ਸਾਫ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਔਖਾ ਨਹੀਂ। ਕੁੱਝ ਕੰਮ ਫੌਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਾਲੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਣੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ‘ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ

ਵਜੋਂ 50 ਲੱਖ ਸਾਲਾਨਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਵਾਲਿਆਂ ‘ਤੇ 5% ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ‘ਤੇ 1% ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਲੋਕ ਭਾਜਪਾ ਵਰਗੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ? ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣਾ ਤਾਂ, ‘ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਜਿਉਂ ਸੰਘੀਆ ਚੂਹਿਆਂ ਨੂੰ, ਸੰਖ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬਾਂਗ ਜਿਉਂ ਬਾਂਗ ਬਾਹਮਣਾ ਨੀ’, ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਰਹੀ ਆਪਣੀ ਸਾਥੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਹੀ ਖੜਨਗੇ। ਵੱਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਝੁੱਲ ਪਵੇ। ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਬਦਜਨ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ, ‘ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਬਣੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਔਖੀ, ਅੱਗੇ ਸੁੱਝਦਾ ਕਹਿਰ ਕਹਿਲੂਰ ਹੈ ਜੀ’, ਵਰਗੀ ਬਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਲੋਕ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣਗੇ?

ਸੰਯੁਕਤ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਥਨ, ‘ਭੁਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਕੀਤੇ’, ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੱਚ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ, ‘ਮੁਗਲਾਂ ਜਹਿਰ ਪਿਆਲੇ ਪੀਤੇ’, ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਧੂੜ ਵੀ ਚਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨਾਕਾਮ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋਣਗੇ, ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਘੋਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚੇਤਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੂ-ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰ ਕੇ ਨਵਾਂ ਇਤਹਾਸ ਲਿਖੇਗੀ ਅਤੇ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ, ‘ਜਦ ਦੇਸ ਤੇ ਜੱਟ ਤਿਆਰ ਹੋਏ, ਘਰੋ ਘਰੀ ਜਾਨ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਈ’, ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰਾ ਦ੍ਰਿੜ ਤਬੀਅਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖੀ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਯਾਦ ਆ ਰਹੇ ਹਨ:

ਕੌਨ ਕਹਿਤਾ ਹੈ ਆਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤਾ,

ਏਕ ਪੱਖਰ ਤੋ ਤਬੀਅਤ ਸੇ ਉਛਾਲੇ ਯਾਰੇ।’

ਸੰਵਿਧਾਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮਜੀਠੀਆ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਲੁਕਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਜਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ, ਭਾਜਪਾ, ਅਕਾਲੀ ਸਭ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਆਮ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ।

ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣਾਂ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੇ

ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਾ ਪਵੇ। ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਲਈ ਚੇਤੰਨ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੰਯੁਕਤ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਵੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਧਿਰ ਦੇ ਚੁਣ ਕੇ ਭੇਜੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਾਹਰਲੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਗਰੁੱਪ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣਾ ਬਿਰਤਾਂਤ

ਅਜੋਕੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ

ਮੀਰਾਂ ਦੇ ਹੈ ਤਾਬਿਆ ਪੀਰੀ, ਤੇ ਧਰਮੀ ਅਸਥਾਨ ਦੁਹਾਈ ਕੁਨਬਾ ਪਰਵਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ, ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਇਹ ਸ਼ਾਨ ਦੁਹਾਈ ਮੰਦਰ ਮਸਜਿਦ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ, ਹੁੰਦੇ ਪਏ ਹੈਰਾਨ ਦੁਹਾਈ ਸੱਚੀ ਪੁੱਛੋ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ, ਚਲਦੀ ਹੈ ਦੁਕਾਨ ਦੁਹਾਈ।

ਪੰਥ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ, ਮੀਰੀ ਸੰਗਤ ਤੋੜ ਰਹੀ ਹੈ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸਭ ਕਰੀ ਕਰਾਈ, ਲਾਲਚ ਦੇ ਵਸ ਰੋੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਭਾ ਉਨਤੀ ਨੂੰ ਇਹ, ਪੁੱਠੇ ਪੈਰੀਂ ਤੋਰ ਰਹੀ ਹੈ ਮੌਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਪਰਚੀ ਹੋਈ, ਆਪਣਾ ਖਾਤਾ ਜੋੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਵਲ ਅੱਲਾ ਨੂਰ ਉਪਾਇਆ, ਦੇ ਜੋ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਨੂਰ ਦੀ ਉਪਜ ਨੂੰ ਦੇਖੋ, ਕਰ ਇਹ ਤਾਰੇ-ਤਾਰ ਰਹੇ ਨੇ

ਧਰਮ-ਕਰਮ ਦਾ ਨਾਮ ਵਰਤ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਬੁੱਝਾ ਸਾਰ ਰਹੇ ਨੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪੰਜੀਂ ਸਾਲੀਂ ਇੰਝ ਹੀ, ਬਣਦੇ ਪਏ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਰੋਕਣ ਲਈ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਮੁੜ ਕੇ, ਝੂਠੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰੱਥ ਉਤੇ ਬਹਿ ਕੇ, ਗਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਬੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਗਿਰਗਿਟ ਵਾਂਗੂੰ ਰੰਗ ਬਦਲਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕਣ ਵਾਲੇ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ਼ਟ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਇਹ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਝੁਕਣ ਵਾਲੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਦਦਾਰੀ ਦੇ ਉਪਰ, ਕੇਂਦਰ ਕਰੇ ਝੜਾਈ ਕਰਨੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਝਾੜੂ ਲੈ ਕੇ, ਕਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਹ ਪੂਜਕ, ਕਹਿੰਦੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਕਰਨੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਾ ਹੋਵੀਂ ‘ਢੇਸੀ’, ਤੂੰ ਕਲਮੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ।
-ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ‘ਢੇਸੀ’

ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ

ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜ਼ਾਲਮ ਅੱਤ ਦਾ ਕਮੀਨਾ, ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਤੇ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਚਿਣੇ ਨੀਹਾਂ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਪੋਤਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਤਾਣ ਸੀਨਾ, ਅਸੀਂ ਜੁਲਮ ਤੇ ਜਬਰ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਰੱਤੀ ਨਾ। ਦਸਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ, ਭੇਦ-ਭਾਵ ਸਭ ਮੇਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ।

ਜਾਂ ਨਾਲ ‘ਸਿੰਘ’ ਅਤੇ ‘ਕੌਰ’ ਦੀ ਬਖਸ਼ ਪਦਵੀ, ਨਿਰਾਲਾ ਪੰਥ ਸਾਜ ਇੱਕ ਉਤਮ ਮਿਸਾਲ ਦੀ। ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਤੰਗ ਸੋੜੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਆਖਦੇ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲ ਲਈ। ਤਦੇ ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ, ਗਨੀ ਖਾਂ ਤੇ ਨਬੀ ਖਾਂ,

ਆਣ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਹੋਏ ਸਹਾਈ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸਰਬੱਤ ਲਈ, ਨੀਵੇਂ-ਉੱਚੇ ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ ਦਾ ਸੁਆਲ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਅਣਖ ਲਈ ਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹ, ਉਹੀ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਸੱਚਾ ਹੋਏ ਕੇ ਦਿਖਾਏ ਜੀ।
-ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ
604-589-5919

ਪਟਨੇ 'ਚ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਧਾਈਆਂ, ਜੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੂੰ, ਜੰਮਿਆ ਈ ਪੁੱਤ ਸੂਰਮਾ, ਜੀ ਸੂਰਮਾ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵੰਡੋ ਚੂਰਮਾ, ਜੀ ਚੂਰਮਾ।

ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਟਨੇ, ਜੀ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਕਰੇ ਸਿਜਦਾ, ਸਿਜਦਾ ਸਿਜਦਾ,

ਵਾਲੀ ਦੇ ਜਹਾਨ ਦਾ ਕਰੇ ਦਿਸਦਾ, ਜੀ ਦਿਸਦਾ। ਲੜਾਈ ਚਿੜੀ ਤੇ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਹੋਣੀ, ਜੀ ਲੜਾਈ ਚਿੜੀ ਤੇ, ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਊ ਦੰਦਲਾਂ, ਜੀ ਦੰਦਲਾਂ ਦੰਦਲਾਂ, ਖੰਡਾ ਬਾਟਾ ਖੜਕੇਗਾ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ, ਜੀ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ।

ਉਹਨੇ ਗਿੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਬਣਾਉਣੇ, ਜੀ ਉਹਨੇ ਗਿੱਦਤਾਂ ਤੋਂ, ਸੀਸ ਬਦਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣੇ, ਛਕਾਉਣੇ ਛਕਾਉਣੇ, ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਨੇ ਭਾਗ ਜਗਾਉਣੇ, ਜੀ ਭਾਗ ਜਗਾਉਣੇ।

ਬੁਣੂੰ ਯੋਧਾ ਉਹ ਮਹਾਂ ਬਲਿਦਾਨੀ, ਜੀ ਬੁਣੂੰ ਯੋਧਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਰ ਕੇ ਵਾਰੂ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ, ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ, ਤਾਂਹੀ ਕਹਾਉਗਾ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ, ਜੀ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮੀ ਅਨੁਭਵ ਮੈਨੂੰ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।

ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪਲੇਗ ਦਾ ਖਤਰਾ ਉੱਠ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕਾ ਟੱਪਦਾ ਵੇਖਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਭੇਰੇ ਚਲੀ ਗਈ ਜੋ ਸਾਹਨੀਆਂ ਦਾ ਪੁਸ਼ਤੋਨੀ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਾਹਨੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਲੱਗ ਮਹੱਲਾ ਹੈ, ਸੋਨੀਆਂ ਦਾ ਅਲੱਗ, ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਬਰਾਣੇ ਖੱਤਰੀ ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਅਲੱਗ। ਇਹ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਕਿੱਜ ਹੋਇਆ, ਰੱਬ ਜਾਣੇ।

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸੁਰਖਿਅਤ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੜੇ ਸੰਗੀਨ ਖਤਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧੱਕ ਦਿਤਾ। ਭੇਰਾ ਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਪਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਿਰਾਪੁਰਾ ਪੇਂਡੂ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲੇ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ। ਬੋਸਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਸਨ, ਆਰਥਕ ਨਿਸਚਿਤਤਾ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸੀ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਅਫਸਰੀ ਦਰਿਸ਼ਤ ਹੁੰਦਾ ਟੱਪਦੀ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਸਲੂਕ ਹੀ ਪਸ਼ੂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਬਲਕਿ ਉਹਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਬਣਾ ਛੱਡਣ, ਉਸ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਰੀ ਸਭਿਆ ਮਨੁੱਖਤਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਉਸ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੇ ਪੂਰੀ ਵਿਉਂਤ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਦਚਲਨੀ, ਜਹਾਲਤ ਅਤੇ ਨਰੁਸਤ ਨੂੰ ਸਹਿ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਰੀਫ਼ ਲਈ ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਝੱਟ ਲੰਘਾਣਾ ਦਿਨ-ਬਦਿਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਵਰਗੇ ਵਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨੱਠ ਜਾਣ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਪਰਚਮ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। 1947 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਤੀਵੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਸ ਵਰਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਦੂਰ-ਦਰਸ਼ੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰਾਤੀ ਸਭਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ 'ਬਾਇਸਕੋਪ' ਵਿਖਾਣ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਇਸਕੋਪ ਲਈ ਮੰਡੂਆ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਰ ਸਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ, ਇਕ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਕਨਾਤਾਂ ਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੱਤ ਖੁੱਲ੍ਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੋਅ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆਂ ਹੇਠ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰਦੇ ਦੇ ਲਾਗੇ ਉੱਚ ਮਚਾਨ ਉਪਰ ਬੁਲਾਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਫਿਲਮਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਵਲੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਬੁਲਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸਾਰਾ ਸਕੂਲ ਸ਼ੋਅ ਵੇਖਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮਾਸਟਰ ਅਤੇ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਵੀ; ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਖਲਾਕੀ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਮੰਨਣ, ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਭੇੜੀਏ ਦਾ ਆਸਾਨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਿੱਕੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਸਕੂਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਅ ਅੱਧੀ ਟਿਕਟ ਉੱਤੇ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਰੋਇਆ ਅਤੇ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀ ਸਬੂਤ ਸੀ।

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਏਨਾ ਹੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੁਸੂਸੀ ਜਿਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ, ਤੇ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਹੇਗੀ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਇਕਾ ਕਈ ਝਾਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕਦਮ ਅਲਫ ਨੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਤੇ ਬੁਲਾਰਾ ਬੋਲਦਾ ਸੀ- "ਸਾਹਿਬਾਨ, ਖਿਆਲ ਰਖੀਏ, ਯੇ ਨੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਬ ਇਸ ਨੇ ਜਾਦੂਈ ਪੋਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨ ਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕੀ ਮਦਦ ਸੇ ਯੇ ਕਹੀ ਭੀ ਜਾ ਸਕਤੀ ਹੈ। ਯੇ ਸਭ ਕੇ ਦੇਖ ਸਕਤੀ ਹੈ ਮਗਰ ਇਸ ਕੋ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਤਾ!"

ਸੰਭਵ ਹੈ, ਉਹ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਨਗਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮੇਮ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤਾਂ ਸਫੈਦ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸਰੀਰ ਸਾਰਾ ਕਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨੰਗੇ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਕਾਲਾ ਮੇਕ-ਅੱਪ ਮਲ ਦੇਂਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਚੁਮਟਣੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਨਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਪਸਥਿਤ ਸ਼ਰੀਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਏਸੇ ਅਸਲੀਲਤਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਉਦੋਂ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਵੇਂ ਰੋਲਾ-ਗੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਵਾਦ ਕਿਉਂ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਹਿ ਜੁ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨੰਗੀ ਨਹੀਂ। ਬੱਚੇ ਸਰਲ ਜੀਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਵੱਸ਼ ਬੁਲਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਖਲਾਕੀ ਸੱਟ ਵਜਣ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰਹੀ। ਫੇਰ,

ਮੁਢਲਾ ਫਿਲਮੀ ਝੱਸ

ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ (1 ਮਈ 1913-13 ਅਪਰੈਲ 1973) ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲਿਖਾਰੀ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਾਰਤਕ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਤੋਂ ਸਬਕ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਆਹਲਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਲਿਖਤ 'ਮੇਰੀ ਫਿਲਮੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ' ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਆਪਣਾ ਮਜ਼ਾ ਕਿਉਂ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉੱਠ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪ ਦਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਬਲੈਕ ਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਈ ਫਿਲਮਕਾਰ ਬਲੈਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸੋਨ ਸੰਤਾਲੀ ਵੇਲੇ, ਸੋ-ਸੋ

ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਨਗਨ-ਫਿਲਮਾਂ (ਜੋ ਖੁਫੀਆ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਰਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ) ਵਿਖਾਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਰਲ

ਖਿਆਲਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾ ਬਣੇ, ਲਾਲਾ ਜੀ। ਫਿਲਮਾਂ ਕੇਵਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਕਲਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਲਗੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਭਲਾ ਏਸ ਤੋਂ ਕੀ ਇਖਲਾਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਟਿਕਟ

ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੋਜ਼ ਸਿਨੇਮਾ ਜਿੱਥੇ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦੇਖੀ ਸੀ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਫਿਲਮ 'ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਪੀ' ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਪਰੀਕਸ਼ਤ ਨਾਲ।

ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੇ-ਸਹਾਰਾ ਧੀ-ਭੈਣ ਨਾਲ ਸਰੇ-ਬਾਜ਼ਾਰ ਜ਼ਨਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਲੋਕ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੀ ਰਹੇ। ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਬੜਾ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਖਲਾਕੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਯਾਦ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਲਿੰਗ-ਭਾਵ ਜਾਗਰਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੌਸ ਫੁਟਣ ਦੇ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਤੇ ਬਾਲਗ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਉਸ ਤੀਵੀਂ ਦੀਆਂ ਨੰਗੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਲੋਜ਼-ਅਪ ਮੇਰੇ ਲਈ ਲਿੰਗ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਲੱਜ਼ਤ ਭਰਿਆ ਸਾਮਾਨ ਬਣ ਗਏ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਨੀ ਕਿੰਨੀ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਪਰ ਲਾਭ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਏਨਾ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਦੋ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ, ਮੈਂ ਏਸ ਤੋਂ ਵੀ ਗਿਰੇ ਹੋਏ ਦਰਜੇ ਦੀ ਫਿਲਮ ਵੇਖੀ। ਸਾਡਾ ਰਸੋਈਆ ਮੈਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੰਡੂਏ ਦੀ ਕਨਾਤ ਦੇ ਪਿਛਵਾਤੇ ਦਰਖਤ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਟਿਕਟ ਜੋਗੇ ਪੈਸੇ ਉਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਦਰਖਤ ਕਨਾਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੀ ਪਰ ਪਰਦੇ ਉੱਤੇ ਚਲਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ੋਅ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਝਾਕੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਰਦ ਤੇ ਇਕ ਔਰਤ, ਕੁੱਝੀਆਂ ਵਰਗੀ ਨਿਰਲੇਸ਼ਤਾ ਨਾਲ, ਤੇ ਹੁ-ਬ-ਹੁ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਗ ਵਿੱਚ ਜੁਟ ਪਏ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਬੜਾ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਚੀਕ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਜੋ ਮੈਥੋਂ ਉਪਰ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਖ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪੈਰੋਂ ਫੜ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਧਰੀਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਡਾਂਟ ਦਿਤੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੀਲੇ ਚੁੱਪ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇ-ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਲਹਿਣ ਉੱਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕੇਵਲ ਘ੍ਰਿਣਾ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਜਿਉ-ਜਿਉ ਮੈਂ ਬਾਲਗ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਘ੍ਰਿਣਾ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਣ ਦਾ ਵੀ ਮਿਸ਼ਰਨ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ, ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਰਸੋਈਏ ਦਾ ਸੁਆਦ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ। ਖੋਰੇ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਆਦ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਸੀ!

ਇਹ ਸੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ। ਜੇ ਏਸ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਨਾ ਵੀ ਵੇਖੀ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਕਾਮ-ਭੁਖ-ਮਿਟਾਉ ਪਦਾਰਥ-ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲਿੰਗ-ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਰਗ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਲੋਂ ਉਪਰਾਮ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨਿੰਦਨੀਕ ਨੀਤੀ ਉਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਅਮਲ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਚੰਗੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕ ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤਾਂ ਲੁੱਚੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਨਸਰ ਨੂੰ ਬੇਧਤਕ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਖਰੂਦ ਮਚਾਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਾ ਨਾ ਮਿਲੇ; ਤੇ ਇੰਜ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੁਹਣੇ ਲੋਕ-ਨ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਵੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕੀਏ ਪਰ ਨਗਰਾਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਤੂਤੀ ਦੀ 'ਵਾਜ ਭਲਾ ਕੌਣ ਸੁਣਦਾ ਹੈ!'

ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਨਾ ਵੇਖੀ। ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਸਿਨੇਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਿਵਾਜ ਬਿਏਟਰਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਥੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਏਟਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਂਦੇ- ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੱਟਤ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਸਨ, ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬੜਾ ਧਰਮਾਕਲ ਯੁੱਗ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀਆਂ ਵਾਲੀ ਦੁਪੱਲੀ ਟੋਪੀ ਪਾਈ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਦੇਖਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ 'ਰੂਪਰਟ ਆਫ ਰੈਟਜ਼' ਨਾਮਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਵਲ ਸਾਨੂੰ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ। ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਦਿਨ ਖਬਰ ਉੱਡੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਜਮਾਤ, ਸਣੇ ਮਾਸਟਰ ਅਤੇ ਹੈਡਮਾਸਟਰ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਿਨੇਮਾ 'ਰੋਜ਼' ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਫਿਲਮ ਵੀ 'ਰੂਪਰਟ ਆਫ ਰੈਟਜ਼' ਵਿਖਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਿੰਨੇ ਚਲਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸਰਮਾਏਦਾਰ!

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੱਘ ਦੇ ਕੋਲ ਟਹਿਲਦੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਝੁੱਬੇ ਰਹੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ। ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਬੁਹੇ ਉਪਰ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੁਹਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਕਿ ਨਾ, ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨੋਂ ਅਸਮਰਥ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਨ ਲਈ ਦੋਨਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਿਆ।

ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਇੰਨੇ ਪੁਰਾਣੇ

ਅੱਧਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਨਾ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।"

ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਰੋਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦਿਨ 'ਰੋਜ਼' ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਕਿਤਨੇ ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਪਧਾਰੇ ਸਨ। ਸਿਨੇਮੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ? ਪਰ ਫਿਲਮ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਉੱਕਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਕਹਾਣੀ ਪਰਦੇ ਉੱਤੇ ਵੇਖੀ, ਉਹ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਲਾਟ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਭਿੰਨ ਸੀ। ਹਾਂ, ਇਕ ਗੱਲ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਅਵੱਸ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਇਕੋ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦੋ ਆਦਮੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਾਇਕਾ ਦੀਆਂ ਚੁੰਮੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਅਵੱਸ਼ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਾਂਗ, ਉਹ ਵੀ ਕੱਟਤ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਸਨ, ਨਾਲੇ ਨਾਵਲ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਚੁੰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਏਸ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਫਿਲਮ ਵੇਖਣੀ ਹੋਵੇ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਕਾਇਲ ਕਰੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉੱਤਮ ਦਰਜੇ ਦੇ ਇਖਲਾਕੀ ਨਾਵਲ ਉਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਜੇ ਫੇਰ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਚੋਰੀ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹੌਸਲਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

'ਰੋਜ਼' ਸਿਨੇਮਾ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਐਲਮੇ ਲਿੰਕਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੜੀਵਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਸਰ ਪਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ 'ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ'। ਏਸ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਤਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਤਨਾ ਦਰਖਤ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠ ਕੇ, ਨੰਗੇਜੇ ਵਜਾ ਕੇ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕੱਤਰਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀਰ ਸੁਣਾਨ ਵਾਲੇ ਕਿੱਸਾ-ਗੋ ਨੇ। ਫਿਲਮ ਖਾਮੋਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਕਿੱਸਾ-ਗੋ ਵਾਲੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜਾਦੂਈ ਸੰਗੀਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਗਲੇ ਡੁ ਭਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਸੀ 'ਅਨਾਰਕਲੀ'। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲੱਚਨਾ (ਰੂਬੀ ਮੇਅਰਸ) ਦੀ ਅਪੂਰਬ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਅਖੀਰਲੀ ਝਾਕੀ ਸੀ, ਅਨਾਰਕਲੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ

ਮੇਰੀ ਫਿਲਮੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ

ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ

ਦੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਚਿਣਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਚਿਹਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ- ਇੱਠਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ, ਆਖਰਾਂ ਦਾ ਮਾਸੂਮ, ਸੁੰਦਰ, ਮਜ਼ਲੂਮ ਚਿਹਰਾ। ਅਕਬਰ ਆਖਰੀ ਇੱਟ ਜੜਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਟਹਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ, ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਕੇ ਹੱਥ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਉਹ ਹੁਕਮ ਦੇ ਹੀ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਅਨਾਰਕਲੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਇੱਟ-ਗਾਰੇ ਨਾਲ ਪੋਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਤੋਂ ਵਡਾ ਜ਼ੁਲਮ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਮੈਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਸੌ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਪਰ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਸੌਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਕੁਰਲਾਹਟਾਂ ਉੱਠਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਅਨਾਰਕਲੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਭੁੱਲ ਸੀ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਪਰਦੇ ਉੱਤੇ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਪਰਛਾਈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉਤਰੀ ਸਥਿਰਾਈ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਭਾਗ। ਤੇ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬੇ-ਦਰਦੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਿ ਸੁਲੱਚਨਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਇੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਧਰੀ ਗਈ, ਉਹ ਨਿਰਲ 'ਸਿਨੇਮਾ ਟ੍ਰਿਕ' ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਉਹ 'ਟ੍ਰਿਕ' ਸਮਝਾਉਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਧੱਕਾ ਕਢ ਮਾਰਦਾ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਨਾਰਕਲੀ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਮਰ ਗਈ ਸੀ! ਸੁਲੱਚਨਾ ਮਰ ਗਈ ਸੀ! ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤਾਰੀਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ!

ਪਰ ਸੁਲੱਚਨਾ ਹੁਣ ਵੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਸ ਅਲੁਖਤਾ ਦੇ ਪਾਗਲਪਨ ਬਾਰੇ ਦਸਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਹੱਸ ਛੁਡਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਆਪ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ 'ਹੱਸ ਛੁਡਣ' ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਜੀਅ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸਕਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਹ ਪਾਗਲਪਨ ਕੋਈ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਸਚ-ਮੁਚ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਿਆਰ ਸੀ।

'ਹਕੀਕਤ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਲਈ ਅਸੀਂ ਜੀਪਾਂ ਵਿੱਚ ਕਸ਼ਮੀਰੋਂ ਲਦਾਖ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਇਕ ਰਾਤ ਦਰਾਸ ਨਾਮਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਤਾਅ ਪਿਆ। ਫੌਜ ਦੇ ਕਰਨੈਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ 'ਮੌਸ' ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਨਹਾ-ਧੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ। ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਸਨ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਉਂਦੇ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸੀ, ਤੇ ਪ੍ਰੀਆ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾਨੀ ਮੁਕਰਜੀ ਵਰਗੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਐਕਟਰੈਸਾਂ ਵੀ ਸਨ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਅਧਕਤ ਕਰਨੈਲ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਕੋਠੇ ਵਿੱਚ ਪਛੜ ਕੇ ਬੈਠੀ ਸੁਲੱਚਨਾ ਵਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਹਟਾ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਚਿਹਰੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਯਾਦ-ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਨਕਸ਼ ਉਭਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨੂੰ। ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਜੋ ਦਸ਼ਾ ਹੋਈ, ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਬਾਕੀ ਦੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸਿਫਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਸੁਲੱਚਨਾ ਪਲ-ਝੱਟ ਲਈ ਫੇਰ ਉਸੇ ਤਲਿਸਮੀ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆਂ ਉਹਨੂੰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਉਸ ਕਰਨੈਲ ਉਪਰ ਉਹੋ ਉਨਮਾਦ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸਾਂ।

ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਨੱਕ-ਝੋਂ ਚੜ੍ਹਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮੇ ਦੇ ਅਮੋਤ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਸਰਾਂ ਉਪਰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਚੱਲਦਾ)

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਉਂ॥ ਤਬੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਹਾਉਂ॥

**ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ**

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

AKAL TRUCKING LLC | OAK CREEK, WI

3039 W 6 1/2 Mile Rd., Caledonia, WI 53108, United States

DISPATCHERS
Swaran Singh
Sukhi Singh
Jasbir Singh
Amitoj Singh
Bikramjit Singh

ACCOUNTING
Karaka Singh
Anpreet Kaur
Anubhi
Sanhotra
Gurpreet Singh
HR
Navneet Saran

**ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸਾਲ 2022 ਮੁਬਾਰਕ ! ਪਰਮਾਤਮਾ
ਕਰੇ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ।**

ਅਕਾਲ ਟਰੱਕਿੰਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਟੀਮ ਮੈਂਬਰ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਲੰਘੀ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬ ਹੋ ਜਾਣ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹਰਸਿਮਰਨ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰਨ ਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਰਹਿਣ।

AKAL TRUCKING FAMILY

Abhilaksh Loomba, Amritpal Singh, Arjan Singh, Daljit Brar, Danyal Umar, Gaurav Kapoor, Gurdeep Singh, Gurkirat Singh, Gurmeet Singh, Gurpreet Singh, Gurveer Singh, Harinder Brar, Harjeet Singh, Harjinder Khangura, Harjot, Harpreet Singh, Jaspal Singh, Jasvir Singh, Kamran John, Kanwar Singh, Kuldeep Singh, Kuljit Singh, Lovepreet Singh, Mandeep Singh, Manjeet Singh, Manpreet Singh, Mohsin Sardar, Param Singh, Paramjit Singh, Rajpreet Singh, Saira John, Sandeep Singh, Satnam Singh, Sukhi Singh, Surinder Singh

**♦ New Drivers
Starting 60-65 Cents Per miles + Good Service**

**♦ 2+ Years Experienced Drivers
Starting 65-70 Cents Per miles + Good Service**

E-MAIL: WWW.AKLTRUCKING.COM PH: 414-750-8616